T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİSİ, BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE İKİLİ İLİŞKİLERDE ÇATIŞMA ÇÖZME TEPKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE YAŞA SUMELİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BETÜL DÜŞÜNCELİ

TEMMUZ 2025

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI
REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİSİ, BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE İKİLİ İLİŞKİLERDE ÇATIŞMA ÇÖZME TEPKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE YAŞA SUMELİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BETÜL DÜŞÜNCELİ

TEMMUZ 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Melike YAŞA SUMELİ

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Melike YAŞA SUMELİ tarafından hazırlanan "**Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Bağlanma Örüntüleri ve İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" adlı tez çalışması 09.07.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda** Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Ali Haydar ŞAR Sabahattin Zaim Üniversitesi
Jüri Üyesi (Danışman):	Doç. Dr. Betül DÜŞÜNCELİ Sakarya Üniversitesi
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Tuncay AYAS Sakarya Üniversitesi

ÖN SÖZ

Tez sürecim ve yüksek lisans eğitimim süresince zamanını, bilgi ve tecrübeleri ile katkılarını esirgemeyen, bana hep destek olan ve rehberlik eden değerli hocam ve tez danışmanım sayın Doç. Dr. Betül DÜŞÜNCELİ'ye,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve birikimlerinden faydalandığım, bakış açılarıyla mesleğime olan katkılarından dolayı Prof. Dr. Tuncay AYAS, Prof. Dr. Eyüp ÇELİK, Doç. Dr. Mehmet KAYA, Doç. Dr. Süleyman DEMİR, Doç. Dr. Ümit SAHRANÇ ve Öğr. Gör. Dr. Basri ÖZÇELİK olmak üzere kendilerinden ders aldığım tüm hocalarıma,

Tez sürecimde kendi deneyimlerini benimle paylaşan, beni yönlendiren ve hep destekleyen canım dostum Özge VURAL' a,

Dostluklarıyla motivasyonum düştüğünde, başıma gelen aksiliklerde beni yalnız bırakmayan ve tekrar devam etme gücü bulmamı sağlayan Dilara PALA MERT, Doğukan DURSUN ve Ayşegül Özyurt GEYİK' e,

Beni büyüten, okutan, maddi ve manevi desteklerini hissettiğim aileme; sevgili annem Sevgi Yaşa, sevgili babam Ahmet YAŞA ve kardeşlerim Şükriye Nur YAŞA ve M. Furkan YAŞA'ya,

Son olarak yüksek lisansa başlamam ve sürdürdüğüm her an bana ve sürecime sabır ve saygı gösteren, tüm zor zamanlarımda bana yaslanacağım bir omuz olan, beni yüreklendiren ve bana inanan sevgili ve kıymetli eşim Ramazan Sumeli' ye sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİSİ, BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ VE İKİLİ İLİŞKİLERDE ÇATIŞMA ÇÖZME TEPKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Melike Yaşa Sumeli, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Betül DÜŞÜNCELİ

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Bu araştırmanın temel amacı, algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi, algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntülerinin, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordayıp yordamadığının belirlenmesidir. Araştırmada bir alt amaç olarak bu değişkenler bakımından katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlarla yürütülen araştırma, ilişkisel tarama metoduna dayalı, nicel, kesitsel niteliktedir.

Araştırmanın veri toplama yöntemi ankettir. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- İlişki Yapısı (YİYE-İY)-Partner/ Bağlanma Örüntüleri Ölçeği, Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği ve İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Ölçeği çerçevesinde Likert esasına dayalı olarak veri elde edilmiştir. Araştırmanın evreni Türkiye'de yaşayan, 18 yaş ve üzerinde bulunan, romantik ilişkisi bulunan kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Bu evren içerisinden kolayda örnekleme yöntemine dayalı olarak 380 katılımcının sağlıklı anket formlarına erişilmiştir.

Elde edilen veriler IBM SPSS 24 programında çözümlenmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gösterip göstermediğinin tespit edilmesi noktasında bağımsız örneklem t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada değişkenleri olan arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü tayin etmek amacıyla korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama durumunu ortaya koymak amacıyla ise regresyon analizi kullanılmıştır.

Fark analizlerinde elde edilen bulgulara göre ebeveyn ilişki tutumları, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerdeki çatışma çözme stratejilerinin bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Cinsiyet, sosyoekonomik düzey, ebeveyn birlikteliği, bakım veren kişi ve psikiyatrik tanı gibi sosyodemografik faktörlerin özellikle

ebeveyn algısı ve çatışma tepkileri değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdikleri belirlenmiştir.

Algılanan ebeveyn ilişkisi ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik olarak elde edilen bulgular, ilgisiz ebeveyn tutumlarının çıkış ve yokmuş gibi davranma gibi uyumsuz tepkilerle pozitif; konuşma ve bağlılık gibi yapıcı tepkilerle negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Demokratik tutumlar, özellikle konuşma ve bağlılık tepkileriyle pozitif; çıkış tepkisiyle negatif ilişkilidir. Koruyucu tutumlar da konuşma ve bağlılıkla pozitif, çıkış tepkisiyle negatif ilişkiler sergilemektedir. Otoriter ve bağımlı tutumların ise çatışma tepkileriyle anlamlı ilişkileri sınırlıdır. Regresyon analizleri, ebeveyn tutumlarının çatışma tepkilerini düşük düzeyde ancak anlamlı biçimde yordadığını ortaya koymuştur.

Bağlanma stilleri açısından, kaçınma ve kaygılı bağlanma, yıkıcı çatışma tepkileri olan çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkileriyle pozitif; yapıcı olan konuşma tepkisiyle ise negatif ilişkili bulunmuştur ve anlamlı şekilde yordanmıştır. Kaygılı ve kaçıngan bağlanma örüntülerinin, çatışmalarda sağlıksız çözüm stratejilerinin kullanımını artırmakta, yapıcı iletişimi ise azaltmakta olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Ebeveyn İlşkisi, Bağlanma Örüntüleri, Çatışma Çözme, İkili İlişkiler.

ABSTRACT

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENTAL RELATIONSHIP, ATTACHMENT PATTERNS, AND CONFLICT RESOLUTION RESPONSES IN DYADIC RELATIONSHIPS

Melike Yaşa Sumeli, Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Betül DÜŞÜNCELİ

Sakarya University, 2025.

The primary aim of this study is to identify the relationships among perceived parental relationship, attachment patterns, and conflict resolution responses in romantic relationships, and to determine whether perceived parental relationship and attachment patterns predict conflict resolution responses in romantic relationships. As a secondary objective, the study aims to examine whether participants' sociodemographic characteristics differ significantly in terms of these variables.

The research conducted for these purposes is based on a relational survey model and is of a quantitative and cross-sectional nature. The data collection method employed in the study is a questionnaire. Data were collected based on the Likert scale through the Experiences in Close Relationships Inventory–Relationship Structure (ECR-RS)–Partner/Attachment Patterns Scale, the Perceived Parental Relationship Scale, and the Conflict Resolution Responses in Romantic Relationships Scale. The population of the study consists of men and women aged 18 and over who live in Türkiye and are in a romantic relationship. From this population, 380 valid questionnaire forms were obtained through the convenience sampling method.

The data obtained were analyzed using the IBM SPSS 24 software. In order to determine whether participants' sociodemographic characteristics show statistically significant differences with respect to the variables, Independent Samples t-test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were utilized. To determine the direction and strength of the relationships among the variables, correlation analysis was conducted. In order to assess whether perceived parental relationship and attachment patterns predict conflict resolution responses in romantic relationships, regression analysis was employed.

According to the findings from the difference analyses, it was revealed that parental relationship attitudes, attachment patterns, and conflict resolution strategies in romantic

relationships significantly differ according to certain sociodemographic variables. It has been determined that sociodemographic factors such as gender, socioeconomic status, parental union, caregiver, and psychiatric diagnosis show statistically significant differences, particularly in terms of parental perception and conflict responses.

Findings related to the relationship between perceived parental relationship and conflict resolution responses in romantic relationships indicated that indifferent parental attitudes were positively associated with maladaptive responses such as exit and neglect, and negatively associated with constructive responses such as dialogue and loyalty. Democratic attitudes were positively related to dialogue and loyalty responses, and negatively related to exit responses. Protective attitudes also showed positive relationships with dialogue and loyalty, and negative relationships with exit responses. Authoritarian and dependent attitudes, on the other hand, showed limited significant relationships with conflict responses. Regression analyses revealed that parental attitudes predicted conflict responses at a low but statistically significant level.

In terms of attachment styles, avoidant and anxious attachment were found to be positively associated with destructive conflict responses such as exit and neglect, and negatively associated with the constructive response of dialogue, and were significantly predicted. It was understood that anxious and avoidant attachment patterns increase the use of unhealthy conflict resolution strategies while reducing constructive communication.

Keywords: Perceived Parental Relationship, Attachment Patterns, Conflict Resolution, Dyadic Relationships.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM i
ÖN SÖZ ii
ÖZET iv
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ xii
ŞEKİLLER LİSTESİ xvi
BÖLÜM I 1
GİRİŞ 1
1.1. Problem durumu 1
1.2. Araştırmanın amacı ve önemi 5
1.3. Problem cümlesi ve alt problemler 6
1.4. Varsayımlar 7
1.5. Sınırlılıklar 8
1.6. Tanımlar 8
BÖLÜM II 9
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 9
2.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi 9
2.1.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı ve teorik çerçevesi 9
2.1.2. Aile içinde ebeveynler arası roller ve dinamikler 11
2.1.3. Algılanan ebeveyn ilişkisinin boyutları (tutumlar) 14
2.1.3.1. Otoriter tutum 14
2.1.3.2. İlgisiz tutum 15

2.1.3.3. Koruyucu tutum 17
2.1.3.4. Demokratik tutum 17
2.1.3.5. Bağımlı tutum 18
2.2. Bağlanma örüntüleri 19
2.2.1. Bağlanma kavramı ve teorik çerçevesi 20
2.2.2. Bağlanma davranışının gelişimi 24
2.2.3. Bağlanma örüntüleri 26
2.2.3.1. Kaygılı bağlanma 27
2.2.3.2. Kaçıngan bağlanma 29
2.3. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri 31
2.3.1. İkili ilişkilerde çatışma kavramı ve teorik çerçevesi 31
2.3.2. İkili ilişkilerde çatışmaların türleri ve nedenleri 34
2.3.3. İkili ilişkilerde çatışma çözme stilleri 35
2.3.3.1. Çıkış (yıkıcı etkin) 37
2.3.3.2. Yokmuş gibi davranma (yıkıcı edilgen) 38
2.3.3.3. Konuşma (yapıcı etkin) 38
2.3.3.4. Bağlılık (yapıcı edilgen) 39
2.4. Araştırma konusuna ilişkin literatürde yer alan çalışmalar 41
2.4.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili araştırmalar 41
2.4.2. Bağlanma örüntüleri ile ilgili araştırmalar 43
2.4.3. Çatışma çözme tepkileri ile ilgili araştırmalar 46
BÖLÜM III 48
YÖNTEM 48
3.1. Araştırmanın yöntemi ve modeli 48
3.2. Araştırmanın evreni ve örneklemi 51
3.3. Veri toplama araçları ve veri toplama süreci 54

3.3.1. Kişisel bilgi formu 54
3.3.2. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri- ilişki yapısı (YİYE-İY)- bağlanma örüntüleri ölçeği 54
3.3.3. Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği 55
3.3.4. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği 56
3.4. Araştırma etiği 57
3.5. Verilerin analizi 57
BÖLÜM IV 61
BULGULAR 61
4.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik bulgular 61
4.2. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntüleri, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine yönelik bulgular (birinci ve ikinci alt problemler) 67
4.3. Algılanan ebeveyn ilişkisi bağlamındaki fark analizi bulguları (üçüncü alt problem). 74
4.4. Bağlanma örüntüleri bağlamındaki fark analizi bulguları (dördüncü alt problem) 91
4.5. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri bağlamındaki fark analizi bulguları (beşinci alt problem) 97
BÖLÜM V 108
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER 108
5.1. Sonuç ve Tartışma 108
5.1.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere ve yordama düzeyine yönelik sonuçlar ve tartışma 108
5.1.2. Bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere ve yordama düzeyine yönelik sonuçlar ve tartışma 113
5.1.3. Fark analizlerine dayalı alt problemlere yönelik sonuçlar ve tartışma 118
5.2. Öneriler 122
5.2.1. Alan uzmanlarına yönelik öneriler 123
5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler 124

KAYNAKLAR 126

EKLER 151

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma örnekleminin özellikleri, frekans ve yüzde dağılımları (n=380) 52

Tablo 2. Araştırma ölçeklerinin güvenilirlik analizi 57

Tablo 3. Araştırma ölçeklerinin betimsel istatistikleri ve normallik değerleri.....59

Tablo 4. Algılanan ebeveyn ilişkisi (anne) ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları. 62

Tablo 5. Algılanan ebeveyn ilişkisi (baba) ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları. 64

Tablo 6. Bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları 66

Tablo 7. Algılanan ebeveyn ilişkisinin (anne) ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları. 68

Tablo 8. Algılanan ebeveyn ilişkisinin (baba) ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları. 70

Tablo 9. Bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları. 72

Tablo 10. Algılanan ebeveyn ilişkisinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları. 75

Tablo 11. Algılanan ebeveyn ilişkisinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 76

Tablo 12. Algılanan ebeveyn ilişkisinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları.....77

Tablo 13. Algılanan ebeveyn ilişkisinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 79

Tablo 14. Algılanan ebeveyn ilişkisinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları. 80

Tablo 15. Algılanan ebeveyn ilişkisinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları. 81

Tablo 16. Algılanan ebeveyn ilişkisinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları. 82

Tablo 17. Algılanan ebeveyn ilişkisinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları. 84

Tablo 18. Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 85

Tablo 19. Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 86

Tablo 20. Algılanan ebeveyn ilişkisinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 87

Tablo 21. Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 88

Tablo 22. Algılanan ebeveyn ilişkisinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 90

Tablo 23. Bağlanma örüntülerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 91

Tablo 24. Bağlanma örüntülerinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 91

Tablo 25. Bağlanma örüntülerinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 92

Tablo 26. Bağlanma örüntülerinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 93

Tablo 27. Bağlanma örüntülerinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 93

Tablo 28. Bağlanma örüntülerinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 93

Tablo 29. Bağlanma örüntülerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları. 94

Tablo 30. Bağlanma örüntülerinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 94

Tablo 31. Bağlanma örüntülerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 95

Tablo 32. Bağlanma örüntülerinin babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 95

Tablo 33. Bağlanma örüntülerinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 96

Tablo 34. Bağlanma örüntülerinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 96

Tablo 35. Bağlanma örüntülerinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 97

Tablo 36. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 97

Tablo 37. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 98

Tablo 38. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 99

Tablo 39. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 100

Tablo 40. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 101

Tablo 41. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 101

Tablo 42. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 102

Tablo 43. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 103

Tablo 44. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 103

Tablo 45. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 104

Tablo 46. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları.....105

Tablo 47. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları 105

Tablo 48. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları 106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çatışma çözme tepkileri 37

Şekil 2. Araştırma değişkenleri ve aralarındaki ilişkileri temsil eden araştırma modeli 49

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemler, varsayımlar ve sınırlılıklar ile araştırmanın temel değişkenlerini oluşturan olgulara ilişkin tanımlamalara yer verilmiştir.

1.1. Problem durumu

Ebeveynler bir çocuğun bilişsel, toplumsal ve duygusal yönlerden gelişimi için yeni bilgileri öğrenmesini sağlayan, onun bilgi, tutum ve davranışlarını biçimlendiren çocuğun ilk eğitimcileridir (Ersoy ve Şahin, 1999). Ebeveynlerin hem kendi aralarındaki hem de çocuklar üzerinde sergilemiş olduğu hal ve hareketler, izlediği tutumlar, yaptığı eylemler çocuğun gerek gelişimine gerekse de ergenlik ve yetişkinliğe ilerlerken çoğu zaman kalıcı olan tutum ve davranışlarının oluşmasına katkı sağlayan başat faktörler arasında yer almaktadır. Bu açıdan çocukta davranış kalıplarının ve kişiliğin gelişmesinde ebeveynlerin birbirlerine olan tutum ve davranışlarının, çocuk ve ebeveynler arasındaki ilişkilerinin sağlıklı temeller üzerine kurulmuş olması son derece önemlidir. Zira çocuk ve ebeveynler arasında kurulan köprü, çocuğun davranışlarının şekillenmesinde büyük önem arz etmektedir (Uykan ve Akkaynak, 2019, s. 1624).

Literatürde çocukluk döneminde algılanan ebeveyn ilişkileri, tutum ve davranışlarının çeşitli yönleri, bilhassa bireylerin kişilerarası ilişki dinamikleri üzerindeki etkileri yaygın bir şekilde araştırılmıştır (Çoban ve Turan, 2023, s. 79). Çocukluk dönemindeki aile ortamı ve ebeveyn ilişki tutumlarının birey üzerindeki yadsınamaz etkisi nedeniyle literatürde bu konunun pek çok farklı açıdan ele alındığı görülmektedir (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015, s. 124). Ebeveyn ilişki tutumları kişilik gelişiminde büyük rol oynayabildiği gibi (Yavuzer, 2014), bu tutumlar hem koruyucu hem de risk faktörü olabilmektedir (Peker ve Ülgen, 2023, s. 43).

Sağlıklı bir aile ortamında yetişen çocukların çok yönlü gelişim gösterdikleri, sorumlu bir bağımsızlık ve psiko-sosyal olgunluk geliştirdikleri ve hem yetişkin hem de akranları ile iyi

bir iletişim ve ilişki kurma beceri setine sahip oldukları kabul edilmektedir (Baumrind, 1991; Pallini, Baiocco, Schneider, Madigan ve Atkinson, 2014). Ancak ikili ilişkilerde ya da evliliklerde aile içerisinde meydana gelen huzursuzluklar, gerginlikler, çatışmalar, başta çatışmayı yaşayan bireylerin kendisini, partnerini ve bir aile içerisinde çocuklar da olmak üzere, tüm aile bireylerini olumsuz bir biçimde etkilemektedir (Yılmaz, 2001, s. 3). Ebeveynler arası çatışmaların sıklığı, çatışmaların konusu, ortaya çıkan bu çatışmalara ebeveynlerin yaklaşımı ve çözüm biçimleri, ebeveynlerin çatışmaları çözmek için kullandıkları stratejiler gibi hususlar bir aile içerisindeki ilişkiler ve çeşitli dinamikler üzerinde etki göstermektedir (Sağkal ve Türnüklü, 2017, s. 380). Çatışma durumları ve çatışmalara karşı geliştirilen tepkiler ve yaklaşımlar, çözüm stratejileri de bu kapsamda ele alınabilecektir.

Çatışma çözümü, özellikle bireylerin hem arkadaş hem meslektaş ya da aile üyesi ve iş ortağı gibi örtüşen rollere sahip olduğu ikili ilişkilerde sağlıklı ilişkileri sürdürmenin temel bir yönüdür. Mevcut araştırmalar dört temel çatışma çözümü tepkisini tanımlamaktadır. Bunlar çıkış, yokmuş gibi davranma, konuşma ve bağlılık olarak ele alınmaktadır (Rusbult, Zembrodt ve Gunn, 1982; Rusbult, Verette, Whitney, Slovik ve Lipkus, 1991; Overall Fletcher ve Simpson, 2013). Rusbult ve diğerleri (1982), çatışma yönetim biçimlerinde etkinlik ve edilgenlik, yapıcılık ve yıkıcılık boyutlarının varlığına vurgu yaparak, eşlerin çatışmalı durumları farklı tarzlarda ele aldıklarını belirtmişlerdir. Bunu takiben, Rusbult ve Zembrodt (1983), çatışmalar karşısında verilen tepkileri dört farklı yaklaşımda incelemiş ve bu tarzları Hirschman'ın (1970) örgütsel tipolojisini temel alarak belirlemişlerdir. Hirschman'ın tipolojisine göre, "çıkış" tepkisi etkin olarak ilişkiyi yok eder, "konuşma" tepkisi etkin ve yapıcı biçimde koşulları iyileştirmeye çalışırken, "bağlılık" tepkisi ise iyimser ve yapıcı, ama edilgen olarak koşulların kendiliğinden düzelmesini bekler. Rusbult ve Zembrodt (1983) ise çatışma çözme tepkilerine ilişkin ölçeği geliştirirken, ilişkisel çatışmaya Hirschman'dan (1970) farklı olarak dördüncü bir yaklaşım olan "yokmuş gibi davranma" tepkisini ekleyerek bakmışlardır. Buna göre, "çıkış" partnerden ayrılma ya da boşanmayı içeren etkin ve yıkıcı bir tarzdır; "konuşma" var olan sorun üzerinde konuşma ve tartışma, çözümler önerme, bir uzman ya da bir arkadaştan yardım alma bağlamında etkin ve yapıcı bir tarzdır; "bağlılık" çatışmadan kaçınma ancak partnerine bağlı kalarak ve problemin geçmesini ümit ederek beklemeyi içeren edilgen ve yapıcı bir tarzdır ve "yokmuş gibi davranma" partnerini ya da problemi görmezden gelme, sorun üzerinde tartışmaktan kaçınma, farklı konularda partneri eleştirme, partnere kötü davranma ve partnerle beraber

zaman geçirmekten kaçınma gibi davranışları içeren edilgen ve yıkıcı bir tarzdır. Bağlılık ve konuşma, birlikteliğin devamını destekleyen ve ilişkiyi koruyan yapıcı tepkilerdir. Yokmuş gibi davranma ve çıkış ise ilişkiyi yıpratan yıkıcı tepkilerdir. Eylemsel olması nedeniyle konuşma ve çıkış etkindir, yokmuş gibi davranma ve bağlılık ise edilgen yaklaşımlardır (Taluy, 2018, s. 37).

Romantik ilişkilerde ilgi ve gereksinimlerin uyumsuzluğu nedeniyle ortaya çıkan ve neredeyse kaçınılmaz olan çatışmalara verilen tepkiler farklılıklar arz edebilmekte, kişiden kişiye değişiklikler göstermektedir. Olumsuz bir tutum ve tavır içine girip yaşanılan sorunu daha da büyütebilen kişiler olabileceği gibi, yapıcı davranmayı seçerek problemi çözmeye yönelenler de vardır (Taluy, 2018, s. 37). Ebeveyn ilişkilerinin doğası, bireylerin romantik ilişki kalitesini ve evlilik yaşamındaki tutumlarını, ikili etkileşim ve iletişimlerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Örneğin Bauer ve Le Doux'nun (2002) belirttiği gibi, eğer bireyler kendi ailelerinde çatışmalı ve birbirinden uzaklaşmış bir ebeveyn ilişkisine tanık olmuşlarsa, genellikle sağlıksız eş modelleri sergileme eğiliminde olabilmektedir. Bu durum özellikle boşanmalarda sık görülmekte olup, olumsuz ebeveyn ilişkilerinin gelecek nesillerde ayrılık ve boşanma riskini artırdığı ifade edilmektedir. Ayrıca, ilişkilerinde anlaşmazlık yaşayan veya ayrılmış ebeveynler, bu olumsuz etkinin daha da pekişmesine neden olmaktadır. Her ne kadar pek çok çift, sağlıksız aile ilişkilerinin yarattığı olumsuz örneklere düşmemek ve ilişkilerini en iyi şekilde yürütmek için çaba sarf etse de bu gayretlerin çoğu istenen sonucu vermemektedir (Klusmann ve Berner, 2011). Davies ve Cummings'e (1994) göre çocuklar, ebeveynlerinin ilişki içindeki çatışmaları nasıl ele aldıklarını gözlemleyerek bunlara tepki vermektedir ve bu tutumları model almaktadır. Bu bağlamda, çocukların duygu ve düşünceleri, ebeveynlerinin çatışma çözme yöntemleri doğrultusunda şekillenmektedir. Eğer ebeveynler evlilik ilişkilerinde sorunlarını etkili bir biçimde çözebilirlerse, çocukları da ilerleyen yaşantılarında benzer bir yaklaşım sergilemektedir. Dolayısıyla, bireyin kendi evlilik ilişkisinde benimsediği tutumların belirlenmesinde, çocukluk döneminde gözlemlediği ebeveyn ilişkisinin belirleyici bir rol oynadığı söylenebilmektedir (Çelik ve Öziş, 2016, s. 51-52).

Ebeveyn davranışlarının bireyin gelişimi ile olan ilişkisinin evrensel bir değer taşıdığı da görülmektedir. Örneğin Pinquart ve Kauser (2018) farklı ülkelerden derledikleri 428 farklı çalışma sonucunda, demokrat ebeveyn ilişki tutumlarının daha avantajlı sonuçlar doğurduğunu belirtmişlerdir. Fakat otoriter ebeveyn ilişki tutumunun ise kolektif kültürlerde (örneğin Asya ülkeleri) bireyci ülkelere kıyasla daha az negatif sonuçlarla ilişkili olduğu

tespit edilmiştir. Ayrıca 1435 çalışmanın kapsandığı diğer bir meta-analiz çalışmasında özellikle otoriter ebeveyn kontrolünün ya da ilgisiz ebeveyn davranışlarının kişilerarası ilişki problemleriyle ilişkili olduğu ortaya konulmuştur (Pinquart, 2017). Ebeveynler ile kurulan ilişkilerde içselleştirilen bağlanma örüntüleri de kişinin gelecekteki yakın ilişkilerini de yönlendirmeye devam etmektedir (Bartholomew, Henderson ve Dutton, 2012).

Bağlanma teorisi erken dönemlerdeki eğitmenlerin veya yetiştirmede sorumlu olan bireylerle olan ilişkilerin, ileriki yaşlarda davranışları etkilediğini iddia etmektedir. Bağlanma teorisine göre; erken yaşlarda bakım veren kişiyle kurulan ilişkinin, yetişkinlik döneminde kurulan ilişkilerdeki bağlanma türünü etkilemesidir (Çelik ve Öziş, 2016, s. 52).

Bağlanma teorisi, erken ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin, genellikle kaygı ve kaçınma boyutlarına kategorize edilen bir bireyin bağlanma kalıplarının temelini oluşturduğunu öne sürmektedir (Bowlby, 1982; Mikulincer ve Shaver, 2016). Bu bağlanma stilleri, romantik, ailevi ve profesyonel etkileşimler de dahil olmak üzere çeşitli ilişkilerdeki çatışma çözme tepkilerini şekillendirmede kritik bir rol oynayabilmektedir (Simpson ve Rholes, 2017a).

Örneğin kaçınmacı bağlanan kişiler çatışmadan çekilme ve duygusal ifadeyi bastırma eğilimindedir, genellikle var olmadığını iddia etme veya kendilerini sorundan duygusal olarak uzaklaştırma gibi kopma stratejilerine güvenirler (Fraley, Hudson, Heffernan ve Segal, 2011). Bu kişiler genellikle duygusal yakınlıkla mücadele etmekte ve çatışmaları özerkliklerine yönelik tehditler olarak görmektedir, bu da onları ilişkisel bakım yerine öz güvene öncelik vermeye yönlendirmektedir (Simpson, Rholes ve Nelligan, 2002). Bireylerin kişisel ve profesyonel veya sosyal yükümlülükleri dengelemesi gereken ikili ilişkiler bağlamında, bu eğilimler önemli zorluklar yaratabilir. Örneğin, ikili bir ilişkide kaçınmacı ya da kaygılı bir şekilde bağlanan kişi, duygusal alışverişleri en aza indirme eğilimi nedeniyle etkili çatışma çözümüne erişemeyebilir ve bu da potansiyel olarak çözülmemiş gerginliklere ve zayıflamış ilişkisel bağlara yol açabilir (Rusbult ve diğerleri, 1982). Diğer yandan, bağlanma örüntüleri ebeveyn ilişkileriyle de etkileşimli olabilir. Zira araştırmalar, otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı ebeveyn stilleri gibi boyutlar da dahil olmak üzere ebeveyn ilişkilerinin doğasının, çocukların duygusal gelişimi ve bağlanma kalıpları ile de önemli ölçüde etileşim gösterdiğini ortaya koymaktadır (Baumrind, 1991; Maccoby ve Martin, 1983).

Bireylerin çatışmaların çözümüne ilişkin olarak geliştirdikleri stratejileri ve bunlara ne ölçüde güvendiği, bağlanma kalıplarından etkilenebilir, çünkü yüksek kaygılı bağlanmaya

sahip olanlar daha fazla geri çekilme davranışı (çıkış veya kaçınma gibi) sergileyebilirken, güvenli veya düşük kaçınmalı bağlanmaya sahip olanlar doğrudan iletişim stratejilerini tercih edebilir (Simpson ve diğerleri, 2002).

Erken bakım veren etkileşimlerinde kök salan bağlanma kalıpları, karmaşık ikili ilişkiler dahil olmak üzere, bireylerin ilişkilerdeki çatışma çözme stratejilerini önemli ölçüde şekillendirebilir. Ancak, ebeveyn ilişkilerinin bağlanma kalıpları üzerindeki etkisi iyi belirlenmiş olsa da bu faktörlerin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini toplu olarak nasıl etkilediğine dair sınırlı araştırma olduğu görülmektedir.

Dahası, ebeveyn ilişki stilleri, bağlanma ve diğer etkileşimleri etkileyerek dolaylı olarak çatışma çözümü eğilimlerini şekillendirebilir. Örneğin, otoriter ebeveynlerle büyüyen bireyler, çatışma durumlarında kopukluğa yol açan kaçınma eğilimleri geliştirebilirken, demokratik hanelerde büyüyenler açık tartışmalara katılmaya daha meyilli olabilir (Karreman ve Van Tuijl, 2009). İşte bu noktada bu çalışma, algılanan ebeveyn ilişkilerinin (anneler ve babalar için ayrı ayrı otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı boyutlara göre kategorize edilmiştir) ve bağlanma kalıplarının (kaçınma ve kaygı boyutları) ikili ilişkilerdeki çatışma çözme tepkileri (çıkış, yokmuş gibi davranma, konuşma, bağlılık) üzerindeki etkilerini inceleyerek aile etkisi, bağlanma teorisi ve kişilerarası çatışma çözümü üzerine literatüre ve saha uygulamasına dönük katkılar sunmayı esas edinmektedir. Çalışma temel olarak odağına, ebeveyn ilişkileri, bağlanma örüntüleri ve çatışma çözme tepkilerini alarak, bu fenomenler arasındaki bağlantıları irdelemek üzere gerçekleştirilmektedir.

1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırmanın temel amacı, algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi, algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntülerinin, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordayıp yordamadığının belirlenmesidir. Araştırmada bir alt amaç olarak da ele alınan bu değişkenler bakımından katılımcıların demografik özelliklerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçlarla, özgünlük taşıyan bir araştırma modeli çerçevesinde erişilen bulgular ve değerlendirmeler ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık literatürüne ve saha uygulamasına dönük katkılar sağlamak araştırmanın temel esasını oluşturmaktadır.

Algılanan ebeveyn ilişkileri, kişilerarası davranış için temel modeller oluşturmaktadır. Romantik ya da yakın ilişkilerde yaşanan çatışmalar, yalnızca yüzeydeki problemlerle değil; bireyin geçmiş yaşantıları, ebeveynlerinden öğrendiği ilişki kalıpları ve geliştirdiği bağlanma stilleriyle de ilişkilidir. Diğer taraftan, algılanan ebeveyn ilişkileri, bağlanma örüntüleri ve çatışma çözme tepkilerinin birlikte ele alınmasının hem kuramsal derinlik hem de pratik değer açısından önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu yapıların yaşam boyu birbirini etkileyen ve şekillendiren süreçler olduğu düşünüldüğünde, bunların bir arada incelenmesi, bireyin ilişkisel işleyişini anlamada çok daha kapsayıcı ve bütüncül bir bakış açısı sağlayabilir. Pek çok faktöre bağlı karmaşık bağları içeren ikili ilişkiler, ayrıntılı çatışma çözüm yaklaşımları gerektirmektedir, ancak ebeveyn etkileşimlerinin ve bağlanma örüntülerinin bu stratejileri nasıl şekillendirdiği hakkında literatürde yer alan içgörüler halen sınırlılık arz etmektedir. Literatürde konuya ilişkin olarak mevcut içgörülere rağmen, bu değişkenleri (algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma kalıpları ve ikili ilişkilerde çatışma çözümü) birleştiren, birlikte ele alan araştırmalar nadirdir. Literatürde yer alan çoğu çalışma, bu yapıları birbirine bağlı bir çerçeve olarak değil, spesifik bir şekilde, özerk olarak incelemektedir. Dolayısıyla hem anneler hem de babalar için belirli ebeveyn ilişkisi boyutlarının ve bağlanma örüntülerinin bireylerin çatışma çözme tepkilerini nasıl etkilediğini araştırmak, kişilerarası ilişki dinamikleri hakkında daha derin bir anlayış sağlayabilir. Bu bakımdan bu çalışma erken aile deneyimlerinin bireylerin ikili ilişkilerdeki çatışma çözümüne yaklaşımlarını nasıl şekillendirdiğine dair anlayışı derinleştirme potansiyeli taşımaktadır. Bu kapsamda elde edilen bulguların ilgili literatüre dönük katkılar sunmasının yanı sıra, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, çatışma yönetimi stratejileri ve kişilerarası ilişki geliştirme için pratik çıkarımları olacağı umut edilmektedir. Bu türden bir anlayış, yalnızca bireylerin kişisel gelişimi için değil, aynı zamanda ilişki eğitimi, evlilik danışmanlığı, aile içi iletişim programları gibi toplumsal müdahale alanlarında da kullanılabilir.

1.3. Problem cümlesi ve alt problemler

Araştırmanın temel problem cümlesi şu şekildedir:

- Algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Bu temel araştırma probleminden yola çıkarak oluşturulan ve araştırma kapsamında yanıt aranan alt problemleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişki nasıldır?
2. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntüleri, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordamakta mıdır?
3. Algılanan ebeveyn ilişkisi; cinsiyete, öğrenim gördüğü bölüme, yaşa, algılanan sosyoekonomik duruma, anne babanın birlikte ya da ayrı olmasına, anne babanın sağ ya da vefat durumuna, anne babanın eğitim durumuna, kaçıncı çocuk olduğuna, çocukken anne babasının çalışma durumuna, çocukken bakımını kimin üstlendiğine, şu an romantik bir ilişki sahip olup olmamasına ya da psikiyatrik bir tanısı olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Bağlanma örüntüleri, cinsiyete, öğrenim gördüğü bölüme, yaşa, algılanan sosyoekonomik duruma, anne babanın birlikte ya da ayrı olmasına, anne babanın sağ ya da vefat durumuna, anne babanın eğitim durumuna, kaçıncı çocuk olduğuna, çocukken anne babasının çalışma durumuna, çocukken bakımını kimin üstlendiğine, şu an romantik bir ilişki sahip olup olmamasına ya da psikiyatrik bir tanısı olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
5. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri cinsiyete, öğrenim gördüğü bölüme, yaşa, algılanan sosyoekonomik duruma, anne babanın birlikte ya da ayrı olmasına, anne babanın sağ ya da vefat durumuna, anne babanın eğitim durumuna, kaçıncı çocuk olduğuna, çocukken anne babasının çalışma durumuna, çocukken bakımını kimin üstlendiğine, şu an romantik bir ilişki sahip olup olmamasına ya da psikiyatrik bir tanısı olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şu şekildedir:

1. Katılımcıların araştırma için kullanılan anket formlarında yer alan soruları ölçek ifadelerini dikkatli, objektif, içten ve dürüst bir biçimde yanıtları varsayılmıştır.
2. Kullanılan ölçüm araçlarının araştırma değişkenlerini doğru ve tutarlı bir şekilde ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıkları şu şekilde belirtmek mümkündür:

1. Araştırmanın veri toplama yöntemi anket olup, veri toplamada örnekleme yöntemine başvurulmuştur ve örnekleme dahil olan 380 katılımcının yanıtlarıyla sınırlıdır.
2. Elde edilen veriler kişisel bilgi formu, yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri- ilişki yapısı (YİYE-İY)-Partner/ bağlanma örüntüleri ölçeği, algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği aracılığıyla toplanmış olup, bu ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.
3. Araştırma kesitsel nitelikteki bir nicel araştırmadır. Bu anlamda verilerin elde edildiği zamanı yansıtan sınırlılığa sahiptir.

1.6. Tanımlar

Algılanan ebeveyn ilişkisi: Çocukların ebeveynleri arasındaki ilişkinin niteliğini, dinamiklerini ve duygusal iklimini yorumlama ve anlama biçimini ifade eden; ebeveynler arasındaki ilişkide gözlemledikleri ve deneyimledikleri duygusal, davranışsal ve ilişkisel etkileşimlere yönelik öznel değerlendirmelerini kapsayan bireysel bir algıdır (Grych ve Fincham, 1990; Davies ve Cummings, 1994).

Bağlanma örüntüleri: İnsanlar arasındaki kalıcı psikolojik bağlılık (Bowlby, 1969), sıkıntıyı yönetmek, başkalarına yakınlığı sürdürmek ve ilişkiler yoluyla tutarlı bir benlik ve başkaları duygusu geliştirmek için çalışan kişilerarası bir düzenleyici mekanizma (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Çatışma çözme tepkileri: İkili ilişkilerde bireyler arasında değerler, ihtiyaçlar, hedefler veya beklentilerdeki farklılıklardan kaynaklanan Wilmot ve Hocker, 2011) duygusal gerginlik ve davranışsal uyumsuzluk yaratan, partnerlerin hedefleri, değerleri veya eylemleri arasında algılanan çatışmalar (Feeney ve Karantzas, 2017) karşısında bireylerin bu çatışmalara yaklaşma biçimleri ve bunları yönetme, çözmeye yönelik stratejileri.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın temel kuramsal altyapısı ele alınmıştır. Öncelikle, bireylerin algıladığı ebeveyn ilişkileri, aile içi roller ve ebeveynlik stilleri incelenmiştir. Ardından, bağlanma kavramı, gelişimsel süreçleri ve bağlanma örüntüleri (kaygılı ve kaçıngan) açıklanmıştır. Devamında, ikili ilişkilerde yaşanan çatışmaların türleri, nedenleri ve çatışma çözme stilleri değerlendirilmiştir. Son olarak, araştırma konusuna ilişkin literatürde yer alan çalışmalar özetlenmiştir.

2.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi

Ebeveynlerin birbirleri arasındaki ilişkinin aile içerisinde çocuklar tarafından algılanış biçimi, onun düşüncelerinin şekillenmesini sağlamaktadır (Davies ve Cummings, 1994). Her birey ebeveynleri arasındaki ilişkiye yönelik olarak yaptığı algısal değerlendirmede bu ilişkiyi farklı anlamakta ve farklı yorumlamaktadır. Bireylerin ebeveynlerinin birbirlerine yönelik davranış örüntülerini belirleyen ilişki tarzları ya da tutumlarına (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı) yönelik algılar, ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkilere yönelik bireysel algıyı oluşturmaktadır (Çelik ve Öziş, 2016; Akarslan, 2022, s. 4). Bu başlık altında algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı, bu kavramın teorik çerçevesi ve boyutlarına yönelik bilgiler alt başlıklar halinde sunulmuştur.

2.1.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı ve teorik çerçevesi

Çoğu insan için, bir çocuğun ebeveynleri ergenlik yıllarına kadar hayatlarındaki en etkili kişilerdir. Çoğu çocuk, doğal olarak hayatlarının ilk dönemlerinde yiyecek, barınak, yetiştirme, eğitim, bakım ve harçlık gibi pek çok husus için ebeveynlerine bağımlıdır. Bu nedenle ilk referans olarak ebeveynlerin sahip olduğu tutumlar ve davranışlar çocuklar üzerinde büyük bir etki oluşturabilmektedir (Chang, 2017, s. 4).

Algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı temelde, çocukların ebeveynleri arasındaki ilişkinin niteliğini, dinamiklerini ve duygusal iklimini yorumlama ve anlama biçimini ifade etmektedir. Çocukların ebeveynlerinin birbirleri arasındaki ilişkilere yönelik olarak gözlemledikleri, deneyimledikleri duygusal, davranışsal ve ilişkisel dinamiklere ilişkin öznel değerlendirmelerine ilişkin algısını içermektedir. Bu algı, ebeveyn ilişkisinin nesnel gerçekliğini yansıtmamakta, bundan daha ziyade çocuğun öznel deneyimini ve yorumunu yansıtmaktadır. Algılar, ebeveynler arasındaki çatışma veya uyum düzeyi, iletişim kalıpları, duygusal yakınlık, destek veya düşmanlık hakkındaki inançları içerebilmektedir ve bu algılar çocukların duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir (Grych ve Fincham, 1990; Davies ve Cummings, 1994).

Bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişkisi ile verdikleri tepkiler arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik iki temel yaklaşım bulunmaktadır. İlk yaklaşım, anne ve baba arasındaki çatışmaların çocuklar üzerinde doğrudan bir etki oluşturduğunu öne sürmektedir. Diğer yaklaşım ise, ebeveynler arası ilişkinin çocuk üzerindeki etkisinin dolaylı yollarla gerçekleştiğini savunmaktadır. Doğrudan etkinin vurgulandığı görüşe göre, çocuklar anne ve babalarının iletişim biçimlerini gözlemleyerek içselleştirir ve sosyal çevreleriyle etkileşimlerinde bu davranış kalıplarını yansıtabilmektedir. Dolayısıyla, ebeveynlerin problemleri çözme biçimi, çocuğun sosyal sorunlara yaklaşımında belirleyici olabilmektedir. Örneğin, ebeveynler problemleri öfke ve çatışma ile çözmeye çalışıyorsa, çocuk da benzer durumlarda öfke temelli tepkiler geliştirme eğiliminde olabilir (Davies ve Cummings, 1994). Bu bağlamda, bireyin anne babasının evlilikte sergilediği davranışların, onun kendi ilişkilerindeki tutumları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Örneğin, bir erkek çocuk ebeveynleri arasındaki evliliği koruyucu bir çerçevede algıladıysa, ileride ya ilişkilerinde koruyucu özellikler taşıyan bir partner tercih edebilir ya da kendisi annesinden gördüğü şekilde koruyucu bir rol üstlenebilir. Aynı zamanda, koruyucu tavırları olan biriyle eşleşmeyi de tercih edebilmektedir (Gümüş, 2021, s. 31). Çocuğun bu tür durumlardan, dolaylı bir biçimde etkileneceği görüşünü savunan araştırmacılara göreyse anne-baba ile çocuğun arasındaki etkileşimler bu konuyla ilgili önem arz eden bir faktör olarak kabul edilmektedir (Saral, 2018, s. 27).

Grych ve Fincham'ın (1990) geliştirmiş olduğu Bilişsel-Bağlamsal Kurama göre, çocuklar ebeveynler arası ilişkilerin pasif gözlemcileri değildir, bunun yerine gözlemlediklerini aktif olarak yorumlamakta ve anlamlandırmaktadır. Bu çerçeve, çocukların evlilik çatışmasına ilişkin algılarının (örneğin, bunu tehdit edici olarak algılayıp algılamadıkları veya

kendilerini suçlayıp suçlamadıkları) ebeveyn çatışmasının çocuk sonuçları üzerindeki etkisini azaltabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, algılanan ebeveyn ilişkisi kalitesi, çocukların ebeveynler arası davranışları bilişsel olarak nasıl değerlendirdikleri, çatışmaların sıklığı, yoğunluğu ve çözümü dahil olmak üzere, tarafından şekillendirilmektedir.

Bu kavramın teorik temeline bir diğer önemli katkı, Davies ve Cummings (1994) tarafından önerilen Duygusal Güvenlik Teorisi'dir. Bu teori, çocukların duygusal güvenlik duygusunun, ebeveynler arası ilişkilere ilişkin gözlemlerinden güçlü bir şekilde etkilendiğini ileri sürmektedir. Çocuklar ebeveynlerinin ilişkisini güvenli ve duygusal olarak istikrarlı olarak algıladıklarında, kendilerini güvende ve desteklenmiş hissetme olasılıkları daha yüksektir. Buna karşılık, ebeveyn ilişkisinde algılanan çatışma veya istikrarsızlık, duygusal güvenliklerini zayıflatabilmekte ve psikolojik ve davranışsal sorun riskini artırabilmektedir. Bu teori, çocukların öznel deneyimlerinin gelişimsel yörüngeleri şekillendirmedeki merkeziliğini vurgulamaktadır (Davies ve Cummings, 1994; Clements, Martin, Randall ve Kane, 2014).

Ebeveyn ilişkisine ilişkin algılar, gelişim aşamalarından da etkilenmektedir. Daha küçük çocuklar, çatışma veya sevginin açık ifadelerine odaklanabilirken, ergenler duygusal tonu ve ilişkisel kalıpları değerlendirmelerine entegre etme olasılıkları daha yüksektir. Üstelik bu algılar yalnızca doğrudan gözlemle değil, aynı zamanda çocuğun mizacı, geçmiş deneyimleri ve ebeveynlik stilleri ve kardeş ilişkileri de dahil olmak üzere daha geniş aile ortamıyla da şekillenmektedir (Cox, Paley ve Harter, 2001).

Özetle, algılanan ebeveyn ilişkisi kavramı, çocukların aile ortamlarına ilişkin öznel algılarını, anlayışlarını vurgulayan psikolojik teorilerde yer bulmakla beraber, ebeveyn ilişkisinin gözlemlenebilir dinamikleri ile çocuğun içsel psikolojik dünyası arasında köprü kurduğu için aile psikolojisinde ele alındığı görülmektedir.

2.1.2. Aile içinde ebeveynler arası roller ve dinamikler

Aile işlevleri, aile üyeleri tarafından ailenin ve üyelerinin bireysel gereksinimlerinin karşılandığı ve sürdürüldüğü aktiviteler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Allender ve Spradley, 2005; Stuart ve Laraia, 2011). Aile, yalnızca bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu bir yapı değil; aynı zamanda üyelerinin ortak değerleri paylaştığı, bu değerler doğrultusunda davranışlar geliştirdiği dinamik bir sistemdir. Aile içinde bireyler,

yaşamlarını şekillendiren belirli norm ve değerlerle birlikte gelişmektedir. Bu değerler, aile üyelerinin dünyayı nasıl algıladıklarını, neyin doğru veya yanlış, önemli ya da önemsiz olduğunu nasıl belirlediklerini etkilemektedir. Ailedeki değerler, bireylerin hayatlarına anlam kazandıran ve olması gereken durumlara dair fikirler geliştirmelerini sağlayan temel ilkeler olarak işlev görmektedir. Her aile, toplumda benzer özellikleri taşıyan yapılara sahip olsa da her birinin karşı karşıya kaldığı sorunlar, geliştirdiği baş etme yolları ve sahip olduğu güçlü yönler kendine özgüdür. Bu nedenle her aile formu, kendine has bir işleyiş ve deneyim yapısı sergilemektedir. Bireylerin olayları nasıl yorumladığını, değerleri nasıl içselleştirdiğini ve bu bilgiyi gelecek nesillere nasıl aktardığını da kapsayan bir aile kültürü söz konusu olmaktadır. Bu kültür, aile içindeki etkileşim biçimlerini, kuralları, beklentileri ve sorun çözme yöntemlerini şekillendirmektedir. Özellikle güç dengesi, kontrol mekanizmaları, otorite aktarımı ve bireylerin birbirleri üzerindeki etkisi gibi faktörler, her ailenin dinamiğinde farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Bazı ailelerde otorite tek bir ebeveynde toplanmışken, bazı ailelerde karar alma süreçleri daha demokratik ve paylaşımcı olabilmektedir. Bu farklılıklar, çocukların kişilik gelişiminden sosyal rollerine kadar pek çok alanda belirleyici rol oynamaktadır. Aile içinde yaşanan bu ilişkisel örüntüler, bireyin dış dünyayla olan etkileşimlerine de doğrudan yansımaktadır (Hallaç ve Öz, 2014, ss. 143-148).

Çocuklukta ailede yaşanan durumlar, olaylar ve deneyimler, bireylerin yaşamının bir parçası olup, onu yeniden elde etmeye çalıştığı, daha önceden bildiği ve gözlemlemiş olduğu bir evren bütününe dönmektedir (Pines, 2017, s. 278). Bireylerin çocukluk aşamasında oluşmaya başlayan düşünceleri çoğunlukla aile yapısı, sosyal çevre ve kültürel değerler tarafından şekillendirilmektedir. Ancak özellikle de bireylerin ilişkilere dair geliştirdikleri tutum ve davranışlar, doğup büyüdükleri aile ortamında -yani kök ailede- gözlemledikleri ebeveyn davranışları doğrultusunda şekillenmektedir. Ebeveynlerin birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkilerde sergiledikleri tutum ve etkileşim biçimleri, birey için bir model işlevi görmektedir. Kişinin psikolojik ve sosyal yönden gelişimi, çoğunlukla kök aile içinde bilinçli ya da farkında olmadan edinilen deneyimlere, gözlemlere ve yaşantılara dayalı olarak oluşmaktadır. Bu bağlamda birey, çocukluk döneminden itibaren edindiği yaşantılar doğrultusunda yetişkinlik döneminde ilişkilerini düzenlemekte ve hayatını bu temeller üzerine inşa etmektedir. Nitekim bireyin evlilik sürecinde karşılaştığı sorunlara karşı geliştirdiği çözüm yolları, çoğu zaman ebeveynlerinin kendi evliliklerinde sorunlara nasıl yaklaştıklarıyla paralellik göstermektedir (Ülker, 2011; Öziş, 2016; Tükel, 2018, s. 31).

Aile yaşantısı içerisinde ebeveynlerin arasında evliliğin nasıl ele alındığı, nasıl ilerlediği, ebeveynler ile çocuk arasındaki ilişkiyi de biçimlendirmektedir (Saral, 2018, s. 26). Zira, aile içindeki etkileşimler, ebeveyn tutumları ve yaşanan olaylar, çocukların sosyal ilişkilerde üstlenecekleri rolleri benimsemelerinde, psikolojik uyumlarında ve akademik başarılarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Çocuklar, anne ve babalarının problemlerle nasıl başa çıktığını gözlemleyerek, bu yaklaşımları kendilerine rehber edinebilmektedir. Bu doğrultuda, ebeveynlerin örneğin aile içinde birbirleri arasındaki sorunlarını sağlıklı ve toplumca kabul gören yollarla çözmeleri, çocukların da kendi ilişkilerinde benzer yöntemleri kullanma olasılığını artırmaktadır (Amato, 2001). Ebeveynleri boşanmış ve bu süreçte çatışmalarına tanık olmuş bireylerin, ileriki dönemlerde benzer ilişki problemleri yaşadıkları ifade edilmektedir. Araştırmalarda, bireylerin eş tercihlerinde ebeveynlerine benzer kişilik özellikleri aradıkları ve bu benzerliklerin kararlarını etkilediği görülmüştür. Ayrıca, ebeveynine benzer eş seçen bireylerin, ilişkilerinde daha az sorun yaşadığı ve daha uyumlu davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Saral, 2018). Ailede evlilik ilişkisinin seyri, ebeveyn ile çocuk arasındaki bağı da doğrudan etkilemektedir. Anne ve baba arasında ciddi çatışmaların olmaması, çocuğun gelişim sürecine olumlu yansımalar sağlayacaktır (Özbey, 2012). Çocukların bilişsel ve gelişimsel özellikleri, ebeveynler arası çatışmaların çocuk üzerindeki etkisinin derecesini belirlemektedir (Grych ve Fincham, 1990). Ebeveynler arasındaki çatışmanın hem sıklığı hem de yoğunluğu, aralarındaki duygusal etkileşimi yansıtır. Fiziksel şiddete dönüşen çatışma gibi durumlar söz konusu olduğunda ise çocukların bundan etkilenmeden kalmaları neredeyse imkânsızdır (Jouriles, Murphy ve O'Leary, 1989; Arslan, 2020, s. 18). Elbette bunlar kendi yaşamlarına ve kurdukları aile içerisindeki tutum ve davranışlarına sirayet edebilir.

Dolayısıyla anne ve babanın evlilik ilişkisinde üstlendikleri roller ve bu ilişkide sergiledikleri tutumlar, çocuğun gelişimi üzerinde belirleyici bir etkide bulunmaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkisi, yalnızca aile içi huzurun belirleyicisi olmakla kalmamakta; aynı zamanda çocukların gelecekte kuracakları ilişkilerdeki davranış kalıplarının da temelini oluşturmaktadır. Bir bireyin eş seçimi, evlilikteki tutumu ve ilişkisini sürdürme biçimi, büyük ölçüde erken dönem deneyimlerine, özellikle de ebeveynlerinin birbirlerine karşı sergiledikleri tutumlara dair algısına dayanmaktadır. Bireylerin kök ailede tanık oldukları ebeveyn ilişkileri, onların ilişkilere yükledikleri anlamı şekillendirmekte; sağlıklı ya da sorunlu ilişki kalıplarını içselleştirmelerine neden olabilmektedir. Ebeveynler arasındaki ilişkinin nasıl algılandığı, bireyin güven duygusunu, duygusal düzenleme

becerilerini, başkalarıyla sağlıklı bağlar kurma kapasitesini ve stresle başa çıkma yollarını doğrudan etkileyebilecektir. Eğer bu erken dönem ilişki örüntüleri doğru bir şekilde analiz edilirse, bireylerin ilişki problemleri önceden tespit edilerek, bu doğrultuda önleyici ve geliştirici müdahaleler planlanabilecektir (Çelik ve Öziş, 2016, s. 53).

Bu noktada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, ebeveynler arasındaki ilişkinin çocuk tarafından nasıl algılandığıdır. Çocuklar sadece ebeveynlerinin kendilerine yönelik tutumlarını değil, aynı zamanda ebeveynlerin birbirlerine karşı davranışlarını da gözlemleyerek bu örüntüleri kendi kişilik yapılarına ve ilerideki ilişkilerine yansıtacaktır. Ebeveyn ilişkilerinin çocuğa yansıması ise çeşitli ilişki tarzları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu tarzlar, çocukların gelişim sürecinde ebeveynlerinin ilişkilerini nasıl deneyimlediğine ve algıladığına göre şekillenir. Literatürde, ebeveyn tutumları genel olarak bazı temel boyutlara ayrılarak incelenmektedir. Bu tutum boyutları aşağıda yer alan alt başlıklarda ele alınmıştır.

2.1.3. Algılanan ebeveyn ilişkisinin boyutları (tutumlar)

Algılanan ebeveyn ilişkisinin boyutları; otoriter tutum, ilgisiz tutum, koruyucu tutum, demokratik tutum ve bağımlı tutum gibi çeşitli başlıklar altında incelenmektedir. Bunların her biri aşağıda yer alan alt başlıklarda açıklanmıştır.

2.1.3.1. Otoriter tutum

Otoriter bireyler, yeni geliştirilen değerleri veya kuralları takip etmektense uzun süredir var olan alışkanlıkları veya kuralları yerine getirme eğilimindedir. Bu nedenle, otoriter bir kişilik, çevre normları, dini öğretiler, aile ve uygulanan yasalar gibi hayatlarında baskın olarak kabul edilen şeylere daha fazla bağlı kalan bireylerde görülen bir kişiliktir. Dahası, otoriter bir kişilik itaatle dolu ve hala kültürel gelenekleri sürdürmek için kullanılan bir kişiliktir (Peterson, Kim, McCarthy, Park ve Plamondon, 2011). Buna göre, kadınlar itaatkâr, duygusal ve başkalarına bağımlıdır, erkekler ise daha baskın ve bağımsızdır (Peterson ve Zurbriggen, 2010). Dahası, ilişkilerde daha çok muhafazakâr ve ataerkil özellik gösteren otoriter bir kişilik aynı zamanda kadınların evlendikten sonra evde kalmasını

gerektiren geleneksel cinsiyet rolleriyle de pozitif korelasyon göstermektedir (Utami, Muttaqin ve Wahyuningsih, 2023, s. 49).

Geleneksel olarak otoriter bir kişiliğin daha güçlü kişiliklerin etkisine tabi olma ve daha zayıf olana hükmetme eğiliminde olduğuna inanılmaktadır. Eşlerden birinin iletişiminde bu türde bir egemenlik söz konusu olması durumunda, diğeri bağımlı bir pozisyonda olmaya zorlanmaktadır. Bu tür etkileşim, baskın-bağımlı ilişki modeli olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda, ilişkideki bir özne diğerini kendine boyun eğmeye ve kendi özlem ve arzularına uymayan hedefleri kabul etmeye zorlamaktadır. Egemen pozisyon, özgüven, bağımsızlık, otorite gibi davranışsal tezahürleri içermektedir. İletişimde partneri muhatabı nadiren desteklemekte, çoğunlukla sözlü iletişimin araçsal tarzını kullanmakta, partnerin bakış açısını sıklıkla görmezden gelmekte, yalnızca kendi sorunlarını anlamaya çalışmakta, partnerinin önemini küçümsemekte, onu dikkatsizce dinlemekte, ona taviye verme, eylemlerini değerlendirme, eleştirme gibi eğilimler göstermektedir (Kletsina, 2009; Kunitsyna, Kozarinova ve Pogolsha, 2001; Kurbanov, Kuznetsov, Tatiana ve Larisa, 2018).

Otoriter eş, özellikle yaşamda ve ilişkilerde sağlıksız bir başa çıkma yolu öğrenmiştir. Otoriter eş, belirsizlik ve öngörülemezlikten tedirginlik duyma eğilimindedir ve çevrelerinde bir düzen ve kontrol duygusu aşılamak için aşırı çaba gösterme tutumu içerisindedir. İnsanlar bazen kontrolcü bir tarzı kötü niyetle ilişkilendirme hatasına düşmektedir, ancak birçok durumda kontrolcü davranış aslında korku ve güvensizlikten kaynaklanmaktadır. Bazı ilişkilerde, otoriter eş, diğerini yeterince yönlendirmez ve yönetmezse, partnerinin onu sevmeyi bırakacağından veya hatta onu terk edeceğinden korkabilmektedir. Bu tür bir özellikteki kişi kontrol edilmekten veya tuzağa düşürülmekten kaçınmaya meyilli olduğundan, otoriter eş, bu tür sabit standartlar belirleyerek nihayetinde diğerini duygusal olarak uzaklaştırmaktadır (Meyers, 2023).

2.1.3.2. İlgisiz tutum

Bir ilişkideki ebeveynler arasındaki ilgisiz, kayıtsız tutum, birbirlerine karşı duygusal bağlılık, duyarlılık veya ilgi eksikliğini ifade etmektedir. Genellikle şefkatli veya duygusal olarak dahil olmaktan ziyade yüzeysel, tarafsız veya kaçınan etkileşimlerde kendini göstermektedir. Evlilik ve aile psikolojisindeki araştırmalar, kayıtsızlığı uzun süreli çatışma, çözülmemiş kızgınlık veya karşılanmamış duygusal ihtiyaçlardan sonra ortaya çıkabilen bir

duygusal kopukluk biçimi olarak tanımlamaktadır. Gottman ve Silver'a (1999) göre, kayıtsızlık ilişkilere açık çatışmadan daha zararlı olabilir çünkü bir veya her iki partnerin ilişkiden duygusal olarak çekildiğini göstermektedir. Bu duygusal geri çekilme veya Gottman'ın "duvar örme" olarak adlandırdığı durum, etkileşimi kapatmayı veya geri çekilmeyi içerir ve ilişki dağılmasının en güçlü tahmin edicilerinden biridir. Bu da bağlantısız, kopuk veya ilgisiz bir aile ortamı meydana getirmektedir. İlgisiz tutumun özellikleri arasında sıcak iletişimde ve destekleyici davranışta gözle görülür bir düşüş, çatışma çözümüne katılma isteğinde azalma ve ilişkiyi beslemede genel bir pasiflik yer almaktadır. Ayrıca duygusal mesafe, iletişim eksikliği veya yüzeysel konuşmalar, çatışma çözme çabalarının olmaması, yakınlıktan kaçınma ve paylaşılan aktivitelerde veya karşılıklı endişede genel bir düşüş yer almaktadır. Asgari düzeyde iletişim ve çatışma çözümü yaygındır. Kayıtsız ebeveynler genellikle anlamlı diyalogdan veya anlaşmazlıkları ele almaktan kaçınmaktadır ve bu da çözülmemiş gerginliklere yol açmaktadır (Cherry, 2024).

İlgisizlik, davranışsal olarak paylaşılan aktivitelerin ve fiziksel yakınlığın azalmasıyla kendini göstermektedir; davranışsal uzaklaşma söz konusudur. Christensen ve Heavey (1990), yüksek düzeyde uzaklaşmaya, duygusal kopukluğa sahip olan çiftlerin, aktif olarak katılanlara kıyasla önemli ölçüde daha düşük memnuniyet ve istikrar gösterdiğini ileri sürmektedir. Caughlin ve Vangelisti (2006) ikili ilişkilerde bu tür bir duygusal kayıtsızlığın zayıf iletişim iklimleri ve artan boşanma riskiyle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Partnerler ihtiyaçlarını ifade etmeyi, geri bildirim vermeyi veya yakınlık aramayı bıraktıklarında, ilişkinin duygusal altyapısı bozulmakta ve her iki birey de birlik içinde duygusal olarak izole kalmaktadır.

Aile sistemleri açısından, ebeveynler arasındaki kayıtsızlık çocukları da olumsuz etkileyebilmektedir. Minuchin'e (2018) göre, çocuklar bakım verenler arasındaki duygusal iklime karşı hassastır ve ebeveynlerin birbirleri arasındaki duygusal kopukluk çocuklarda kaygı, davranış sorunları veya rol karmaşası yaratabilmektedir. Dolayısıyla bu tutum, ebeveynler arasındaki olumsuz bir örüntü olarak ele alınabilecektir. Bu davranış kalıpları, işbirlikçi ebeveynliğin ve karşılıklı desteğin tehlikeye atıldığı bir ortam meydana getirdiği ve potansiyel olarak çocukların duygusal gelişimini etkiledikleri için özellikle endişe verici olarak kabul edilmektedir (Fincham ve Beach, 2010).

2.1.3.3. Koruyucu tutum

Ebeveyn ilişkileri bağlamında koruyucu tutum, özen, destek, iş birliği ve ortak bir bağlılıkla karakterize edilen, ebeveynlerin birbirlerinin iyiliği için endişe ettiği, birbirlerini zarardan aktif olarak korumaya çalıştığı ve tutarlı duygusal ve pratik destek gösterdiği bir davranış örüntüsünü ifade etmektedir. Bowlby'e (1988) göre bu tutum, güvenli bir bağlanma ve karşılıklı saygıdan kaynaklanmakta, bireylerin sıkıntı zamanlarında birbirlerine güvenerek güven içinde hissettikleri güvenli bağlanmalara dayanmaktadır (Bowlby, 1988). Yakın ilişkilerde, bu koruma yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal olup partnerin psikolojik ihtiyaçlarına dikkat etmeyi ve duygusal güvenliğini sağlamak için proaktif çabaları içermektedir. Koruyucu davranışlar daha yüksek düzeyde güven, yakınlık ve karşılıklı takdirle ilişkilendirilmektedir böyle bir tutumun ilişkinin sağlığında önemli bir rol oynadığı kabul edilmektedir (Cutrona, 1996).

Aşırıya kaçmadığı sürece, ebeveynler arasındaki koruyucu tutumlar, sağlıklı çocuk gelişimini destekleyen güvenli bir duygusal ortam tesis etmektedir (Morris, Hays-Grudo, Zapata, Treat ve Kerr, 2021). Birbirlerine karşı olumlu ve dengeli bir düzeyde koruyucu bir duruş benimseyen çiftler, etkileşimleri hakimiyet kurmak veya haklı olmak yerine ilişkiyi koruma ortak hedefine dayandığından, genellikle daha az çatışma tırmanması örneği yaşamaktadır (Gottman, 1999). Böyle bir ilişkide, kişiler birbirlerine karşı saygıyı korurken anlaşmazlıkları çözmek için uzlaşma ve bakış açısı alma gibi sorun çözme stratejileri kullanmaktadır. Koruyucu tutumlar ayrıca ebeveynlik dinamiklerini olumlu yönde etkilemektedir. Ebeveynler kendilerini güvende ve birbirleri tarafından desteklenmiş hissettiklerinde, çocukları için istikrarlı ve besleyici bir ortama katkıda bulunan tutarlı ebeveynlik davranışları sergileme olasılıkları daha yüksek olabilmektedir (Feinberg, 2003).

2.1.3.4. Demokratik tutum

Çiftlerin, özellikle ebeveynlerin, bir ilişkide birbirlerine karşı sergiledikleri demokratik tutum, temelde karşılıklı saygı, açık iletişim, paylaşılan karar alma, eşitlikçilik ve özerklik ile sorumluluk arasındaki dengeye dayanmaktadır. Bu tutum, her iki bireyin de duyulduğunu, değer verildiğini ve görüşlerini ve tercihlerini ifade etme konusunda güçlendirildiğini hissettiği, eşitlik ve iş birliği ortamını teşvik eden bir ortaklığı

yansıtmaktadır (Dreikurs, 1993). Demokratik bir yaklaşım benimseyen çiftler genellikle ortak sorun çözme sürecine girmekte, sorumlulukları adil bir şekilde dağıtmakta ve birbirlerinin bakış açılarını doğrular, bu da ortaklık duygusunu ve karşılıklı güçlendirmeyi teşvik etmektedir (Olson ve Gorall, 2003).

Bu açıklık, aileyi veya ilişkiyi etkileyen seçimlerin ortaklaşa tartışıldığı, tek taraflı kontrol yerine müzakere ve uzlaşmaya izin veren karar alma süreçlerine kadar uzanmaktadır. Demokratik ebeveynler, anlaşmazlıklardan kaçınmak veya düşmanca çatışmalara girmek yerine, çatışmalara saygılı iletişim ve işbirlikçi sorun çözme kullanarak büyüme fırsatları olarak yaklaşmaktadır. Bu bağlamda, demokratik çiftler birbirlerini küçümsemekten kaçınmakta ve bunun yerine, birbirlerinden ziyade sorunlar üzerine giderek, çözücü bir bakış açısı ile yaklaşmakta; ilişkisel bağları güçlendiren, düşünceli bir samimiyet geliştirmektedir (Dreikurs, 1993).

Demokratik eş tutumlarına paralel olarak böyle bir aile ortamında ilişkiler ebeveynlerin çocukları fikirlerini ifade etmeye teşvik etmeyi, çocukları kararlara dahil etmeyi, tüm bunları sıcaklık ve mantık çerçevesinde yapmayı içermektedir. Demokratik davranışlar sergilenen, demokratik tutumların bulunduğu bir aile ortamında yetişen çocuklar genel olarak girişken, özgüven sahibi ve aldığı kararların sorumluluğunu yerine getirmek konusunda başarılı olmaktadır. Ebeveynler birbirlerine demokratik biçimde davranırken, aile ortamı içerisinde böyle bir ortamın tesis edilmesi çocukların da rahat bir şekilde gelişmesini, yeteneklerini en üst düzeyde kullanmasını ve kendini gerçekleştirmesini teşvik etmektedir (Çağdaş, 2001; Yavuzer, 2012; Korkulu, 2019).

Demokratik tutum gösteren ebeveynlerin çocukları genel olarak fikirlerini net bir biçimde söyleyebilen, saygılı, kendi kimliğini geliştirebilen yetişkin kişiler olma eğilimindedir. Ayrıca ileriki dönemlerde yaşayacağı ikili ilişkilerde de çatışma veya problemleri yapıcı bir biçimde tartışmak suretiyle çözümler üretebilen anlayışlı ve partnerine karşı saygılı bir tutum sergileyen yetişkinler olma ihtimalleri yüksek olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002; Gümüş, 2021, s. 35).

2.1.3.5. Bağımlı tutum

İlişkilerde bağımlı tutum tipik olarak bir partnerin diğerine psikolojik ve duygusal olarak güven, onay veya destek için bağımlı olmasını ifade etmektedir. Bu tutum, belli bir

psikolojik, davranışsal ve duygusal ortamda bir bireyin diğerine aşırı güvenmesi durumu ile karakterize edilen bir tarzı içermektedir. Bowlby tarafından geliştirilen ve daha sonra Shaver ve Mikulincer tarafından genişletilen bağlanma teorisine göre, yetişkin romantik ilişkilerinde bağımlı bir tutum genellikle güvensiz bağlanmanın, özellikle kaygılı bağlanmanın bir ifadesidir. Bu bireyler ilişkide yoğun yakınlık ihtiyacı, terk edilme korkusu ve duygusal aşırı duyarlılık sergileme eğilimindedir (Shaver, Hazan ve Bradshaw, 1988; Mikulincer, Florian, Cowan ve Cowan, 2002).

Bu tür bir ilişkide böyle bir tutum, bireylerin kendilerini ilişkilerine adama biçimlerine ilişkin gözlemlerden ve yansımalardan gelmektedir. Bağımlı bir tarzda bazen çiftler arasında bir ebeveynin diğerine karşı aşırı odaklanma, aşırı sahiplenme, aşırı fedakârlık göstermenin yanı sıra, benliğin göz ardı edilmesi, duyguları ifade etme zorluğu ve geri çekilme gibi semptomlar da eşlik edebilmektedir (Schaeffer, 2011; Yörük, 2023: 16).

Bir partner bağımlı bir tutum sergilediğinde ve diğeri tutarlı duygusal destek sağlama kapasitesinden veya isteğinden yoksun olduğunda, sonuç aile içerisinde ebeveyn sisteminde işlev bozukluğu olabilmektedir ve bu da çocukları da etkileyebilmektedir (Mikulincer ve diğerleri, 2002).

Görüldüğü gibi ebeveyn ilişkilerinde her bir tutum boyutu, birbirinden farklı eğilimleri ifade etmekte, ebeveynler arasındaki etkileşimin belirginleşen yönünü değerlendirmekte ve ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde sergiledikleri tutumların çocuk tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

2.2. Bağlanma örüntüleri

Bağlanma davranışı insan davranışlarının önemli bir yönünü ve psikoloji disiplinin de önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır (Şirin ve Soyer, 2018). Bağlanma en temelde bir kişinin diğer kişi ya da kişiler ile ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir fenomendir. Çocukluk döneminde gelişen ve takip eden süreçlerde bireyin ilişkileri, beklentileri, sosyal davranışları ve duygu düzenleme biçimlerini etkileyen önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir (Bowlby, 1982; Meydancı, 2017). Bu başlık altında bağlanma kavramı ve teorik çerçevesi, gelişim süreci ve bağlanma örüntülerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

2.2.1. Bağlanma kavramı ve teorik çerçevesi

İnsanın, topluluklar halinde yaşamını sürdüren organizmalar olarak kabul edildiği göz önüne alındığında, başkalarıyla sürekli olarak ilişki halinde olan sosyal varlıklar olduğu aşikardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerin pek çok yönü olmakla beraber, en temelinde birbirlerine karşı yaklaşımlarını belirleyen süreçler yer almaktadır. Bu olgu, insanların bağlanma sürecini oluşturmaktadır. Bu durumun ilk örneği bir bebeğin annesi veya bakım veren, yakından ilgilenen kişiyle kurduğu ilişki, bağdır. Bağlanma kavramına ilişkin kuramsal temeller de tam olarak bu noktadan ortaya çıkmıştır (Bilgin, 2001; Özcan, 2019).

"Bağ" kelimesi en temelde bir şeyin başka bir şeye tutturulması, birleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu fiziksel tanım, soyut olarak düşünüldüğünde güvende olma hissine ihtiyaç duyan insanoğlunun bunu başarmak için ördüğü ağı simgelemektedir. Bu açıdan bağlanma ise "iki birey arasındaki olumlu duygularla yüklü ilişki" olarak ele alınmaktadır (Masaroğulları ve Koçakgöl, 2011). Bu bağı açıklayan kuram ise "Bağlanma Kuramı" olarak adlandırılmaktadır (Rodop, 2021, s. 7).

Bağlanma kavramı psikolojik literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır, ancak çoğu tanım bir kişiyi zaman ve mekânda diğerine bağlayan derin ve kalıcı bir duygusal bağ fikri etrafında birleşmektedir. Kavramın geliştiricisi olarak kabul edilen Bowlby (1969) tarafından bu kavrama ilişkin olarak geliştirilen açıklamada bağlanma bebeklerin güvenlik ve hayatta kalma için bakıcılarına yakınlığını sağlayan biyolojik olarak köklü bir davranış sistemi olarak ele alınmıştır. Bowlby (1969) bağlanmayı "insanlar arasındaki kalıcı psikolojik bağlılık" olarak tanımlamıştır. Mikulincer ve Shaver (2007), bağlanmayı duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutları kapsayan bir düzenleyici sistem olarak görmüş ve kavramı "sıkıntıyı yönetmek, başkalarına yakınlığı sürdürmek ve ilişkiler yoluyla tutarlı bir benlik ve başkaları duygusu geliştirmek için kişilerarası bir düzenleyici mekanizma" olarak tanımlamışlardır. Temel olarak bağlanma kalıplar, stilleri ya da örüntüleri olarak ele alınan bu olgu, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır (Morsünbül ve Çok, 2011).

Kavramsal bağlamda literatürde ilk olarak Bowlby'nin (1969, 1979, 1980) ortaya koyduğu Bağlanma Kuramı, daha sonra Hazan ve Shaver'in 1987 yılında gerçekleştirdikleri çalışmaların da ardından, bireylerin kişilerarası ilişkilerini anlamlandırmada başvurulan

temel yaklaşımlardan biri haline gelmiş, psikolojideki önemli kuramlardan biri olarak kabul edilmiştir (Hazan ve Shaver, 1987; 1994; Mikulincer ve Shaver, 2005; 2016).

Kavrama ilişkin erken dönemde Bowlby (1969), doğal seçilim sürecinin bebekleri, özellikle desteğe ihtiyaç duyulan durumlarda, bakıcılara yakınlığı kolaylaştırmaya yarayan bir davranış repertuvarıyla donattığını ve bu davranışların hayatta kalmak için elzem olduğunu öne sürmüştür. Bu bakış açısıyla tutarlı olarak, bağlanma teorisi, bir çocuğun birincil bakıcısıyla yaşadığı etkileşimlere ve bu etkileşimlerin insanların daha sonra kendilerini, yakınlarını ve ilişkilerini nasıl algıladıklarını nasıl şekillendirdiğine özel dikkat göstermektedir (Campbell ve Marshall, 2011).

Bowlby bağlanmayı evrimsel temellere dayandırarak, bireyin çevresel tehditlere karşı korunmasını sağlayan bir adaptasyon mekanizması olarak ele almıştır. Bu bakış açısına göre, doğumdan sonra biyolojik açıdan henüz tam gelişmemiş olan bebekler, hayatta kalabilmek adına bir yetişkinin bakımına ihtiyaç duymaktadır. Bu dönemde temel gereksinimlerin bakım veren kişi tarafından tutarlı ve duyarlı bir biçimde karşılanması, güvenli bağlanma sürecinin temelini oluşturmaktadır. Söz konusu bağın gelişebilmesi için, bakım verenin bebeğin sinyallerine uygun biçimde tepki vermesi, kapsayıcı davranması ve bu süreçlerin bebek tarafından nasıl anlamlandırıldığı önemlidir. Bebek, gereksinim duyduğu anlarda yanında bulunan ve ona güvenlik hissi veren bir yetişkin sayesinde çevresini keşfedebilmekte ve benlik algısını oluşturmaya başlayabilmektedir. Bu süreçte çocuğa bakım veren ve onunla en yakın etkileşimi kuran kişi ya da kişiler, onun temel bağlanma figürü haline gelmektedir. Erken dönemde bu figürle kurulan bağ, bireyin yaşamı boyunca duygu, düşünce ve davranış kalıplarını şekillendirecek niteliktedir (Berman ve Sperling, 1994). Bugün söz konusu bağlanma biçimlerinin bireyin özellikle kimlik gelişimi aşamasında, yetişkinlikte de olumlu ya da olumsuz etkiler yaratabileceği bilinmektedir (Lopez, Melendez ve Rice, 2000). Bebek ile bakım veren arasındaki bağın zayıf ya da tutarsız gelişmesi, bireyin ilerleyen dönemlerde öfke, kaygı ve depresyon gibi çeşitli psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmasına zemin hazırlayabilmektedir (Oral ve Şahin, 2008). Bu nedenle bağlanmanın, bireyin tüm yaşamı boyunca etkisini sürdüren bir yapı taşı olduğu düşünülmektedir. Güvenli bir biçimde bağlanma geliştiren çocuklar hem kendilerine hem de başkalarına yönelik daha olumlu inançlar ve ilişkiler geliştirme eğiliminde olmaktadır. Öte yandan, anne-bebek arasındaki ilişkide temel gereksinimlerin karşılanmasında süreklilik ve duyarlılık sağlanmadığında, güvensiz bağlanma örüntüleri ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlanma biçimi, bireyin kendine yönelik değersizlik duyguları

geliştirmesine ve sosyal ilişkilerinde yüzeysel, mesafeli bir tutum sergilemesine neden olabilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999; Özcan, 2019).

Bağlanma kuramının gelişiminde ikinci evre, Ainsworth'un gerçekleştirdiği çalışmalarla şekillenmeye başlamıştır. Ainsworth'un bağlanma teorisi, çocuk-bakıcı ilişkilerini incelemek için etolojik ve gözlemsel bir yaklaşım benimsemekte, bebekler ve bakıcıları arasındaki erken bağlanma ilişkilerinin niteliğini ve değişkenliğini anlamak için sistematik bir ampirik çerçeve sağlayarak John Bowlby'nin temel fikirleri üzerine kuruludur. Ainsworth ve çalışma arkadaşları (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978), bağlanmayı değerlendirmeye yönelik çeşitli ölçme yöntemleri geliştirerek kuramın deneysel temellerini güçlendirmişlerdir (Miller, 2008). Ainsworth, bağlanma sürecinde çocuğun bakım verenini çevreyi keşfetme sürecinde bir "güvenli üs" olarak görmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yaklaşıma göre, anne-baba figürleri, çocuğun farklı alanlara yönelip keşif yaptıktan sonra dönüp duygusal destek sağladığı güvenli bir dayanak rolü üstlenmektedir (Mahler, 1968; Miller, 2008). Ainsworth, çocukların annelerine karşı geliştirdiği bağlanma biçimlerini gözlemleyebilmek amacıyla "Yabancı Durum Testi" adını verdiği ve yaklaşık yirmi iki dakika süren bir deneysel prosedür oluşturmuştur. Bu test, on iki ila on sekiz aylık çocuklara, kontrollü bir laboratuvar ortamında uygulanmıştır. Deney ortamı çocuk için yeni olup, dikkatini çekebilecek oyuncak ve objelerle donatılmıştır. Başlangıçta çocuk sadece annesiyle birlikte ortamda bulunmaktadır; sonrasında ortama yabancı bir kişi dahil olmaktadır. Süreç ilerledikçe çocuk yalnızca yabancı kişiyle kalmaktadır, ardından bir süre tamamen yalnız bırakılmaktadır. Bu aşamadan sonra annesi geri dönmektedir; bir süre sonra tekrar yalnız kalmaktadır. Sürecin sonunda sırasıyla önce yabancı, ardından annesi tekrar odaya girmektedir. Bu deneysel dizilim boyunca, çocuğun çevresel uyaranlara verdiği tepkiler ile annesine ve yabancıya karşı sergilediği davranış örüntüleri analiz edilerek, bağlanma stiline dair ipuçları elde edilmektedir (Bee ve Boyd, 2020; Düz, 2021). Bu yöntem, bebeklerin kontrollü bir ortamda birincil bakıcılarıyla ayrılma ve yeniden bir araya gelme tepkilerini gözlemleyerek bağlanma stillerinin sınıflandırılmasını sağlamıştır. Ainsworth, öncü bu prosedür aracılığıyla üç temel bağlanma stilini tanımlamıştır. Bunlar güvenli, güvensiz-kaçınan ve güvensiz-kararsız bağlanmadır (Ainsworth ve diğerleri, 1978).

Ainsworth'un teorisi, güvenli bağlanmanın, bakıcılar bebeklerinin ipuçlarına sürekli olarak duyarlı olduklarında ortaya çıktığını ve çocuğun çevreyi keşfedebileceği ve rahatlamak için geri dönebileceği güvenilir bir güvenli temel sağladığını savunmaktadır. Ainsworth'un yaklaşımı, bağlanma güvenliğindeki bireysel farklılıkları vurgulamakta ve bağlanmanın her

şey ya da hiçbir şey olgusu olmadığını, ancak bakıcının tepkiselliği tarafından şekillendirilen farklı örüntüler boyunca var olduğunu savunmaktadır. Güvenli bağlanmanın temel taşı olarak hassas tepkiselliğe yaptığı vurgu, daha geniş kültürlerarası ve uzunlamasına analizlere izin veren gelişimsel bir temel oluşturmuştur (Van IJzendoorn ve Kroonenberg, 1988).

Ainsworth'un çalışmasının ardından, birkaç araştırmacı bağlanma teorisini hem kapsam hem de uygulama açısından genişletmiş ve geliştirmiştir. Örneğin Shaver ve Mikulincer (2005; 2007; 2016), erken bağlanma deneyimlerinin yetişkinlikte yakınlık, güven ve çatışma çözümünü nasıl bilgilendirdiğini vurgulayarak bağlanma teorisini yetişkin romantik ilişkilerine uyarlamıştır. Araştırmaları, bağlanmayı sosyal psikoloji, bilişsel süreçler ve duygusal düzenlemeyle bütünleştirerek, güvenli bireylerin daha etkili bir şekilde destek arama ve başkalarına daha iyi bakım sağlama eğiliminde olduğunu göstermiştir.

Yetişkinlikte, Hazan ve Shaver (1987) gibi araştırmacılar bağlanma teorisini romantik ilişkilere genişleterek, bebeklikte gözlemlenenleri yansıtan güvenli, kaçınmacı ve kaygılı bağlanma stillerini tanımlamıştır. Sroufe ve meslektaşları tarafından yürütülen Minnesota Risk ve Uyum Boylamsal Çalışması, erken bağlanma güvenliğinin veya güvensizliğinin daha sonraki sosyal yeterlilik, duygusal düzenleme ve ilişkisel davranış üzerinde nasıl bir öngörücü olduğunu göstermede etkili olmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, bebeklikte güvenli bağlanmaya sahip çocukların orta çocuklukta daha iyi akran ilişkileri, ergenlikte daha kaliteli arkadaşlıklar ve yetişkinlikte daha sağlıklı romantik ilişkiler sergileme eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur (Sroufe, Egeland, Carlson ve Collins, 2005). Bağlanma nispeten istikrarlı olsa da bu araştırma aynı zamanda sabit olmadığını da vurgulamaktadır; gelişmiş bakım veya travmatik olaylar gibi yaşam koşullarındaki değişiklikler, kişinin bağlanma yönelimini değiştirebilmektedir. Ancak genel olarak güvenli bağlanma geçmişine sahip ergenlerin özerklik geliştirme ve hem akranlarıyla hem de ebeveynleriyle sağlıklı ilişkiler sürdürme olasılığı daha yüksektir (Allen ve Land, 1999).

Literatürde kavramın geliştirilmesine yönelik olarak yürütülen araştırmaların sonucunda, bağlanma teorisi bebek-bakıcı bağlarını açıklayan bir çerçeveden insan gelişimi ve ilişkisel işleyişin yaşam boyu modeline dönüşmüştür. Bugün bebeklik, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde bağlanma örüntülerinin geçerli olduğu bilinmekte, kişinin yaşamı boyunca başlangıçta beliren bağlanma davranışlarının ileriki dönemlere sirayet ettiği, değişmelerle birlikte farklı yönelimler halini aldığı bilinmektedir.

2.2.2. Bağlanma davranışının gelişimi

Bağlanma örüntüleri daha çok çocukluk döneminde şekillenen ve yetişkinlik yaşamındaki beklentileri, inançları, sosyal davranışları ve duygu düzenleme yöntemlerini etkileyen bir süreçtir (Dağ ve Gülüm, 2013). Bireylerin bir başka kişi ile kurduğu derin, güven temeline dayalı olan ve uzun vadeye yayılı bir duygusal bağ olarak, özellikle bebeklik ve çocukluk dönemlerinde gelişim göstermektedir. Bireyin bakım veren figür ile kurduğu ilk ilişkiler çerçevesinde şekillenmektedir. Çocuk, bu bağın sayesinde hem fiziksel hem de duygusal güvenlik duygusunu yaşamaktadır ve bu surette yakın çevresini keşfetmeye ilişkin cesaretini de kazanmaktadır (Salcuni, 2015). Kişide ortaya çıkan ve daha sonra belirginleşen bu bağlanma eğilimi, onun bebeklikten başlamak sureti ile daha sonradan tüm yaşamı süresince geliştirdiği bağlanma modelini belirleyerek, bireysel eğilimler ve sosyal ilişkilerden kendilik algısı gibi olgulara kadar oldukça geniş bir yelpazede etki göstermektedir (Blain, Thompson ve Whiffen, 1993; Çaylı, 2025).

Bebeklerin, dünyaya geldiklerinde hayatta kalmalarına katkı sağlayacak çeşitli davranış kalıplarıyla donatılmış oldukları bilinmektedir. Özellikle insan kaynaklı uyarıcılara karşı oldukça hassastırlar. Yaşamlarının ilk günlerinde çevrelerindeki insanlara yönelik gösterdikleri sosyal tepkiler, zamanla daha belirgin biçimde temel bakım sağlayıcısına, yani bağlanma figürüne yönelmektedir. Kararlı bir aile ortamında ve tutarlı bir anne figürü eşliğinde büyüyen bebeklerin, mutlaka bir bağlanma ilişkisi geliştirdiği ifade edilmektedir (Bowlby, 1969; Bowlby, 2021). İçsel ya da çevresel herhangi bir tehdit algıladıklarında ya da güvenlik ihtiyacı duyduklarında, bebekler genellikle annelerine yönelerek korunma ve yatıştırılma beklemektedir. Bu yakınlık arayışına anneden gelen uygun tepkiler, bebeğin kendini emniyette ve huzurlu hissetmesini sağlamaktadır. Anne ile bebek arasında bu etkileşim sürdürülebilir ve dengeli biçimde devam ettiğinde, bebekte güven duygusu gelişmektedir (Weinfield, Sroufe, Egeland ve Carlson, 2008). Bebek annesiyle arasında kurulan güven temelli bağ sayesinde çevresini keşfetmeye daha istekli hale gelmektedir. Birincil bir anne figürü mevcut olduğu sürece, bebekte bağlanma davranışı gözlemlenmektedir. Ancak bu bağın yoğunluğu ve kalitesi bireysel koşullara göre farklılık gösterebilmektedir (Weinfield ve diğerleri, 2008). Bowlby (2021), çocukların büyüdükçe bağlanma davranışlarında biçimsel dönüşümler yaşandığını belirtmektedir. Aynı şekilde yaş ilerledikçe bağlanma davranışının ne sıklıkla ortaya çıktığı azalmakta; çocuğun yaşamında ikincil bağlanma figürlerine daha fazla yer verilmektedir. Genellikle üç yaş civarına

gelindiğinde, çocuk kendini güvende hissettiği sürece, annesinin uzun süreli yokluğunu kabul edebilir hale gelir ve bu durumda bağlanma davranışları tetiklenmemektedir (Bowlby, 2021). Bu surette bağlanma ilişkilerinin yaşam boyunca sürdüğü; zamanla bağlanma figürlerinin değişebildiği (örneğin anneden romantik partnerlere doğru) ve erken çocuklukta kurulan bu bağın, bireyin ileriki dönemlerdeki yakın ilişkilerine de yön verdiği ifade edilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987; Çifteci, 2024).

Bağlanma ilişkilerinin bu sürekliliği ve dönüşümü özellikle ergenlik ve yetişkinlik döneminde gözlemlenebilmektedir. Ergenlikte, bağlanmanın doğası önemli ölçüde değişmeye başlamaktadır. Ebeveynler genellikle önemli bağlanma figürleri olmaya devam ederken, akranlar ve yakın arkadaşlar daha merkezi roller üstlenmeye başlamaktadır (Allen ve Tan, 2016). Fivush ve Waters'a (2015) göre, ergenler erken bağlanma deneyimlerini gelişen bir yaşam öyküsüne, kimliklerini ve ilişkilere yönelik beklentilerini şekillendiren tutarlı bir anlatıya entegre etmektedir. Bu yaşam öyküsü, ergenlerin kendilerini ve yakın ilişkilerdeki diğerlerini nasıl algıladıklarını etkileyen içselleştirilmiş bağlanma senaryolarını yansıtmaktadır. Ergenler arkadaşlarından giderek daha fazla duygusal destek ve onay aramakta ve bu akran bağlanması kimlik oluşumunda ve duygusal düzenlemede kritik bir rol oynamaktadır.

Yetişkinliğe doğru ilerlerken, bağlanma kalıpları duygusal ve ilişkisel işleyişi etkilemeye devam etmektedir. Yetişkinlikte, bağlanma dinamikleri, erken bağlanma kalıplarının nüanslı şekillerde yeniden ortaya çıktığı ikili ilişkilere, romantik ilişkilere doğru kaymaktadır. Hazan ve Shaver (1987), Bowlby'nin teorisini yetişkin romantik ilişkilerine uygulayan ilk kişiler arasındadır ve romantik ilişkilerde oluşan duygusal bağların da erken çocukluk döneminde oluşan bağları yansıttığını öne sürmüşlerdir. Bu bakımdan bağlanma örüntüleri, partnerlerin genellikle birincil duygusal güvenlik kaynağı olarak konumlandığı romantik veya ikili ilişkilerde özellikle önemli hale gelmektedir (Collins ve Feeney, 2000). Feeney ve Van Vleet (2010), yetişkin bağlanma ilişkilerinin güvenli bir temel ve güvenli bir liman sağlama, keşfetmeyi ve büyümeyi kolaylaştırma gibi temel işlevlerini koruduğunu vurgulamaktadır.

Bağlanmanın oluşumunda bilhassa erken çocukluk dönemi kriitk bir evre olarak kabul edilse de bağlanma kavramı kişinin yaşamı süresinde devamlılık taşıyan bir süreçtir. Olgunlaşma süreci ile bağlanma davranışlarının sıklığı azalış göstermekle birlikte, yetişkinlik dönemindeki bağlanma davranışları kısmen kişinin yaşı, cinsiyeti, içinde bulunduğu koşullar ve erken gelişim dönemindeki bağlanma figürleriyle olan deneyimleri gibi önemli faktörlerin etkisi altında farklı şekillerde vuku bulmaktadır (Bowlby, 2012; Pak, 2018). Bu

bakımdan yetişkin bağlanmaları, önceki bağlanma deneyimlerinden güçlü bir şekilde etkilenmekle beraber, yeni ilişkisel deneyimlerle şekil değiştirilebilmektedir. Bunlar genellikle güvenli ya da güvensiz "bağlanma örüntüleri" olarak ortaya çıkmaktadır.

2.2.3. Bağlanma örüntüleri

Bowlby bağlanma kavramını belirli bir kişiye ilişkin yakınlık arama ve sürdürme eğilimi olarak, bağlanma davranışını ise genellikle daha güçlü ya da zeki olarak algılanan ve tercih edilen bir bireyle yakınlık kurma ve bu yakınlığı sürdürmeyle sonuçlanan herhangi bir davranış biçimi olarak ifade etmiştir (Bowlby, 2012). Bowlby (2021) daha sonra bağlanma örüntülerini ise kişinin başka bir insana ilk bağlanmasına aracılık eden temel ontogenetik işlemler ve yaşamın daha ileriki dönemlerinde de etkisini sürdüren "psikobiyolojik mekanizmalar" olarak değerlendirmiştir (Pak, 2018).

Yaşamın erken dönemlerinde belirginlik kazanan ve daha sonra da devamlılık arz ettiği kabul edilen bağlanma örüntüleri, kişinin ilişkilerinde tutum ve davranışlarının belirleyici olmaktadır. Bebeklik, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde ele alınan bağlanma örüntüleri, insan yaşamında her daim sürerken ve esasında değişime karşı dirençli iken, dönemler ve ilişkiler açısından ele alındığında doğası ve ifade ediliş şekli değişebilmektedir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011).

Bağlanma stilleri literatürde çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu alanda sıklıkla kullanılan sınıflandırma, Hazan ve Shaver'in (1987) geliştirdiği öz değerlendirmeye dayalı ölçüm aracına dayanmaktadır (Mickelson, Kessler ve Shaver, 1997). Söz konusu sınıflandırmada temel ayrım, güvenli bağlanma (secure attachment) ile güvensiz bağlanma (insecure attachment) olarak yapılmaktadır. Güvensiz bağlanma ise kendi içinde kaygılı (anxious) ve kaçıngan (avoidant) alt türlerine ayrılmaktadır. Güvenli ve güvensiz bağlanma biçimleri, bireyin çocukluk döneminde bakım verenle kurduğu ilişkinin niteliğine dayalı olarak şekillenen, yaşam boyu kişilerarası ilişkileri etkileyen temel psikososyal yapılardır. Genel olarak güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, bağlanma figürlerinin (ilk yıllarda ebeveynler, ilerleyen dönemlerde ise partner veya yakın ilişkiler kurulan kişiler) tehdit edici durumlarda destekleyici ve güvenilir olacağı yönündeki inanç doğrultusunda tepkiler vermektedir. Güvenli bağlanma geliştiren bireyler, çevreleriyle sağlıklı, istikrarlı ve destekleyici ilişkiler kurma eğilimindedir. Bu bağlanma biçiminin, genel nüfusun yarısından

çoğunda gözlemlendiği belirtilmektedir (Mickelson, Kessler ve Shaver, 1997). Öte yandan, güvensiz-kaygılı bağlanma tarzı olan bireylerde, zorluklarla başa çıkabileceklerine ilişkin hem kendilerine hem çevrelerine yönelik güven duygusu zayıftır. Güvensiz bağlanma geliştiren bireylerde, temel güven duygusunun yeterince oluşmaması sebebiyle ilişkilerde tutarsızlık, kaygı ve mesafe gibi çeşitli sorunlar görülebilmektedir. Bu kişiler stresli durumlarda diğer bireylere karşı yoğun kaygı içeren, aşırıya kaçan bir bağlılık geliştirme eğilimindedirler (Yıldızhan, 2017).

Güvensiz olarak ifade edilen bağlanma örüntüleri birbirinden bağımsız iki boyutta ölçülebilmektedir. Bunlar bağlanmayla ilişkili olarak "kaygılı bağlanma" ve "kaçıngan bağlanma" olarak ele alınmaktadır (Brennan ve Shaver, 1998; Meydancı, 2017).

Literatürde yer alan yaklaşıma göre, güvenli bağlanma bir kenara, her birey hem kaygılı hem de kaçıngan bağlanma örüntülerine belli ölçüde sahiptir. Baz kişiler her ikisinin düşük seviyelerini gösterebilecektir, bazı kişiler birinde, bazıları ise her ikisinde de yüksek seviyeler gösterebilecektir (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005). Günümüzde bağlanmanın kavramsallaştırılmasında ve ölçülmesinde yaygın olarak kullanılan bu yaklaşım ile bağlanma artık kaygılı ve kaçıngan bağlanma olmak üzere iki temel boyutta değerlendirilmektedir (Selçuk ve diğerleri, 2005; Karamanlı, 2023, s. 9). Bu bakımdan özellikle son dönem yapılan araştırmalarda, yetişkin bağlanma örüntüleri bu şekilde kaygı ve kaçınma boyutları biçiminde kavramsallaştırılmıştır (Mikulincer ve Shaver, 2007; Özgül, Demir ve Ünübol, 2019). Bu bağlamda, çalışmamızın odak noktası olan kaygılı ve kaçıngan bağlanma biçimleri hem teorik açıdan açıklanması hem de pratikte gözlemlenmesi açısından özel bir önem taşımaktadır. Aşağıda, bu iki güvensiz bağlanma stiline ilişkin kavramsal çerçeve daha ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

2.2.3.1. Kaygılı bağlanma

Kaygılı bağlanma, bağlanma teorisinde tanımlanan güvensiz bağlanma stillerinden biridir ve bağlanma figürlerinin mevcudiyetiyle ilgili belirsizlik olarak ele alınmaktadır (Bowlby, 1969, Cassidy ve Berlin, 1994). Kaygılı bağlanma, özellikle erken çocukluk döneminde tutarsız veya öngörülemeyen bakım verme deneyimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan güvensiz bağlanma stillerinin birincil alt tiplerinden biridir (Bowlby, 1969). Kaygılı bağlanma yönelimi, bireyler bağlanma figürlerinden tutarsız bir bakım örüntüsü aldıklarında

ve özellikle ihtiyaç duydukları zamanlarda bakıcılarının mevcudiyeti konusunda emin olamadıklarında gelişmektedir (Ainsworth ve diğerleri, 1978; Cassidy ve Berlin, 1994; Campbell ve Marshall, 2011).

Bağlanma kuramı literatüründe, kaygılı bağlanma örüntüsü sergileyen bireylerin kendiliklerine dair daha olumsuz, başkalarına yönelik ise daha olumlu içsel çalışma modellerine sahip oldukları öne sürülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bağlamda, bireyler başkalarının yakınlığını ve onayını elde etmeye yönelik güçlü bir ihtiyaç hissetmektedir ve bu gereksinimi karşılayabilmek için duygusal yakınlığı sürdürecek çeşitli ilişki stratejileri geliştirmektedir (Selçuk ve diğerleri, 2005; Set, 2019). Ancak, benlik temsillerinin negatif nitelikte olması, bu bireylerin söz konusu yakınlığı elde edemeyeceklerine dair beklentiler geliştirmelerine neden olabilmekte ve bu durum, kurdukları ilişkinin devamlılığına ilişkin sürekli bir güvence arayışına yönelmelerine yol açabilmektedir (Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy, 2005; Selçuk ve diğerleri, 2005). Kuramsal çerçevelerle uyumlu olarak, kaygılı bağlanma stilinin reddedilme durumlarına karşı artan bir hassasiyet ve sürekli güven arayışıyla ilişkili olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur (Clark ve Wells, 2020; Set, 2019; Karamanlı, 2023).

Yetişkinlerde kaygılı bağlanma, yoğun duygusal ihtiyaçlar, yakın ilişkilerle meşgul olma ve partnerlerinin ulaşılabilirliği veya duyarlılığı konusunda kronik bir endişe ile karakterize edilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bireylerin bağlanma figürlerinin ulaşılabilirliğine ve duyarlılığına güven duygusu geliştirdiği güvenli bağlanmanın aksine, kaygılı bağlanmaya sahip olanlar genellikle kendilerine güvensiz bir biçimde benliklerinin olumsuz modellerini oluştururken aynı zamanda genel olarak partnerlerine karşı daha olumlu bir görüşe sahiptir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bu tür bireyler, partnerlerinin onları gerçekten sevmeyebileceği veya sonunda terk edeceği yönündeki derin korkularını yansıtan yapışkanlık, kıskançlık ve aşırı güvence arama davranışları sergileme eğilimindedir. Potansiyel reddedilmeyi işaret eden sosyal ipuçlarına karşı artan hassasiyetleri söz konusudur (Vrtička, Bondolfi, Sander ve Vuilleumier, 2012). Bu bireyler genellikle romantik partnerlerinden yüksek düzeyde yakınlık ve onay aramaktadır. Bulamadığı durumda potansiyel reddedilmeyi yüksek düzeyde algılayabilmekte, belirsiz sosyal ipuçlarını olumsuz yorumlayabilmektedir (Shaver ve Mikulincer, 2002).

Kaygılı bağlanmaya sahip bireyler, sosyal ihtiyaçlarının karşılanmamasının, ilişkilerinin karşılık bulmamasının, beklentilerinin gerçekleşmemesinin temel sebebi olarak kendilerini gösterme eğilimde olmaktadır ve bunun da sonucu olarak olumsuz bir benlik modeli geliştirmektedir (Stevens, 2014). Yoğun güvence ihtiyaçları ve ilişkisel tehdit belirtilerine karşı aşırı duyarlılıkları, nesnel olarak istikrarlı ilişkilerde bile kendilerini güvensiz hissetmelerine yol açmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2007). İkili ilişkilerde, kaygılı bağlanma genellikle, özellikle kaçınan partnerlerle eşleştirildiğinde, takip-geri çekilme dinamiklerine yol açabilmektedir. Kaygılı bireylerin yakınlık talepleri, kaçınan partnerlerin geri çekilmesini tetikleyerek terk edilme korkularını güçlendirebilir ve çatışmayı tırmandırabilmektedir (Simpson ve Rholes, 2017b).

2.2.3.2. Kaçıngan bağlanma

Kaçıngan bağlanma, bağlanma teorisinde tanımlanan diğer bir güvensiz bağlanma örüntüsünü oluşturmaktadır. Bu bağlanma örüntüsü, genellikle duygusal olarak erişilemez, reddeden veya çocuğun yakınlık ve rahatlık ihtiyaçlarını önemsemeyen bakıcılarla erken etkileşimlerden kaynaklanan, başkalarından duygusal olarak uzaklaşma eğilimi ile karakterize edilmektedir (Ainsworth ve diğerleri, 1978).

Kaçıngan bağlanan yetişkinler belirgin psikolojik ve davranışsal eğilimler göstermektedir. Bu bireyler genellikle yakınlıktan rahatsız olmaktadır ve duygusal ihtiyaçlarını bastırabilmektedir, karşıdaki kişiye bağımlılığa göre özerkliği tercih edebilmektedir. Genellikle başkalarına güvenmeyi, duygularını paylaşmayı veya partnerlerine güvenmeyi zor bulan, savunmasızlıktan ve duygusal olarak yakınlaşmaktan tedirginlik duyabilen kişilerdir (Fraley ve Shaver, 2000).

Kaçıngan bağlanma biçimi, bireylerin çocukluk dönemlerinde birincil bakım verenlerle yaşadıkları etkileşimlerin bir ürünü olarak ortaya çıkmakla beraber yaşam boyunca kişilerarası ilişkilerde etkisini sürdürebilmektedir. Günümüzde yapılan araştırmalar, bu bağlanma tarzının özellikle romantik ilişkilerdeki dinamikler ve psikolojik iyilik hali üzerinde belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır (Yıldızhan, 2017). Bu bağlanma stiline sahip bireyler, genellikle duygusal yakınlıktan kaçınma eğilimindedir ve kişisel bağımsızlıklarını koruma konusunda ısrarcı davranışlar sergileyebilmektedir. Bu bireyler, partnerlerinin duygusal gereksinimlerine cevap vermekte zorlanabilmekte ve güçlü duygusal bağlar kurma konusunda isteksizlik gösterebilmektedir. Bu durum, ilişkilerde iletişim

aksaklıkları ve duygusal uzaklık gibi sorunlara zemin hazırlayabilmektedir (Ainsworth ve diğerleri, 1978; Bartholomew ve Horowitz, 1991; Simonelli De Palo, Parolin ve Moretti, 2014). Ayrıca, bu bireylerin bağlanma figürleriyle fiziksel veya duygusal temastan kaçındıkları ve diğer insanlara karşı da mesafeli bir tutum geliştirdikleri ifade edilmektedir (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). İlgisiz bakım vericilere maruz kalmış olmaları nedeniyle, bu kişiler çoğu zaman kendi kendilerine yeterli olmayı öğrenmiş, yardım ya da destek gerektiren durumlarda başkalarına güvenmekten kaçınan yetişkinlere dönüşebilmektedirler. Bu kaçınma davranışının temelinde ise, erken yaşlarda gelişmiş olan ve ihtiyaç duyduklarında kimsenin yanlarında olmayacağına dair güçlü inançlar yatmaktadır. Dışarıdan bakıldığında bağımsız ve kendine yeten bireyler olarak algılanan bu kişiler, empati kurma becerilerinde çeşitli güçlükler yaşayabilmekte ve bu durum, kurdukları ilişkilerde olumsuz yansımalar meydana getirebilmektedir (Yıldızhan, 2017; Ramazanoğlu ve Cicerali, 2025, ss. 400-402).

İkili ilişkilerde, romantik birlikteliklerde kaçınmacı bağlanma önemli sonuçlara yol açabilmektedir. Kaçıngan bağlanan bireyler genellikle yakınlık kurmakta zorlandığından ve derin duygusal bağlantılar kurma ve sürdürmede zorluk çekebildiğinden dolayı bağımsızlığı idealleştirme eğilimindedirler. Hatta bu bireyler bazı hallerde bir partnerin yakınlık girişimlerini yapışkanlık veya müdahale olarak yorumlayabilmektedir, bu da geri çekilme veya kaçınma davranışlarına yol açabilmektedir. Bu örüntü, özellikle partner kaygılı bir bağlanma stiline sahipse ve güvence ve yakınlık arıyorsa, duygusal kopukluk döngüsü meydana getirebilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bu faktörler, kalıcı ve tatmin edici ilişkilerin gelişimi için kritik öneme sahip olan karşılıklı güveni ve duygusal güvenliği zayıflatabilmektedir (Collins ve Feeney, 2000). Bu kişiler, ilişkilerde yaşanan çatışmaları çoğunlukla duygusal yoğunluk olarak algıladığından, bu yoğunlukla baş edebilmek noktasında çatışmadan kaçınma eğilimi gösterebilmektedir. Çatışma sırasında ya da sonrasında duygusal olarak içe kapanabilmektedir; fiziksel olarak uzaklaşabilir veya konuyu çözmek yerine onu geçiştirerek, ondan kaçınarak, görmezden gelerek iletişimi sınırlandırabilmektedir (Simpson ve Rholes, 1994; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Sonuç olarak kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri romantik ilişki kalitesi açısından güvensiz olan alanda ve zararlı olan bağlanma örüntüleri olarak kabul edilse de zararlı etkilerini iki farklı yoldan göstermektedir. Kaygılı bağlanma hiperaktivasyon stratejilerini harekete geçirirken, kaçıngan bağlanma deaktivasyon stratejilerini harekete geçirmektedir (Main, 1990; Shaver ve Mikulincer, 2002). Bu nedenle, kaygılı ve kaçıngan bağlanma ikili

ilişkilerde iki birey arasındaki ilişkinin çeşitli yönleri ve dinamikleri üzerinde farklı etkilere sahip olabilmektedir (Li ve Chan, 2012, s. 406).

2.3. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri

İkili ilişkilerde bireylerin ilgi alanları, düşünceleri, fikirleri veya ihtiyaçları arasında yaşanan uyumsuzluklar, sıklıkla çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır ve bu durum esasında her ilişkide çoğu zaman kaçınılmazdır. Bu tür çatışmalara verilen tepkiler ise kişilik özelliklerine bağlı olarak çeşitlilik gösterebilmektedir. Bazı bireyler, karşılaştıkları soruna olumsuz bir yaklaşım sergileyerek mevcut durumu daha da zorlaştırabilirken; bazıları ise yapıcı bir tutum benimseyerek sorunu çözme yönünde çaba harcamaktadır. Bahsi geçen çatışma çözme süreci, tarafların birbirleriyle olan farklılıklarını giderme amacıyla yürüttükleri bir etkileşim biçimi olarak değerlendirilmektedir (Sweeney ve Carruthers, 1996; Taluy, 2018, s. 37). Konuya ilişkin olarak ikili ilişkilerde çatışma kavramı ve teorik çerçevesi, ikili ilişkilerde çatışmaların türleri ve nedenleri ile çatışma çözme stilleri aşağıda yer alan alt başlıklarda açıklanmıştır.

2.3.1. İkili ilişkilerde çatışma kavramı ve teorik çerçevesi

Kişilerarası ilişkilerde küçük ya da büyük çaplı, farklı türde çatışmaların olması yaşamın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Kimi zaman insanlar çatışma yaşadıklarının farkında bile olmayabilmektedir. Kişilerin farklı düşüncelere, değer yargılarına, inançlara, farklı tutum ve bakış açılarına, duygusal ihtiyaçlara ve iletişim tarzlarına sahip olması, zaman zaman anlaşmazlıkların ve çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Çatışma, iki veya daha fazla kişinin birbiriyle temasa geçtiğinde ilişkilerinin uyumsuz ve tutarsız bir biçimde ilerlemektedir. Bu tür çatışmalar, aile içinde, arkadaşlık ilişkilerinde, iş hayatında ya da sosyal çevrede farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Bireylerin algıladığı sorunları kendi dünyalarında, kendi zihinsel süreçlerinde yorumlamak suretiyle yargıya varmaları ve karşı taraftaki kişinin algısını görebilecek empati konusunda eksikliğe sahip olmaları genel olarak kişilerarası çatışmaların temel sorununu oluşturmaktadır (Ergun, 2022, ss. 190-191).

İkili ilişkiler veya romantik ilişkiler bağlamında çatışma kavramı, duygusal gerginlik ve davranışsal uyumsuzluk yaratan partnerlerin hedefleri, değerleri veya eylemleri arasında algılanan bir uyumsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Feeney ve Karantzas, 2017, s. 60). Yakın bir ilişki içindeki partnerler arasında anlaşmazlıkların, uyumsuzlukların veya gerginliklerin ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Değerler, ihtiyaçlar, hedefler veya beklentilerdeki farklılıklardan kaynaklanan yakın ilişkilerin bir parçasıdır. Uyumsuz hedefler, kıt kaynaklar ve hedeflerine ulaşmada diğer tarafın müdahalesini algılayan en az iki birbirine bağımlı taraf arasındaki ifade edilmiş bir mücadeledir (Wilmot ve Hocker, 2011, s. 11).

İkili ilişkilerde bireyler arasındaki anlaşmazlıklar olarak tanımlanan çatışmalar, çeşitli alanlarda ve değişen sıklıkta ortaya çıkabilmektedir (Mackey, Diemer ve O'Brien, 2000). Bu tür ilişkilerde çatışma alanları oldukça çeşitlidir. Örneğin, eşler arasındaki çatışma konuları algılanan eşitsizlik, fikir ayrılığı, güç, sadakatsizlik, arkadaşlık, alkol kullanımı, ev içi sorumlulukların dağılımı, kıskançlık, mali konular, çocuklarla ilgili sorumluluklar, geniş aile ilişkileri ve akrabalar gibi birçok alanı içermektedir (Fincham, 2003, Shrout, Brown, Orbuch ve Weigel, 2019; Özdemir, Tatlı, Özbay, Akbaş, Sümer, Kayabol, Çağ, Aydın ve Durmuş, 2023, s. 75).

Literatürde, romantik ilişkilerdeki çatışma psikolojik, iletişim ve ilişkisel mercekler aracılığıyla yaygın olarak incelenmiştir. Psikolojik çalışmalar bağlanma teorisine odaklanarak, güvensiz bağlanma stillerine (kaygılı veya kaçıngan) sahip bireylerin algılanan tehditlere veya reddedilmeye karşı artan duyarlılıkları nedeniyle çatışmayı deneyimlemeye ve tırmandırmaya daha yatkın olduklarını ortaya koymaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Romantik ilişkilerdeki çatışmayı analiz etmek için yaygın olarak kullanılan teorik çerçeveler arasında bağlanma teorisi, sosyal değişim teorisi ve yatırım modeli yer almaktadır. Güvenli bir şekilde bağlanan bireyler çatışmaya yapıcı bir şekilde yaklaşma eğilimindeyken, güvensiz bir şekilde bağlanan partnerler terk edilme veya duygusal rahatsızlık korkusu nedeniyle çatışmayı tırmandırabilmekte veya çatışmadan kaçınabilmektedir (Feeney, 2002).

İkili ilişkilerde çatışmalara verilen davranışsal tepkiler literatürde temel olarak Rusbult Zembrodt ve Gunn (1982) tarafından detaylı bir şekilde incelenen bir konudur. Rusbult ve diğerleri (1982), ikili ilişki içindeki çatışmaları ve tatminsizlikleri yapıcılık-yıkıcılık ve etkenlik-edilgenlik olmak üzere iki temel boyuta ayrılmıştır. Yapıcılık-yıkıcılık ve etkenlikedilgenlik boyutlarının etkileşimi ise dört farklı davranış tipolojisini ortaya çıkarmıştır (Genç, 2024, s. 19). Daha sonra Rusbult ve Zembrodt (1983) tarafından

geliştirilen bu yaklaşım, Albert Hirschman tarafından geliştirilen EVLN Modeli'nin (Exit, Voice, Loyalty, Neglect-Çıkış, Konuşma, Bağlılık, Yokmuş Gibi Davranma) uyarlanmış biçiminde dört kapsam altında ele alınmıştır. Modeş, sorunlara verilen tepkileri açıklamaya yönelik, çatışma çözme yaklaşımlarına yönelik geliştirilmiş önemli yaklaşımlardan birini oluşturmaktadır (Taluy, 2018, s. 37).

Konuşma tepkisi duygu, düşünce ve ihtiyaçların aktarımıyla, mevcut sorunun çözümüne yönelik etkileşim sürecini ifade etmektedir. Bu süreçte, problemin ortadan kaldırılabilmesi için çözüm yolları üretmek, sorunun varlığını kabul etmek ve partnerine sorunun içeriği hakkında sorular yöneltmek gibi adımlar yer almaktadır. Gerektiğinde bir ilişki terapistinden yardım almak, kişinin kendi ya da partnerinin tutumlarını değiştirmeye yönelik girişimlerde bulunması da bu iletişim biçimine dahildir. Öte yandan, bağlılık tepkisi, problemi çözme yönünde doğrudan bir girişimde bulunmaksızın, sorunların zamanla kendiliğinden düzeleceği beklentisiyle sürece pasif bir şekilde katılımı tanımlar. Bu tepki biçimini benimseyen bireyler, ilişkiye olan sadakatlerini sürdürerek problemlerin geçici olduğunu varsaymaktadırlar. Çıkış tepkisi ise sorunları geçiştirerek ya da konuşmaktan kaçınarak ilişkiyi sonlandırma eğilimini yansıtmaktadır. Bu tür tepkiler gösteren bireyler, partnerlerine karşı kırıcı ve saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir. Çatışma sonrasında, problemi yalnızca eşlerine ait bir mesele olarak görerek, onların duygu ve düşüncelerini göz ardı etmektedir. Görmezden gelme (yokmuş gibi davranma) tepkisi ise problemi yok sayma ve tepki vermeme biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyen bireyler, çatışma yaşadığı ilişkideki diğer kişi ile mümkün olduğunca az zaman geçirmekte ve sorun hakkında iletişim kurmaktan kaçınmaktadır. Bu bireyler, ilişkiyi pasif biçimde sona erdirmeye izin veren bir duruş sergilemektedir. Konuşma ve çıkış tepkileri aktif davranışlar olarak sınıflandırılırken; bağlılık ve yokmuş gibi davranma tepkileri daha çok pasif tepkiler arasında yer almaktadır. Bu dört çatışma çözme tepkisi, aynı zamanda yapıcı ya da yıkıcı olma düzeyine göre de iki ayrı grupta değerlendirilmektedir. Bu bağlamda konuşma ve bağlılık eğilimleri yapıcı olarak; çıkış ve yok sayma davranışları ise yıkıcı olarak tanımlanmaktadır (Rusbult ve diğerleri, 1982; Rusbult, 1983; Genç, 2024, s. 19).

Genel olarak, ikili ilişkilerdeki çatışmalar duygusal, davranışsal ve bilişsel bileşenleri içeren çok boyutlu bir yapıdır. Bu olgu sadece bireyler arasındaki anlaşmazlıkla ilgili değil, aynı zamanda ilişkideki bireylerin bu çatışmaları nasıl yönettiği ve bu yönetme biçimlerinin ilişkisel dinamikleri ne şekilde etkilediğiyle ilgilidir. Elbette çatışmaların sıklığı, yoğunluğu, türleri, nedenleri ve çözüm tarzları ilişkinin kendi içindeki dinamiklere ve bireylerin sahip

olduğu kişisel karakteristik özelliklere ve ilişkiden bağımsız olarak çevresel faktörlere bağlı olabilmektedir.

2.3.2. İkili ilişkilerde çatışmaların türleri ve nedenleri

Bireyler yaşamları süresince çeşitli türde olumlu ya da olumsuz nitelikteki durumlar ile karşı karşıya gelmektedir. Bu durumlar ve olayların karşısında seçim yaparken ikileme düşme durumu söz konusu olabilmektedir. Böyle bir durumda bireyler kendi içinde çatışmalar yaşayabilmektedir (Özkalp ve Kırel, 2001). Bu türden durumlarda üç tür çatışma ortaya çıkmaktadır. Bunlar yanaşma-yanaşma çatışması, kaçınma-kaçınma çatışması, yanaşma-kaçınma çatışması olarak ele alınmaktadır (Kartal, 2020, ss. 21-22).

Birey zaman zaman, kendisi açısından eşit derecede çekici olan iki hedef arasında kalabilmektedir ve bu hedeflerden birini tercih etme zorunluluğu ile karşı karşıya kalabilmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2013). Bu durum, literatürde yanaşma-yanaşma çatışması olarak adlandırılmaktadır. Bu tür bir ikilem, bireyde hayal kırıklığına yol açabilmektedir. Her iki hedef de kişi açısından olumlu nitelik taşısa da bunların aynı anda gerçekleştirilmesi mümkün olmadığı için zorunlu bir tercih yapılması gerekir; çatışma da bu zorunluluktan kaynaklanmaktadır (Güney, 2013). Yanaşma-yanaşma çatışmasının yoğunluğu, mevcut seçeneklerin birey açısından taşıdığı değere ve hedefe ulaşma ihtimaline göre şekillenmektedir. Seçeneklerin göreli değeri birbirine yakınsa çatışma daha yoğun yaşanmaktadır; buna karşın, seçeneklerin mutlak değeri yüksek olduğunda çatışmanın şiddeti de artmaktadır. Eğer beklenen sonuçların cazibesi eşit düzeydeyse, çatışma en yüksek seviyeye ulaşabilmektedir. Genel olarak, alternatiflerin sayısının artması da çatışma ihtimalini yükseltmektedir. Bu çatışma türü, diğer türlerle karşılaştırıldığında çözümü en kolay olanlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Ertürk, 2012). Öte yandan, bireyin arzu edilmeyen iki durum arasında kalması ve bu durumların birinden kaçınmasının diğerini zorunlu kılması halinde, kaçınma-kaçınma çatışmasından söz edilir. Her iki seçeneğin de olumsuz özellikler taşıması bireyin kararsızlık, bocalama ve zihinsel sıkışma yaşamasına neden olabilmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2013). Alternatiflerin doğuracağı olumlu ya da olumsuz sonuçların benzer düzeyde olması durumunda kişi hangi tercihi yapması gerektiği konusunda tereddüt yaşayabilir ve zorunlu bir seçimle karşı karşıya kalabilmektedir (Güney, 2013). Bazı hallerde ise bireyin her iki seçeneği de reddetmesi mümkün olabilmektedir.

Ancak bu tür çatışmalarda, bireylerin verdikleri kararlardan tatmin olmaları genellikle zordur. Dürtü ya da dürtü kaynağının aynı anda hem olumlu hem de olumsuz özellikler taşıdığı durumlarda ise yanaşma-kaçınma çatışması ortaya çıkmaktadır (Ertürk, 2012). Aynı hedefe karşı hem yaklaşma arzusu hem de uzaklaşma eğilimi duyan birey, içsel bir huzursuzluk yaşayabilmekte ve bu da enerjisinin verimsiz kullanılmasına yol açabilmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2013). Bu türden bir çatışma, bireyin güçlü bir motivasyonla ulaşmak istediği bir amaca yönelirken, bazı duygusal engeller ya da toplumsal/ahlaki kısıtlamalar nedeniyle geri durması şeklinde açıklanabilmektedir. Kişinin büyük bir istek duyduğu bir davranışın toplumsal normlara aykırı ya da kabul görmeyen bir nitelik taşıması, karar verme sürecinde ciddi bir içsel ikilem yaşamasına neden olmaktadır (Güney, 2013; Ertem Eray, 2015, s. 41-42).

Birbirleriyle iletişim halinde olan iki ya da daha fazla bireyler arasında yaşanan çatışmalar ise kişilerarası çatışmalardır. Genel anlamıyla kişilerarası çatışma kişiler arasında yaşanan uyumsuzlukların olduğu durumları ifade etmektedir (Deutsch, 1973). Kişiler arası çatışma, bireylerin farklı kişiliklere ve algılara sahip olmaları doğrultusunda olayları, durumları ve konuları değerlendirmeleri sonucunda çıkabilmektedir (Koçel, 2001; Kartal, 2020, s. 22).

Gottman'a (1994) göre, ikili ilişkilerdeki çatışma doğası gereği her daim yıkıcı değildir; bundan daha ziyade, ilişkisel sonuçları belirleyen şey, çiftlerin çatışmayı yönetme ve çatışmaya yanıt verme biçimleridir. Dolayısıyla ikili ilişkilerde çatışmanın varlığı kadar önemli olan bir diğer konu da bu çatışmaya nasıl yaklaşıldığı, çatışmanın nasıl yönetildiği, çatışmanın çözümüne dönük olarak gösterilen tepkilerdir ve bu konular çatışmanın çözüme kavuşturularak sorunun halledilmesi noktasında büyük bir önem arz etmektedir. Bu anlamda ikili ilişkilerdeki bireyler meydana gelen çatışmalar ile başa çıkmak için kullandıkları tekrarlayıcı örüntülerden oluşan çözüm stratejileri göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır (McNulty ve Russell 2010, Scheeren, Vieira, Goular ve Wagner 2014; Özdemir ve diğerleri, 2023, s. 75).

2.3.3. İkili ilişkilerde çatışma çözme stilleri

Çatışma doğal bir olgudur. Eğer çatışmalar doğru bir şekilde ele alınırsa, kişilerarası ilişkiler etkili bir biçimde yönetilebilmekte ve sağlıklı şekilde yürütülebilmektedir. Dolayısıyla bu anlamda çatışmaları yönetebilmek önemli bir husus olarak ortaya çıkmakta; kişilerarası

ilişkilere büyük katkı sağlamaktadır (Ergun ve Eğinli, 2024, s. 89). Elbette bireylerin çatışmalara yaklaşma biçimleri ve bunları çözmeye yönelik stratejileri farklılıklar arz edebilmektedir.

Bireyin çatışma çözümüne yönelik yaklaşımının, sorunu ele alış biçimiyle doğrudan ilişkilidir. Bazı bireyler çatışma ortamlarından uzak durma eğilimindeyken, bazıları ise içinde öfke ve saldırganlık barındıran davranış kalıpları sergileyebilmektedir. Diğer bir grup birey ise, sorunun çözümüne yönelik olarak yapıcı bir iletişim süreci başlatmayı tercih etmektedir. Bu durum, bireyin benimsediği çatışma çözme yaklaşımının, çatışmayı sağlıklı ve etkili bir biçimde yönetip yönetemeyeceğini belirleyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir (Arslan, 2005; Sarıhan, 2020, s. 37).

Bireylerin çatışmaları yönetme biçimlerine ilişkin olarak Rusbult, Zembrodt ve Gunn (1982), iki temel boyutun (etkinlik/ edilgenlik ve yapıcılık/ yıkıcılık) önemli olduğunu ifade etmiş; bu doğrultuda partnerlerin çatışma anlarında farklı yaklaşımlar sergileyebildiklerine dikkat çekmişlerdir. Devamında, Rusbult ve Zembrodt (1983), bireylerin çatışma anlarında gösterdikleri tepkileri dört kategoriye ayırmış ve bu sınıflamayı Hirschman'ın (1970) örgüt davranışına ilişkin geliştirdiği tipoloji çerçevesinde oluşturmuşlardır. Bu modele göre; "çıkış" tepkisi, ilişkiyi sonlandırmaya yönelik aktif ve yıkıcı bir tutumu; "konuşma" tepkisi, yapıcı değişim arayışıyla durumu düzeltmeye çalışan aktif bir yaklaşımı; "bağlılık" ise olumlu bir bakış açısıyla, edilgen bir şekilde koşulların zamanla düzeleceğine dair umutla beklemeyi temsil etmektedir. Rusbult ve Zembrodt (1983), söz konusu çatışma tepkilerini ölçmeye yönelik ölçeklerini geliştirirken, bu üçlü modele ek olarak dördüncü bir tepki biçimi olarak "yokmuş gibi davranma" boyutunu da tanımlamışlardır. Bu yaklaşım, partnerin ya da sorunun görmezden gelinmesi, tartışmadan kaçınılması, partnerin farklı şekillerde eleştirilmesi, olumsuz davranış sergilenmesi ve birlikte geçirilen zamanın azaltılması gibi edilgen ve yıkıcı tutumları kapsamaktadır. Bu çerçevede, çıkış ayrılık ya da boşanma gibi yollarla ilişkiyi sonlandırmaya odaklanan aktif-yıkıcı bir yaklaşımdır; konuşma ise mevcut sorunun çözümüne yönelik konuşma, danışma ve yardım arayışı gibi aktif-yapıcı tepkileri içermektedir. Bağlılık ilişkiyi sürdürmeye dönük ancak pasif bir biçimde problemin geçmesini beklemeye odaklanmaktadır. Yokmuş gibi davranma ise partneri veya çatışmayı önemsemeyerek ilişkiye zarar veren edilgen-yıkıcı tepkileri içermektedir (Taluy, 2018, s. 37). Bu dört eksende dört boyuta ilişkin yapı Şekil 1'de gösterilmiştir.

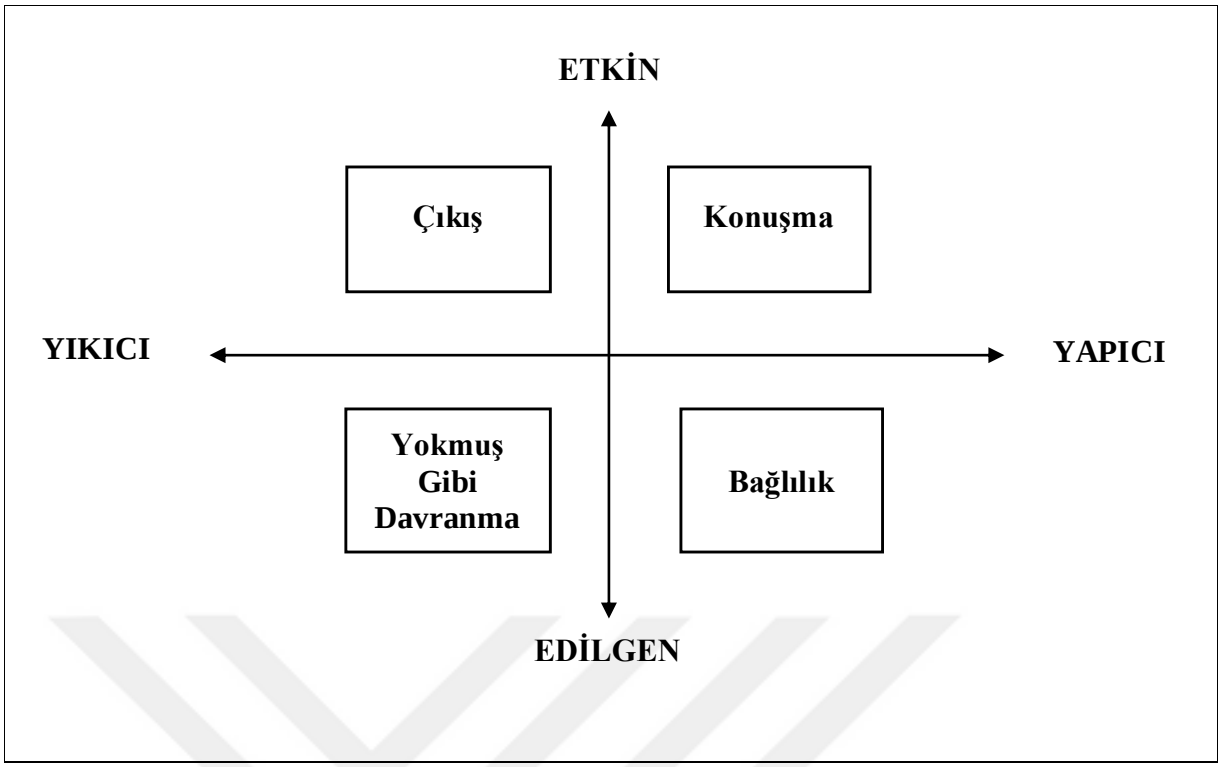

Şekil 1. Çatışma çözme tepkileri (Rusbult ve Zembrodt, 1983; Taluy, 2018, s. 38).

Bu dört yaklaşımdan bağlılık ve konuşma, ilişkinin devamını destekleyen yapıcı stratejiler olarak değerlendirilirken; çıkış ve yok sayma, birlikteliği zedeleyen yıkıcı stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, konuşma ve çıkış tepkileri aktif, bağlılık ve yok sayma ise pasif tepkiler olarak sınıflandırılmaktadır (Taluy, 2018, s. 37). Bu boyutlar alt başlıklar şeklinde ele alınmıştır.

2.3.3.1. Çıkış (yıkıcı etkin)

Çıkış tepkisi, tatmin edici olmayan bir durumdan fiziksel veya psikolojik olarak çekilmeyi içermektedir. Çıkış, ilişkiyi sonlandırmak için açık eylemleri içerebilmektedir; örneğin ayrılma, fiziksel geri çekilme veya duygusal kopuş gibi durumlar söz konusudur ve bunlar yıkıcı etkin eylemlerdir. Bu tepki, düşük memnuniyet ve ilişkiye asgari yatırım tarafından yönlendirilmektedir (Rusbult ve diğerleri, 1982; Rusbult, 1983). Çıkış tepkileri, özellikle kronik çatışma veya uzlaşmaz durumları içeren ilişkilerde yaygındır (Rusbult, Johnson ve Morrow, 1986).

Çıkış tepkisi ikili ilişki içerisinde olan partnerlerden bir tarafın kişisel bakış açısına göre daha yapıcı bir yol olduğu izlenimini verip kabul ederken esasında ilişkinin geleceği için daha yıkıcı bir eylem olduğu olarak bilinmektedir. Çıkış tepkisinin yalnızca ayrılmak değil bireyin partnerinin uzaklaştırması veya ilişkiyi bitirmesine yönelik tehdit edici cümleler kurup davranışlar sergilemesi de yıkıcı olmasının yanında etkin (aktif) bir tepki olarak bilinmektedir (Özkan, 2023).

2.3.3.2. Yokmuş gibi davranma (yıkıcı edilgen)

Yokmuş gibi davranma tepkisi yıkıcı edilgen bir çatışma çözme yaklaşımıdır. İlişkinin bozulmasına izin veren pasif davranışları kapsamaktadır; örneğin sevginin azalması, arzunun kaybolması veya ilgisizlik gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Yokmuş gibi davranma tepkisi, çatışma durumlarında özellikle sinsi bir tepki olarak kabul edilmektedir, çünkü kendini güçlendiren bir kopma döngüsü meydana getirmektedir; sorunları ihmal eden, görmezden gelen partnerler diğer tepkilere kıyasla ilişkinin olumsuz bir yöne evrilmesine içten içe razıdır. İhmalci partnerler temelde sorunla (veya ilişkiyle) ilgilenmeyi bırakmakta ve sorunların kötüleşmesine adeta izin vermektedir. Davranışlar arasında partneri görmezden gelmek, iletişimi engellemek, birlikte daha az zaman geçirmek, partnere soğuk davranmak veya hayal kırıklığını ifade etmek için ilgisiz yönleri eleştirmek yer almaktadır (Rusbult ve diğerleri, 1986).

Bu tepki, yıkıcı pasifliği (edilgenliği) bakımından farklıdır; ihmalkâr partnerler, genellikle algılanan çaresizlik veya isteksizlik sebebiyle ilişkinin bozulmasına izin verebilmektedir (Çalışkan, Ünler ve Tatoğlu, 2024).

2.3.3.3. Konuşma (yapıcı etkin)

Konuşma tepkisi, çatışma ile ilgili olarak endişeleri dile getirerek veya çözümü savunarak durumla ilgili memnuniyetsizliği gidermeye yönelik proaktif çabaları temsil eden boyuttur. İletişim, müzakere veya sorun çözme yoluyla çatışmanın meydana getirdiği tatminsizliği ele almak için proaktif çabalar söz konusudur. Yapıcı diyaloğun ilişkiyi iyileştirebileceği inancıyla yakından bağlantılıdır (Rusbult, Martz ve Agnew, 1998).

Konuşma tepkisi çatışma durumlarında ilişkideki bireyler için karşılıklı anlayışı ve uyarlanabilir, uyumlu bir sorun çözme sürecini teşvik ettiği için daha fazla ilişki istikrarı ve memnuniyeti ile ilişkilidir (Rusbult, Martz ve Agnew, 1998). Ancak, konuşma tepkisinin etkinliği algılanan partner alıcılığına bağlıdır; yani kişinin çatışma çözümüne ilişkin girişken ve yapıcı yöndeki çabaları görmezden gelindiğinde, konuşma tepkisi bu kez gerçek bir çatışmaya dönüşebilmekte veya zamanla gösterilen bu tür çabalar azalabilmektedir. Bu durum da yapıcı olmayan çatışma tepkilerine dönüşebilme ihtimalini taşımaktadır (Rusbult, Verette, Whitney, Slovik ve Lipkus, 1991).

2.3.3.4. Bağlılık (yapıcı edilgen)

Bağlılık, çatışma durumuyla ilgili memnuniyetsizliğe rağmen ilişkiye pasif bir şekilde bağlı kalmayı içermektedir. Burada genellikle koşulların zamanla kendiliğinden iyileşeceği, yoluna gireceği umudu söz konusudur. Genellikle umutlu iyimserlik veya sessiz dayanıklılık yoluyla koşulların iyileşmesini pasif bir şekilde beklemeyi içermektedir. Gelişme umuduyla çatışmaya pasif bir şekilde katlanmayı gerektirmektedir. Bu tepki, bireylerin ilişkiye yönelik olarak yüksek yatırımlara sahip olduğu (örneğin, paylaşılan finansal koşullar, çocukların olması gibi) veya uygulanabilir alternatiflere sahip olmayan ilişkilerde tipiktir (Rusbult ve diğerleri, 1982).

Rusbult'un EVLN modeli, ikili ilişkilerde bireylerin tatminsizlik karşısında sergilediği çatışma çözüm stillerini anlamada etkili bir çerçeve sunmaktadır. İkili ilişkilerde partnerler genellikle bu modelde özetlenen karakteristik stratejiler aracılığıyla çatışmalar ile başa çıkmaya çalışmaktadır. Çıkış ve konuşma bir eylem içerdiği için etkindir, buna karşılık bağlılık ve yokmuş gibi davranma edilgen bir yaklaşımdır (Taluy ve Büyükşahin-Sunal, 2016). Konuşma ve bağlılık niyet olarak yapıcı olsa da çatışma durumlarını önlemek için karşılıklı duyarlılık gerektirmektedir. Çıkış ve yokmuş gibi davranma, bazen çatışma durumlarında partnerin kendini korumak için uyguladığı bir strateji olsa da genellikle sistemik işlev bozukluğuna işaret etmektedir.

Açıkçası tüm çiftler zaman zaman çatışma yaşamayabilmektedir. Bunun nedeni sevdiklerimizle güçlü bir duygusal bağımızın olmasıdır. Eğer ilişkide bireyler çatışmayı oluşturan sorunu çözüyorsa ve iletişim ve eylemde birbirlerine saygılıysa esasında çatışma kötü bir olgu değildir (Bailey, 2009).

Sağlıklı bir ikili ilişkinin, ilişki içinde yer alan tarafların birlikte yaşama iletişimini ve problem çözme becerilerini, çatışma çözme tepkilerini geliştirmeleri için uygun bir süreç olması gerekmektedir. Ancak elbette ilişki sırasında yaşanan çatışmalar, tarafların her birinin durumu yorumlama biçimlerinin farklı olmasının bir sonucu olabilmektedir. Çünkü çok sayıda kültürel, coğrafi faktöre, önceki deneyimlere ve yetiştirilme tarzlarına göre farklı davranmayı öğrenmişlerdir. Bazı durumlarda, öğrenme ebeveynlerin veya öğretmenlerin gözlemlenmesine, yani ailelerindeki stereotiplerin gözlemlenmesine veya tanımlanmasına veya bu bağlamda kendilerine verilen tavsiyelere dayanmaktadır (Maldonado, Martínez-Maciel, Lugo-González ve Gálvez, 2021).

Romantik ilişkilerde çatışmaların varlığı, ilişkinin sağlığı açısından belirleyici bir unsur olmaktan ziyade, bu çatışmaların nasıl yönetildiği daha kritik bir rol oynamaktadır. Çatışma, küçümseme, savunmacılık veya duvar örme gibi durumlar ile karakterize edildiğinde yıkıcı hale gelirken, çatışmaya yapıcı ve çözüm odaklı bir yaklaşım bireyler arasındaki karşılıklı anlayışı teşvik etmektedir (Feeney ve Karantzas, 2017).

Özellikle yapıcı çatışma çözme stratejileri, ilişkisel uyumu desteklemenin yanı sıra partnerler arasında güven, bağlılık ve karşılıklı anlayışın gelişimini de teşvik edebilmektedir. Bu tür yapıcı tepkilerin gelişiminde bireysel, ilişkisel ve gelişimsel birçok faktör etkili olmaktadır. İyi yönetildiğinde, çözüm odaklı, yapıcı yaklaşıldığında romantik birlikteliklerdeki çatışma ilişkideki partnerlerin birbirlerini tanımasını; bir uyum ve bağlılık duygusu geliştirmesini sağlayabilmektedir (Siegert ve Stamp, 1994). İyi yönetilmediğindeyse, çatışma ilişki ve ilişkideki partnerler için olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Zacchilli, Hendrick ve Hendrick, 2009). Romantik ilişkilerdeki çatışmanın ayrıca çatışmaya doğrudan dahil olanların ötesindeki bireyler için de sonuçları vardır. Örneğin, evlilik çatışması, ebeveyn boşanmasından daha da önemli bir sonuç olarak çocukların psikolojik süreçleri üzerinde de etkilidir (Booth ve Amato, 2001). Ebeveynlerin yaşadığı ilişki içi çatışmaların etkilerinin çocukları yetişkinliğe kadar dahi takip ettiği kabul edilmektedir (Caughlin ve Vangelisti, 2006, s. 161).

Sonuç olarak, yapıcı çatışma çözme stratejilerinin gelişimi ve sürdürülebilirliği, bireysel öğrenme süreçleriyle desteklenebilecek dinamik bir yapıya sahiptir. Bireylerin erken dönem bağlanma deneyimleri, duygusal düzenleme kapasiteleri ve geçmiş ilişkisel örüntüleri, çatışma anlarındaki davranış kalıplarını önemli ölçüde şekillendirebilecektir. Özellikle çocukluk döneminde ebeveynler arası ilişkilere dair edinilen gözlemsel veriler, bireyin romantik ilişkilerde çatışmaya nasıl tepki verdiği konusunda temel bir referans noktası

oluşturabilecektir. Ebeveynler arasındaki iletişim biçimi, çatışma çözümündeki tutumlar ve duygusal tepkisellik düzeyi, çocuğun ilişki normlarına dair geliştirdiği bilişsel şemaları ve duygusal beklentileri biçimlendirebilecektir. Bu bağlamda, çatışma çözme biçimleri yalnızca mevcut ilişki dinamikleriyle değil, aynı zamanda bireyin geçmiş yaşantılarla şekillenen ilişki temsilleriyle de yakından ilişkili olabilecektir. Dolayısıyla, romantik ilişkilerde çatışma çözümüne dair tutumların yalnızca anlık davranış kalıpları olarak değil; geçmiş yaşantılarla ve öğrenilmiş ilişki şemalarıyla şekillenen dinamik süreçler olarak ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle kişilerin çatışma çözmeye ilişkin yaklaşımlarında bu örüntüler üzerinde çalışmalar yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu önem, bu çalışmanın yürütülmesinin ardındaki temeli oluşturmaktadır.

2.4. Araştırma konusuna ilişkin literatürde yer alan çalışmalar

Bu başlık altında literatürde yer alan algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili araştırmalar, bağlanma örüntüleri ile ilgili araştırmalar ve çatışma çözme tepkileri ile ilgili araştırmaların bir özeti sunulmuştur.

2.4.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili araştırmalar

Literatürde algılanan ebeveyn ilişkileri üzerine yapılan araştırmalar konuya farklı değişkenler bağlamında yaklaşmışlar ve çeşitli içgörüler ortaya koymuşlardır.

McGillicuddy-De Lisi ve De Lisi (2007) üniversite öğrencilerinin farklı ebeveyn ilişki stilleri otoriter, ilgisiz- altında aile ilişkilerini nasıl algıladıklarını kısa öyküler kullanarak araştırmış, bulgulara göre kız öğrenciler otoriter/ilgisiz ebeveynliği erkeklerden daha olumsuz görürken, demokratik tutum gösteren anneler ve otoriter babaların daha olumlu algılandığı anlaşılmıştır.

Ablow ve Measelle (2009) okul öncesi çocukların ebeveynlerinin ilişkisine dair görüşlerini anlamak üzere Berkeley Kukla Görüşmesi'ni kullanarak küçük çocuklara (5-6 yaş) odaklanmışlardır. Ortalama olarak, çocuklar düşük algılanan çatışma ve yüksek algılanan ebeveyn sevgisi ve çözümü bildirmişlerdir. Tahmini modellerde, çocukların evlilik çatışması algıları ve ilgili değerlendirmelerinin (kendini suçlama, sıkıntı, katılım) öğretmen tarafından

derecelendirilen davranış sorunlarıyla, ebeveynlerin kendi evlilik anlaşmazlığı bildirimlerinden daha güçlü bir şekilde bağlantılı olduğu anlaşılmıştır.

Gürcan (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri, benlik farklılıkları ve kişilik özellikleri (duygu düzenleme güçlükleri, temel kişilik nitelikleri, psikolojik sağlamlık) ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki bağlantılar araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, bu değişkenlerin psikolojik iyi oluşla anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Öziş (2016) ise evli bireylerin evlilik yaşamına yönelik doyumları ile algılanan ebeveyn tutumları, psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve dini inanç gücü arasındaki etkileşimleri incelemiştir. Araştırma bulguları, evlilik yaşam doyumunun; annenin demokratik tutumuna, babanın ise ilgisiz tutumuna ilişkin algılarla birlikte psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü düzeyleriyle anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur.

Tükel (2018), evli bireylerin evlilikte karşılaştıkları sorunları çözme becerilerinin, algılanan ebeveyn tutumları ve duygusal zekâ düzeyleri tarafından ne ölçüde öngörülebildiğini araştırmıştır. Bulgular, bireylerin problem çözme yeterliliklerinin, algılanan anne ilgisiz, koruyucu ve demokratik tutumları ile anlamlı ilişkiler gösterdiğini; ancak otoriter ve bağımlı tutumlarla anlamlı bir bağlantının bulunmadığını göstermiştir. Benzer şekilde, baba tutumları açısından ise otoriter, ilgisiz, koruyucu ve demokratik ebeveyn algılarının problem çözme becerileri ile ilişkili olduğu; bağımlı tutumun ise anlamlı bir ilişki göstermediği belirlenmiştir.

Tosun (2021) tarafından yürütülen çalışmada, algılanan ebeveyn ilişki davranışları ile romantik ilişkilerde ortaya çıkan ikili mükemmeliyetçilik ve ilişki kalitesi arasındaki bağlantılar araştırılmış; elde edilen veriler, ebeveyn ilişki davranışları ve romantik ilişkilerdeki mükemmeliyetçilik eğilimlerinin ilişki kalitesiyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Tosun ve Yazıcı (2021), ebeveyn ilişki tutumlarının algılanışı ile romantik ilişkilerde gözlenen irrasyonel inanç biçimlerinin, bireylerin evlilik rol beklentilerini ne ölçüde açıkladığını incelemiştir. Araştırma sonuçları, belirli ebeveyn tutumları algılarının ve romantik ilişkilerde ortaya çıkan bazı irrasyonel inançların, evlilikteki rol beklentileriyle anlamlı şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Akarslan'ın (2022) araştırmasında, bireyin kendi ebeveynlerinin aile içi ilişkilerini algılama düzeyi ile kendi duygusal tepkisellik özellikleri arasında bazı alt boyutlarda anlamlı ilişkiler

tespit edilmiştir. Ayrıca, ebeveyn ilişki algılarının bireyin kendi çocuğuyla kurduğu iletişim düzeyiyle de anlamlı ilişkiler içerdiği bulunmuştur.

Çopuroğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları, algılanan ebeveyn ilişki kalıplarının duygusal ilişki biçimleri, bu ilişkilerdeki mutluluk düzeyi ve bireyin duygusal öz-yeterliliği ile istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler sergilediğini ortaya koymuştur.

İmre (2024) algılanan ebeveyn ilişkileri ile duygusal öz-yeterlilik düzeylerinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma bulguları, duygusal öz-yeterlilik ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı ve orta düzeyde negatif bir ilişki olduğunu; bununla birlikte, algılanan bağımlı anne ve baba tutumlarının sosyal medya bağımlılığıyla düşük düzeyde ancak anlamlı pozitif bir ilişki sergilediğini göstermiştir.

2.4.2. Bağlanma örüntüleri ile ilgili araştırmalar

Bağlanma örüntüleri üzerine yapılan araştırmalar (özellikle kaygılı ve kaçıngan boyutlarında) sıklıkla erken gelişim teorilerinden, Bowlby'nin kuramlarından yararlanmış ve yetişkin romantik ve kişilerarası işleyişlere kadar uzanmıştır. Literatür, bağlanma stillerinin öncüllerini, ilişkilerini ve sonuçlarını inceleyen zengin içgörü birikimi sunmaktadır.

Mikulincer ve Shaver (2003), kaygılı bağlanmanın artan stres tepkileri ve zayıf başa çıkma stratejileriyle bağlantılı olduğunu, kaçınan bireylerin ise bastırılmış duygusal ifade ve sıkıntıyı reddetme sergilediğini bulmuştur. Bu örüntüler, kişilerarası çatışmaya ve destek arama davranışına karşı farklı tepkilerle ilişkilendirilmiştir.

Marchand'ın (2004) yürüttüğü çalışmada, yüksek düzeyde kaygılı ve kaçıngan bireylerin çatışma anlarında daha saldırgan iletişim biçimleri sergilediği, ayrıca kaygılı ve kaçıngan kadınların daha az uzlaşmacı iletişim tarzları benimsediği ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte, belirgin şekilde kaygılı olan kadın ve erkeklerin önemli bir çatışma konusunun ardından partnerlerini ve ilişkilerini daha olumsuz algıladıkları; buna karşın, düşük kaygı düzeyine sahip bireylerin aynı koşullarda partnerlerini ve ilişkilerini daha olumlu değerlendirdikleri rapor edilmiştir. Kaçıngan bağlanma örüntüsüne sahip erkekler ise çatışma anlarında daha az sıcak ve destekleyici olarak algılanmıştır.

Papp (2004) tarafından yürütülen araştırmada, ebeveynler arası çatışmanın bireylerin kendi ilişkilerindeki duygusal güvenlik ve çatışma tepkileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bulgular, yıkıcı nitelikteki ebeveyn çatışmalarının bireylerde kaçıngan davranış eğilimini artırdığı ve bu bireylerin romantik ilişkilerinde daha düşük düzeyde yapıcı katılım sergilediğini göstermiştir. Öte yandan, yapıcı ebeveyn etkileşimleri, bireylerin duygusal ifade ve müzakereye dayalı çatışma çözüm yollarını benimsemeleriyle pozitif yönde ilişkilendirilmiştir.

Wei, Vogel, Ku ve Zakalik (2005) tarafından yapılan bir araştırma hem bağlanma kaygısının hem de kaçınmanın psikolojik sıkıntıyı öngördüğünü, ancak kaygılı bağlanmanın, ruminasyon gibi uyumsuz duygu düzenleme stratejileri aracılığıyla depresif semptomlarla daha güçlü bir ilişki gösterdiğini bulmuştur.

Kim, Pears, Capaldi ve Owen (2009) tarafından yürütülen boylamsal çalışmada, ebeveynler arası duygusal düzensizlik ile romantik ilişki çatışmasının kuşaklar arası aktarımı arasındaki bağlantılar araştırılmıştır. Çalışmada ebeveynlerdeki duygusal düzensizlik ile çocukların kendi duygusal düzensizlik düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki tespit edilmiştir. Bu duygusal düzensizlik, daha sonraki romantik ilişkilerde çatışma sıklığı ve yoğunluğu ile bağlantılı bulunmuştur. Sonuçlar, yoğun çatışmalı aile ortamında büyüyen bireylerin evlilik ilişkilerinde daha fazla düşmanlık ve daha az etkili problem çözme davranışı gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, erken dönem aile içi çatışma deneyimlerinin, bireylerin eşleriyle olan etkileşimlerine taşındığını ve kuşaklar arası sürekliliği sağlayan önemli bir psikososyal mekanizma olduğunu vurgulamaktadır.

Cummings ve Davies (2011) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise, çocukların duygusal güvenlik düzeyleri ile ebeveyn çatışmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları, ebeveyn çatışmalarının çocuklar tarafından yapıcı ve çözüme ulaştırılmış biçimde algılanmasının, çocukların da benzer şekilde yapıcı çatışma çözüm stratejileri geliştirmelerini kolaylaştırdığını göstermiştir.

Li ve Chan (2012) bağlanma kaygısı ve kaçınmanın her ikisinin de ilişki memnuniyetiyle olumsuz ilişkili olduğunu, kaygının sürekli endişe ve güvence ihtiyacı nedeniyle daha güçlü bir olumsuz etki uyguladığını gösteren bir meta-analiz yürütmüştür. Buna göre, kaçınan bireyler genellikle duygusal mesafeyi koruyarak ilişki yakınlığını ve uyumunu azaltmıştır.

Dağ ve Gülüm (2013) yetişkin bağlanma örüntüleri ile psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide bilişsel özelliklerin aracı rolünü araştırmıştır. Analiz sonuçlarına göre bilişsel

esnekliğin kontrol boyutu hem kadınlar hem de erkeklerde bağlanma örüntüleri ile psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmıştır. Hem kadınlarda hem de erkeklerde kaygılı bağlanma ile depresyon, Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB), sosyal kaygı ilişkisinde bilişsel esneklik-kontrol boyutunun kısmi ve tam aracı roller üstlendiği görülmüştür. Bilişsel esneklik kontrol boyutu erkeklerde, kaçınmacı bağlanma ile depresyon, OKB, sosyal kaygı ilişkisinde aracı bir rol üstlenmemiştir.

Uluyol (2014) evli kişilerin bağlanma biçimleri, kişilerarası şema örüntüleri ve psikolojik iyilik halleri arasındaki ilişkileri ele almış, sonuçlarda kaygılı ve kaçınıcı bağlanma örüntüleri ile evlilik uyumu arasında ters yönlü anlamlı ilişki görülmüştür.

Erdem ve Kabasakal (2015) tarafından yürütülen çalışmada psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları (kaygı, kaçınma) arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bulgularda psikolojik iyi olma ile arkadaşlık ilişkileri ve romantik ilişkilerdeki bağlanma boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Ceylan (2017) çalışmasında, yetişkin bireylerin romantik ilişkilerinde sergiledikleri çatışma çözüm davranışlarının, çocukluk döneminde algıladıkları ebeveynlik tarzlarıyla ilişkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, reddedici ebeveyn tutumlarının (anne, baba ve toplam düzeyde) artışı ile bireylerin romantik ilişkilerde çatışma anlarında çıkış yapma, bağlanmayı sürdürme ve yok sayma gibi tepkiler verme olasılıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda, aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının artışı da bireylerde çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkilerini artırmaktadır.

Öğretir (2023) öğrenci örneklemiyle gerçekleştirdiği çalışmasında, bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile çatışma çözüm davranışları arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Elde edilen bulgular, demokratik ebeveynlik anlayışı ile yapıcı problem çözme eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu; buna karşın otoriter ebeveyn tutumu ile problem çözme davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermiştir.

Çaylı (2025) evli bireylerin bağlanma stilleri ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin olumlu ve yapıcı çatışma çözme stratejilerini daha sık kullandığını, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin ise daha olumsuz stratejilere yöneldiğini göstermiştir.

2.4.3. Çatışma çözme tepkileri ile ilgili araştırmalar

Son yıllarda ikili ilişkilerde çatışma yönetiminin ve çatışma çözme tepkilerinin rolüne dair içgörüleri genişletmek için artan bir çaba olmuştur. Örneğin, bir dizi çalışma ilişki çatışmasının psikolojik durumların başlangıcı için bir risk faktörü olarak nasıl davrandığını ele almıştır (Whisman, 2007; Fincham ve Beach, 2010; Laursen ve Hafen, 2010; Crittenden, 2015; Winn, Gameiro, Shelton ve Leekam, 2016). Literatürde genel olarak yapıcı çatışma çözme stratejilerinin sağlıklı olduğuna dikkat çekilmektedir.

Feeney ve Collins (2001) tarafından gerçekleştirilen uzunlamasına bir araştırma, romantik ilişkilerdeki çatışma çözme biçimleri ve ilişki doyumu üzerinde bağlanma stillerinin etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonuçları, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha açık bir iletişim sergilediğini ve sorun çözme sürecinde yapıcı stratejilere yöneldiğini göstermiştir. Öte yandan, kaçıngan bağlanma stiline sahip bireylerin, çatışmalardan kaçınma, geri çekilme ve savunma amaçlı inkâr gibi stratejileri benimsediği ortaya konmuştur.

Shi (2003), yetişkin bağlanma biçimlerinin romantik ilişkilerdeki çatışma çözüm yöntemleri ile ilişkisinin istatistiksel analizine odaklanmış ve bağlanma boyutlarının hem çatışma çözme davranışlarını hem de ilişki tatminini anlamlı biçimde yordadığını rapor etmiştir.

Rholes Kohn ve Simpson (2014) tarafından yürütülen başka bir uzunlamasına çalışmada ise, çiftlerin ebeveynliğe geçiş sürecindeki ilk iki yılı mercek altına alınarak, bu dönemde kullanılan çatışma çözüm taktikleri değerlendirilmiştir. Bulgular hem kaygılı hem de kaçıngan bağlanma eğilimlerinin, daha az işlevsel çatışma çözme yaklaşımlarına yol açtığını ortaya koymuştur.

Bonache, Gonzalez-Mendez ve Krahé (2019), kaygılı ve kaçıngan bağlanma örüntülerinin yıkıcı nitelikteki çatışma çözüm stratejileriyle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu belirtmiş, kaçıngan bağlanmanın özellikle çatışma durumlarında artan geri çekilme davranışlarıyla bağlantılı olduğunu tespit etmiştir.

Demirbilek (2019) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada, birlikte yaşayan çiftler bağlamında güvensiz bağlanma desenlerinin çatışma çözümüyle negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Kahraman, Erdoğan ve Hüroğlu (2020), Covid-19 pandemisinin etkileri bağlamında, kapanma sürecinde birlikte yaşayan çiftleri incelemiş ve bu süreçte kaygılı ve kaçıngan

bağlanma stillerine sahip bireylerin çatışma anlarında ilişkiden uzaklaşmayı veya durumu yok saymayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Yıldız (2023), bağlanma stillerinin (kaygı ve kaçınma boyutları) yakın ilişkilerdeki yapıcı ve yıkıcı çatışma çözme davranışları üzerindeki etkisini araştırmış, kaygı ve kaçınmanın çatışma sırasında ilişkiden çıkış davranışlarını anlamlı şekilde yordadığını ifade etmiştir. Bunun yanında, çatışmayı görmezden gelmeyi içeren pasif-yıkıcı ihmal biçiminin kaygı düzeyiyle ilişkili olduğu, taraflar arasında çatışmanın diyalogla ele alınmasını içeren konuşma biçiminin ise her iki bağlanma örüntüsü tarafından olumsuz yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Sarkar ve Bapu (2024), romantik ilişkilerdeki yetişkin bağlanma tarzları ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkileri analiz etmiş ve kaygılı bağlanmanın olumlu çatışma çözüm tepkileriyle zayıf düzeyde negatif yönde bağlantılı olduğunu bulgulamıştır.

Ele alınan literatür incelemeleri, bireylerin romantik ilişkilerdeki tutum ve davranışlarının çocukluk ve ergenlik dönemlerindeki aile içi dinamiklerle ve özellikle ebeveyn ilişkileriyle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Algılanan ebeveyn ilişkisinin niteliği, bireyin romantik ilişkilerdeki tutumları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Araştırmalar, ebeveynlerin demokratik, destekleyici ve sevgi temelli tutumlarının bireylerin daha sağlıklı ilişkiler kurmasına katkı sağladığını; otoriter, ilgisiz veya bağımlı tutumların ise çeşitli psikolojik sorunlarla ve işlevsiz ilişki örüntüleriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bağlanma örüntülerine ilişkin bulgular, bireyin çocuklukta deneyimlediği bağlanma tarzının yetişkinlikteki ilişkilerine yansıdığını ve bu örüntülerin özellikle stresli durumlarda belirginleştiğini göstermektedir. Kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin çatışma anlarında aşırı tepki verme, duygusal olarak yoğun davranma ve terk edilme korkusu yaşama eğiliminde oldukları; kaçıngan bağlanma stiline sahip bireylerin ise duygusal mesafe koyma, geri çekilme ve çatışmalardan kaçınma gibi stratejileri benimsedikleri vurgulanmaktadır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ise daha sağlıklı, açık iletişime dayalı ve çözüm odaklı davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Çatışma çözme tepkilerine dair araştırmalar ise ilişkilerde karşılaşılan problemler karşısında bireylerin benimsedikleri çözüm yollarının, bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yapıcı çatışma çözme stratejileri, bireylerin ilişkisel doyumlarını artırmakta ve uzun vadeli sağlıklı birliktelikleri desteklemektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, ebeveyn ilişkilerinin algılanma biçimi, bireyin bağlanma örüntüsünü şekillendirmekte ve bu örüntü de bireyin romantik ilişkilerdeki çatışma çözme becerileriyle etkileşim göstermektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın yöntemi ve modeli, evreni ve örneklemi, veri toplama araçları, veri toplama süreci, araştırma etiği ve verilerin analiz tekniğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın yöntemi ve modeli

Bu araştırma, belirli bir dönemde belirli değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen ilişkisel tarama metoduna dayalı, nicel, kesitsel bir araştırmadır. Nicel (kantitatif) araştırma, sosyal olguların istatistiksel veya sayısal veriler kullanarak sistematik olarak incelenmesiyle ilgili bir dizi yöntemi kapsamaktadır. Ölçüm kullanarak veri toplamayı, bu verileri eğilimler ve ilişkiler açısından analiz etmeyi ve yapılan ölçümleri doğrulamayı amaçlamaktadır (Watson, 2015). Belirli bir araştırmada üretilen problemi ya da hipotezi kanıtlamak için veri toplamayı, analiz etmeyi ve nicelleştirilebilir verileri yorumlamayı içermektedir (Ghanad, 2023).

Tarama modeli temel olarak belirli bir durumu, var olduğu biçimiyle betimleyen, iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenler arasında birlikte bir değişimin mevcudiyetini tespit etmenin amaçlandığı bir araştırma metodudur. İlişkisel tarama metodunda, ele alınan değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; eğer birlikte bir değişim söz konusu ise bu değişimin nasıl olduğuna ilişkin saptamalar yapılmak hedeflenmektedir (Karasar, 2014). Kesitsel araştırmalar ise belirli bir zaman noktasında ilgili bilgilerin (verilerin) toplanmasıyla karakterize edilen araştırmalardır (Kesmodel, 2018). Bu araştırma da belirli bir zaman dilimindeki fenomeni incelediğinden, boylamsal bir yön taşımamakta, kesitsel özellik göstermektedir.

Araştırmada oluşturulan model ve araştırma soruları algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkin tespit edilmesini ve algılanan ebeveyn ilişkisi ile bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordayıp yordamadığını araştırmaktadır. Araştırmanın değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkileri temsil eden araştırma modeli aşağıdaki gibidir.

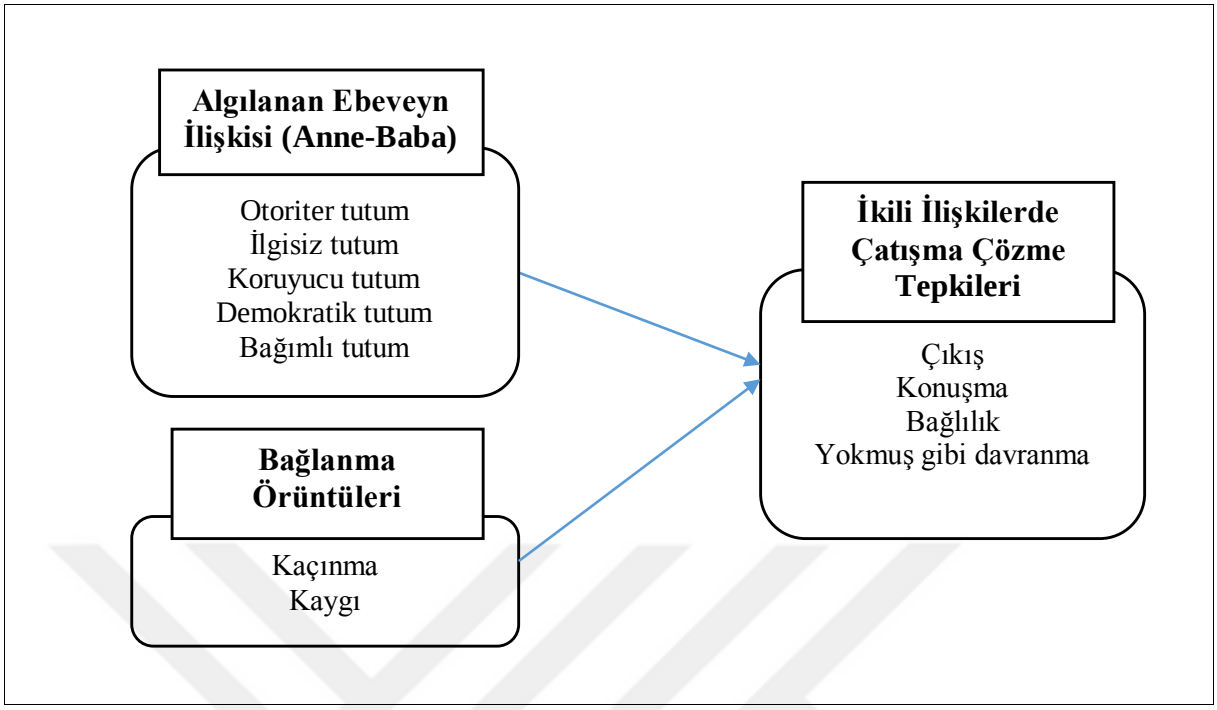

Şekil 2. Araştırma değişkenleri ve aralarındaki ilişkileri temsil eden araştırma modeli

Şekil 2'de görüldüğü gibi, araştırmanın üç değişkeni içerisinde algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntüleri birer bağımsız değişken olarak ele alınmakta, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ise bağımlı değişken olarak incelenmektedir. Algılanan ebeveyn ilişkisi beş alt boyut içermektedir (otoriter tutum, ilgisiz tutum, koruyucu tutum, demokratik tutum, bağımlı tutum). Bağlanma örüntüleri iki alt boyut (kaçınma, kaygı) içermektedir. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ise dört alt boyutta (çıkış, konuşma, bağlılık, yokmuş gibi davranma) ele alınmaktadır.

Araştırma modelinde hem algılanan ebeveyn ilişkisini hem de bireylerin bağlanma kalıplarını çatışma çözme tepkileriyle ilişkili olarak bağımsız değişkenler olarak ele alınmasındaki temel mantık, gelişimsel ve bağlanma psikolojisindeki Aile Sistemleri Teorisi ve Bağlanma Teorisi gibi yerleşik teorik ve ampirik temellere dayanmaktadır.

Ebeveyn ilişkilerinin tarzı, özellikle bireylerin ebeveynlerinin birbirleriyle etkileşimlerini nasıl hatırladıkları, ilişkilerinin içsel çalışma modellerini şekillendirmede önemli bir rol oynayabilmektedir. Sosyal Öğrenme Teorisine (Bandura, 1977) göre, çocuklar davranışları, duygusal tepkileri ve kişilerarası stilleri, özellikle ebeveynlerini olmak üzere önemli başkalarını gözlemleyerek öğrenmektedir. Ebeveynler yapıcı veya yıkıcı çatışma tarzlar

gösterdiğinde, bireylerin de daha sonradan kendi ilişkilerinde benzer kalıpları içselleştirmeleri ve yeniden üretmeleri muhtemeldir. Zira araştırmalar, ebeveynler arasında sık sık çatışmaya veya duygusal kopuşa tanık olmanın, yetişkinlikte daha zayıf kişilerarası beceriler ve uyumsuz çatışma çözme stratejileriyle ilişkili olduğu fikrini desteklemektedir (Cummings ve Davies, 2010).

Bağlanma Teorisi ayrıca, bireysel bağlanma kalıplarının (yani kaçınmacı ve kaygılı stiller) çatışma çözümünü etkileyen bağımsız değişkenler olarak dahil edilmesini desteklemektedir. Ebeveynlerinin ilişkisini istikrarlı ve destekleyici olarak algılayan çocuklar, genellikle ilişkisel karşılıklılığa olan güvenle karakterize edilen güvenli bağlanma kalıpları geliştirirken, tutarsız veya çatışmalı ebeveyn etkileşimleri genellikle kaygılı veya kaçınmacı bağlanma yönelimleri üretebilmektedir. Örneğin terk edilme korkusu nedeniyle kaygılı bağlanan bireyler, genellikle artan duygusal tepki ve çatışmaları sakin bir şekilde çözmede zorluk sergilemektedir. Kaçıngan tarza sahip bireyler ise duygularını bastırma ve bir savunma mekanizması olarak çatışmadan çekilme eğilimindedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Dolayısıyla ebeveynlerin ilişki stilleri, bireyin bağlanma biçimlerini ve diğer kişilerarası etkileşimlerini etkileyerek, dolaylı yoldan çatışma çözme eğilimlerini şekillendirebilecektir. Örneğin, otoriter ebeveyn tarzlarına sahip ailelerde yetişen bireyler, çatışma anlarında duygusal uzaklaşma ya da kaçınma eğilimleri gösterebilirken; demokratik bir aile ortamında büyüyen bireyler, daha açık ve yapıcı iletişim kurmaya yatkın olabilmektedir (Karreman ve Van Tuijl, 2009). Bu bağlamda, çalışmamız annelerin ve babaların ilişki stillerinin (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı kategorilerinde) ve bireylerin bağlanma örüntülerinin (kaygılı ve kaçınmacı) ikili ilişkilerdeki çatışma çözme tepkileri (örneğin; terk etme, görmezden gelme, konuşarak çözme, ilişkiye bağlı kalma) üzerindeki etkilerini inceleyerek; aile dinamikleri, bağlanma kuramı ve kişilerarası çatışma çözümü literatürüne kuramsal ve uygulamalı katkılar sağlamayı hedeflemektedir. Bu anlamda çalışma hem algılanan ebeveyn ilişki tarzlarının hem de bireysel bağlanma stillerinin çatışma çözme stilleri ile ilişkilendirilmesi, çatışma çözme kalıplarını anlamak ve buna ilişkin içgörüler sağlamak yönünden kapsamlı bir çerçeve sağlayabilecektir. Çevresel modelleme (yani ebeveyn etkileşimleri) ile içsel psikolojik mekanizmalar (yani bağlanma) ile çatışma çözüm tepkileri arasındaki karmaşık etkileşime dair bu yaklaşım, ebeveyn ilişkilerinin hem bir şablon hem de çocukların bağlanma stillerinin geliştiği bir bağlam olarak hizmet ettiğini öne süren kuşaklar arası aktarım modeliyle de uyumludur (Amato ve Keith, 1991; Fraley ve Roisman, 2019).

Diğer taraftan, araştırmada kişilerarası çatışma yönetimi tarzlarınınım çok boyutlu doğasını yansıtmak ve öncül değişkenleriyle açıklamak hedeflenmiştir, ancak diğer yandan, burada katılımcı bireyler bir tarafta ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkilerine dönük algısal değerlendirmesi söz konusu iken, diğer tarafta bağlanma örüntüleri açısından kendilerini değerlendirmektedir. Ayrıca her iki değişken de alt boyutlara sahip olup, bu alt boyutların her biri farklı bir değişkeni ölçmekte, bir araya gelerek bir değişken toplamını oluşturmamaktadır. Bu bakımdan metodolojik olarak, bu değişkenlerin birleştirilmesi doğru ve mümkün görülmediğinden, regresyon modellerinde bu iki bağımsız değişken birbirlerinden bağımsız olarak alt boyutları çerçevesinde ele alınmıştır.

3.2. Araştırmanın evreni ve örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye'de yaşayan, 18 yaş ve üzerinde bulunan, romantik ilişkisi bulunan kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Ancak elbette bu tür bir popülasyonun kaç kişiden oluştuğunu belirlemek ya da erişmek olanaklı değildir. Bu nedenle örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Evreni oluşturan popülasyonun tam anlamıyla tespit edilmesinin olanaklı olmadığı durumlarda başvurulan yöntemlerden biri kolayda örnekleme yöntemidir. Bu yöntem, dahil edilme kriterlerini taşıyan, yaklaşması kolay veya uygun olan katılımcıları araştırmaya dahil etmektedir. Bu çerçevede hedef kitlenin herhangi bir üyesine yaklaşılmakta, araştırmaya katılmaya davet edilmektedir, kişi onam verirse araştırmaya dahil olmaktadır (Alvi, 2016). Örneklemedeki katılımcıların seçimi, öncelikle katılımcıların araştırmaya katılmaya uygunluğu ve erişilebilirliği tarafından yönlendirilmektedir (Hossan, Dato'Mansor ve Jaharuddin, 2023). Gözlem sayısını belirlemede sosyal bilimlerde istatistiksel önem ölçütü geleneksel olarak %95 ve hata toleransı %5 olarak kabul edildiğinden hareketle (Singh ve Masuku, 2014) 384 örneklemin yeterli ve geçerli olduğu kabul edilmiştir (Baştürk ve Taştepe, 2013; Sekaran, 2003).

$$n_0 = \frac{t^2.p\,.q}{d^2} = \frac{(1{,}96)^2 0{,}5\,.\,0{,}5}{0{,}05^2} = \frac{3{,}8416\;x\;0.25}{0{,}0025} = 384$$

Popülasyon 1 milyon gibi büyük olduğunda dahi, 384 örneklem büyüklüğünün evreni temsil edebileceğini kabul edilmektedir (Rahi, 2017: 3). Bu çerçevede araştırmada göre en az 384 örneklem büyüklüğüne erişmek hedeflenmiştir. Buna göre, araştırmaya katılmaya gönüllü olduğuna ilişkin onam veren katılımcılardan veriler 25 Kasım 2024-12 Ocak 2025 tarihleri

arasında anket formları vasıtasıyla toplanmış, yeter sayıya erişildiğinde veri toplama işlemi durdurulmuştur. Bu kapsamda, hatalı doldurma sebebiyle elenen bazı anket formlarının haricinde, toplam 380 katılımcının sağlıklı anket formları ve dolayısıyla yanıtları araştırmanın veri setini oluşturmuştur. Katılımcıların dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırma örnekleminin özellikleri, frekans ve yüzde dağılımları (n=380)

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	318	83.7
	Erkek	62	16.3
Yaş	18-22	258	67.9
	23-30	62	16.3
	31-39	30	7.9
	40 ve üzeri	30	7.9
Algılanan sosyoekonomik durum	Düşük	13	3.4
	Orta	342	90.0
	Yüksek	25	6.6
Anne-baba birliktelik durumu	Birlikte	327	86.1
	Ayrı/boşanmış	53	13.9
Anne hayatta olma durumu	Sağ	369	97.1
	Vefat etmiş	11	2.9
Baba hayatta olma durumu	Sağ	349	91.8
	Vefat etmiş	31	8.2
Anne eğitim durumu	İlkokul	153	40.3
	Ortaokul	53	13.9
	Lise	95	25.0
	Lisans	58	15.3
	Yüksek lisans	21	5.5
Baba eğitim durumu	İlkokul	79	20.8
	Ortaokul	63	16.6
	Lise	130	34.2
	Lisans	86	22.6
	Yüksek lisans	22	5.8
Çocuklukta annenin çalışma durumu	Evet	122	32.1
	Hayır	258	67.9
Çocuklukta babanın çalışma durumu	Evet	369	97.1
	Hayır	11	2.9
Kaçıncı çocuk olduğu	İlk çocuk	142	37.4
	Ortanca çocuk	91	23.9
	Son çocuk	126	33.2
	Tek çocuk	21	5.5
Çocuklukta bakımı daha çok üstlenen kişi	Anne	218	57.4
	Baba	3	.8
	Anne ve baba birlikte	139	36.6
	Diğer kişi	20	5.3
Psikiyatrik tanı durumu	Var	29	7.6
	Yok	351	92.4

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemi içerisinde yer alan katılımcıların büyük bir kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Kadın katılımcı sayısı 318 (%83,7) iken, erkek katılımcı sayısı 62 (%16,3) olarak belirlenmiştir. Yaş dağılımına bakıldığında, 18-22 yaş aralığındaki katılımcılar 258 kişi (%67,9) ile en büyük grubu oluştururken, 23-30 yaş arasında 62 kişi (%16,3), 31-39 yaş arasında 30 kişi (%7,9) ve 40 yaş ve üzeri grupta yine 30 kişi (%7,9) bulunmaktadır. Katılımcıların algıladıkları sosyoekonomik durum incelendiğinde, büyük çoğunluğun kendini orta düzeyde (%90,0; n=342) gördüğü anlaşılmaktadır. Düşük sosyoekonomik seviyede olduğunu belirtenlerin sayısı 13 (%3,4) iken, yüksek sosyoekonomik seviyede olduğunu belirtenlerin sayısı 25 (%6,6) olarak tespit edilmiştir. Anne ve babalarının birliktelik durumuna bakıldığında, 327 kişi (%86,1) ebeveynlerinin birlikte olduğunu belirtirken, 53 kişi (%13,9) ebeveynlerinin ayrı veya boşanmış olduğunu ifade etmiştir. Anne ve babalarının hayatta olma durumu incelendiğinde, annesi hayatta olan katılımcıların sayısı 369 (%97,1) iken, annesi vefat etmiş olanların sayısı 11 (%2,9) olarak kaydedilmiştir. Babası hayatta olan katılımcıların sayısı 349 (%91,8) olup, babası vefat etmiş olanların sayısı 31 (%8,2) olarak belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde, annelerin en yaygın eğitim seviyesinin ilkokul olduğu görülmektedir. 153 anne (%40,3) ilkokul mezunu, 53 anne (%13,9) ortaokul mezunu, 95 anne (%25,0) lise mezunu, 58 anne (%15,3) lisans mezunu ve 21 anne (%5,5) yüksek lisans mezunu olarak belirtilmiştir. Babaların eğitim düzeyinde ise lise mezunlarının oranı en yüksektir. 79 baba (%20,8) ilkokul, 63 baba (%16,6) ortaokul, 130 baba (%34,2) lise, 86 baba (%22,6) lisans ve 22 baba (%5,8) yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların anne ve babalarının çalışma durumları ele alındığında, annelerin büyük bir kısmının çalışmadığı (%67,9; n=258) görülmektedir. Çalışan anne sayısı ise 122 (%32,1) olarak belirlenmiştir. Babaların ise büyük çoğunluğu çalışmaktadır (%97,1; n=369) ve çalışmayan baba sayısı yalnızca 11 (%2,9) olarak kaydedilmiştir. Katılımcıların kardeş sıralamasına bakıldığında, ilk çocuk olanların sayısı 142 (%37,4), ortanca çocuk olanların sayısı 91 (%23,9), son çocuk olanların sayısı 126 (%33,2) ve tek çocuk olanların sayısı 21 (%5,5) olarak belirlenmiştir. Çocukluk döneminde bakımını üstlenen kişi incelendiğinde, en büyük oranın anneye ait olduğu görülmektedir. 218 kişi (%57,4) çocukluk bakımının anneleri tarafından üstlenildiğini belirtmiştir. Anne ve babanın birlikte bakım sağladığını belirtenlerin sayısı 139 (%36,6) iken, yalnızca babanın bakım sağladığını belirtenler 3 kişi (%0,8) olarak kaydedilmiştir. Bakımı başka bir kişinin üstlendiğini ifade edenlerin sayısı ise 20 (%5,3) olarak belirlenmiştir. Son olarak, katılımcıların psikiyatrik tanı durumları incelendiğinde, 29

kişi (%7,6) psikiyatrik bir tanıya sahip olduğunu belirtirken, 351 kişi (%92,4) herhangi bir psikiyatrik tanısının olmadığını ifade etmiştir.

3.3. Veri toplama araçları ve veri toplama süreci

Araştırmanın veri toplama yöntemi ankettir. Bu amaçla oluşturulan anket formu temel olarak dört bölümden oluşmaktadır (Ek 2). İlk bölümde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeyi hedefleyen sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ölçüm araçlarından ilki olan yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri- ilişki yapısı (YİYE-İY)-Partner/ bağlanma örüntüleri ölçeği, üçüncü bölümde algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği ve dördüncü bölümde ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeğinin Likert esasına dayalı olan maddeleri yer almaktadır. Bu ölçüm araçlarına ilişkin detaylı bilgiler aşağıdaki alt başlıklarda sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu, katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin belirlemek üzere yönlendirilen sorulardan oluşmaktadır ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan sorulardır. Cinsiyet, yaş, sosyoekonomik durum, eğitim durumu, anne-baba eğitim durumu, anne babanın birlikte ya da ayrı olması, anne babanın sağ ya da vefat durumu, kaçıncı çocuk olduğu, çocukken anne babasının çocukluktaki çalışma durumu, çocukken bakımını kimin üstlendiği, psikiyatrik bir tanısı olup olmaması gibi sosyodemografik özellikleri tanımlamaktadır.

3.3.2. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri- ilişki yapısı (YİYE-İY)- bağlanma örüntüleri ölçeği

Orijinali Fraley, Heffernan, Vicary ve Brumbaugh (2011) tarafından bağlanma örüntülerini tespit etmek üzere oluşturulmuş olan, Türkçe diline uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Deveci Şirin ve Şen Doğan (2021) tarafından yürütülmüş olan psikometrik

ölçektir. Ölçek anne, baba, romantik partner, en iyi arkadaş ve küresel olmak üzere beş hedefte bağlanma ile ilgili kaygı ve kaçınmayı değerlendirmek için tasarlanmış bir öz bildirim aracıdır. Ölçek, anne, baba, romantik partner, en iyi arkadaş ilişkileri ve küresel bağlanma örüntülerini belirlemek için ayrı ayrı kullanılabilmektedir. Toplam 9 madde kullanılarak oluşturulmuştur. Ölçek kaçınma (1-6. maddeler) ve kaygı (7-9. maddeler) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Dolayısıyla her bir form (anne, baba, romantik partner, yakın arkadaş ve genel) bağlanmaya ilişkin kaçınma ve bağlanmaya ilişkin kaygı olarak adlandırılan iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, 7'li Likert tipi sorular içermektedir. Ölçekteki maddeler 1 ile 7 arasında puanlanmaktadır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum). Bağlanma ile ilgili kaygı boyutu, insanların bağlanma ile ilgili kaygılar konusunda endişelenme eğiliminde olma düzeyini temsil ederken, bağlanma ile ilgili kaçınma boyutu ise insanların başkalarına açılmaktan ve onlara bağımlı olmaktan rahatsız olma düzeyini temsil etmektedir. Ölçekte 1, 2, 3 ve 4. maddeler ters kodlanmaktadır. Bağlanmaya ilişkin kaçınma boyutu puanları 1, 2, 3, 4,5 ve 6. maddelerin toplamı, bağlanmaya ilişkin kaygı boyutu 7,8 ve 9. maddenin toplamıyla elde edilmektedir. Kaçınma ve kaygı boyutları her ilişki ve genel/global formu için ayrı ayrı hesaplanmalıdır. Ölçekten alınan yüksek puanlar güvensiz bağlanma özelliklerine işaret etmektedir. Diğer bir ifade ile her alt ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek kaçınma veya kaygıyı göstermektedir. Dolayısıyla güvenli kişiler her iki boyutta da düşük puan alma eğilimindedir. Uyarlama çalışmalarında yapılan analizlerde anne, baba, partner, arkadaş ve global testlerde ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı sırasıyla 80 .73 .86 .83 .87 .83 .87 .83 .77 ve .85 olarak bulunmuştur (Deveci Şirin ve Şen Doğan, 2021).

3.3.3. Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği

Çelik ve Öziş (2016) tarafından geliştirilen, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yürütülmüş olan psikometrik ölçektir. Ölçek bireylerin babasının ve annesinin birbirlerine karşı hangi tutum (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı) çerçevesinde davranışlar sergilediğine ilişkin algılarını ölçmektedir. Toplam 37 maddeli ve 5 boyutlu (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı) bir ölçüm içermektedir. Her bir alt boyuta ilişkin maddeler toplanarak o alt boyuta ilişkin puan elde edilmektedir. 4'lü Likert esasına dayalı olarak (0: Kesinlikle katılmıyorum, 1: Katılmıyorum, 2: Katılıyorum ve 3: Tamamen Katılıyorum)

puanlanmaktadır. Ölçekte yer alan 1-3. maddeler otoriter, 4-12. maddeler ilgisiz, 13-18. maddeler koruyucu, 19-30. maddeler demokratik ve 31-37. maddeler bağımlı tutuma ilişkin puan vermektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin anne formunun boyutlarının güvenirlik katsayıları incelendiğinde otoriter .80, ilgisiz .88, koruyucu .83, demokratik .95, bağımlı .88 olduğu görülmüştür. Baba formunun boyutlarının güvenirlik katsayıları incelendiğinde otoriter .73, ilgisiz .89, koruyucu .81, demokratik .95, bağımlı .86 olduğu tespit edilmiştir (Çelik ve Öziş, 2016).

3.3.4. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği

Bireyler arasındaki ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini ölçmek üzere, problem yaşayan çiftlerin yaşadıkları sıkıntılar karşısında gösterdikleri tepkilerin karşılıklı etkilerini inceleyebilmek amacıyla Rusbult ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilmiştir olan, Taluy (2018) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik sınama çalışması yürütülmüş olan psikometrik ölçektir. Ölçekte bireyin tepkileri ayrıştırılan dört tepki biçiminde incelenmektedir. Toplam 16 maddeden oluşturulan ölçek, 9 dereceli Likert ölçekleme (0 = hiç yapmam, 8 = sürekli yaparım) tarzında tasarlanmıştır. Buna göre, "çıkış" yıkıcı ve etkin bir tepkiyi ölçmektedir (1., 5., 9. ve 13. maddeler). "Bağlılık" yapıcı ve edilgen bir tepkiyi ölçmektedir (3., 7., 11. ve 16. maddeler) "Yokmuş gibi davranma" ise yıkıcı ve edilgen bir tepkiyi ölçmektedir (4., 8., 12. ve 14. maddeler). Çıkış ve yokmuş gibi davranma yıkıcı tepkilerdir. Konuşma ve bağlılık yapıcı tepkilerdir. Çıkış yıkıcı etkin, yokmuş gibi davranma yıkıcı edilgen, konuşma yapıcı etkin, bağlılık yapıcı edilgen olarak ele alınmaktadır. Bireyin tepkileri alt ölçek maddelerinde çıkış: 1, 9, 13; konuşma: 2, 6, 10, 15; bağlılık: 3, 7, 11, 12, 16; yokmuş gibi davranma: 4, 5, 8, 14 numaralı maddelerdir. Bu maddelerin kendi içinde boyut altında toplamı, o boyuttaki puanı temsil etmektedir. Rusbult ve diğerleri (1991), ölçeğin puanlamasının araştırmanın amacına göre iki farklı biçimde yapılabileceğini belirtmişlerdir. Buna göre, tepkileri teker teker ölçmek için katılımcıların yanıtlarının ortalaması her alt ölçeğin (çıkış, konuşma, bağlılık, yokmuş gibi davranma) kendi maddeleri üzerinden ayrı ayrı alınmaktadır. Diğer puanlama biçiminde ise, uyumsal davranışı değerlendirme amacı güdülmekte ve ölçekteki yıkıcı tepkilerin (çıkış ve yokmuş gibi davranma) maddeleri ters kodlanarak katılımcıların 16 madde üzerinden toplam ortalama puanı elde edilmektedir. Alınan yüksek puanlar yüksek uyumsal davranışa işaret etmektedir.

Bu nedenle ölçeğin bir diğer adı uyum ölçeği da olarak geçmektedir. Orijinal araştırmada yıkıcı tepkilerin Cronbach Alfa katsayıları .86 ile .92 arasında, yapıcı tepkilerin Cronbach Alfa katsayıları .61 ile .80 arasında değişmektedir (Taluy, 2018).

3.4. Araştırma etiği

Araştırmanın anket formu ve ölçekleri çerçevesinde veri toplama işlemlerinin yürütülmesi hususunda yapılan başvuru üzerine Sakarya Üniversitesi Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 11.10.2024 tarihli ve E-61923333-050.99-409290 sayılı karar yazısı ile uygun görülmüştür.

3.5. Verilerin analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Statistics programında kodlanmış ve çözümlenmiştir. Burada ilk olarak araştırma ölçekleri çerçevesinde elde edilen verilerin güvenilirliği Cronbach Alfa katsayıları çerçevesinde incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırma ölçeklerinin güvenilirlik analizi

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Algılanan Ebeveyn İlişkisi	37	
Otoriter tutum (anne)	3	.85
İlgisiz tutum (anne)	9	.87
Koruyucu tutum (anne)	6	.76
Demokratik tutum (anne)	12	.95
Bağımlı tutum (anne)	7	.83
Otoriter tutum (baba)	3	.87
İlgisiz tutum (baba)	9	.93
Koruyucu tutum (baba)	6	.81
Demokratik tutum (baba)	12	.94
Bağımlı tutum (baba)	7	.80

Bağlanma Örüntüleri	9	
Kaçınma	6	.86
Kaygı	3	.80
İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri		
Çıkış	3	.71
Konuşma	4	.77
Bağlılık	5	.70
Yokmuş gibi davranma	4	.73

Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği toplamda 37 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek kapsamında, annelerin ve babaların farklı tutumları ayrı alt boyutlar halinde değerlendirilmiştir. Annelerin otoriter tutumuna ilişkin alt boyut 3 maddeden oluşmakta olup, Cronbach Alfa katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Annelerin ilgisiz tutumunu ölçen 9 maddelik alt boyutun güvenilirlik katsayısı .87 olarak belirlenmiştir. Annelerin koruyucu tutumunu ölçen 6 maddelik alt boyutun Cronbach Alfa değeri .76'dır. Annelerin demokratik tutumunu değerlendiren 12 maddelik alt boyut ise oldukça yüksek bir güvenilirlik katsayısına (.95) sahiptir. Annelerin bağımlı tutumuna ilişkin 7 maddelik alt boyutun Cronbach Alfa değeri .83 olarak hesaplanmıştır. Babalara ilişkin ölçek alt boyutlarına bakıldığında, otoriter tutum alt boyutu 3 maddeden oluşmakta olup, Cronbach Alfa katsayısı .87'dir. Babanın ilgisiz tutumuna yönelik 9 maddelik alt boyutun güvenilirliği ,93 olarak bulunmuştur. Babanın koruyucu tutumuna ilişkin 6 maddelik alt boyutun Cronbach Alfa değeri .81'dir. Babanın demokratik tutumunu ölçen 12 maddelik alt boyutun iç tutarlılığı oldukça yüksektir ve Cronbach Alfa katsayısı .94 olarak belirlenmiştir. Babanın bağımlı tutumuna yönelik 7 maddelik alt boyutun güvenilirlik katsayısı ise .80 düzeyinde yer almaktadır.

Bağlanma Örüntüleri ölçeği toplamda 9 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin alt boyutlarından kaçınma düzeyi 6 madde ile ölçülmüş olup, Cronbach Alfa değeri .86 olarak bulunmuştur. Kaygı düzeyini değerlendiren 3 maddelik alt boyutun güvenilirliği ise .80 olarak hesaplanmıştır. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği farklı tepkileri ölçen alt boyutlara sahiptir. Çıkış tepkisini ölçen alt boyut 3 maddeden oluşmakta olup, güvenilirlik katsayısı .71'dir. Konuşma tepkisini ölçen 4 maddelik alt boyutun Cronbach Alfa değeri .77 olarak hesaplanmıştır. Bağlılık tepkisini ölçen 5 maddelik alt boyutun güvenilirliği .70 olarak belirlenmiştir. Yokmuş gibi davranma tepkisini değerlendiren 4 maddelik alt boyutun Cronbach Alfa değeri ise .73'tür.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ölçeklerin Cronbach Alfa katsayılarının kabul edilebilir ve yüksek güvenilirlik düzeylerinde olduğu görülmektedir. Literatürde Cronbach Alfa sonucu 0 ile 1 arasında değerler almakta olup, katsayının 1'e yaklaştıkça ölçeğin iç tutarlılığın yüksek olduğuna işaret ettiği ve genel olarak 0,70 ve üzeri değerin güvenilir bir sonuca işaret ettiğinin belirtildiği (Cronbach, 1951; Kartal ve Dirlik, 2016) göz önünde bulundurulduğunda, ölçekler çerçevesinde araştırma verilerinin güvenilir olduğunu ifade etmek mümkün görülmektedir.

Verilerin normal dağılımının belirlenmesinde Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayıları hesaplanmış ve değerlendirilmiştir. Buna göre ölçekler için elde edilen katsayılar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Araştırma ölçeklerinin betimsel istatistikleri ve normallik değerleri

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Algılanan Ebeveyn İlişkisi				
Otoriter tutum (anne)	1.60	.95224	-.076	-1.127
İlgisiz tutum (anne)	0.51	.57743	1.353	1.437
Koruyucu tutum (anne)	1.81	.66951	-.362	-.309
Demokratik tutum (anne)	2.25	.74163	-1.059	.467
Bağımlı tutum (anne)	0.91	.69986	.717	.128
Otoriter tutum (baba)	1.87	.95474	-.396	-.992
İlgisiz tutum (baba)	0.94	.87710	.781	-.456
Koruyucu tutum (baba)	1.74	.75140	-.374	-.363
Demokratik tutum (baba)	2.03	.87711	-.553	-.379
Bağımlı tutum (baba)	0.84	.66873	.706	.493
Bağlanma Örüntüleri				
Kaçınma	2.01	1.21450	1.546	1.496
Kaygı	2.61	1.63046	.888	-.179
İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri				
Çıkış	2.61	1.82910	1.128	.953
Konuşma	2.06	1.56290	-.668	.030
Bağlılık	5.90	1.50080	.799	.548
Yokmuş gibi davranma	2.92	1.84120	.534	-.038

Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeği (4'lü Likert) kapsamında, annelerin en yüksek ortalamaya sahip tutumu demokratik tutum (2.25, SS=0.74), en düşük ortalamaya sahip olanı ise ilgisiz

tutum (0.51, SS=0.57) olmuştur. Babalar için de en yüksek ortalama demokratik tutum (2.03, SS=0.87), en düşük ise bağımlı tutum (0.84, SS=0.67) olarak belirlenmiştir. Genel olarak, demokratik tutum yüksek ortalamaya sahip olup, ilgisiz ve bağımlı tutumlar düşük ortalamalar göstermektedir. Bağlanma örüntüleri ölçeğinde (7'li Likert), kaçınma (2.01, SS=1.21) ve kaygı (2.61, SS=1.63) ortalamaya sahiptir. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeğinde (8'li Likert), en yüksek ortalama bağlılık (5.90, SS=1.50) iken, en düşük konuşma (2.06, SS=1.56) olmuştur.

Ölçekler normal dağılım bakımından ele alındığında, elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayıları bağlamında yapılan değerlendirmede tüm ölçek boyutlarının normal dağılım varsayımına uygun bir şekilde dağılım gösterdiği görülebilmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1.5 ile +1.5 aralığında dağılım gösterdiği anlaşıldığından, ölçekler çerçevesinde elde edilmiş olan verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığını ifade etmek mümkündür (George ve Mallery, 2010; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014).

Araştırma verilerinin normal dağılım varsayımını karşıladığı anlaşıldığından, katılımcıların araştırma ölçeklerinde aldıkları puanların, demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla parametrik analizlerden yararlanılmış; ikili sınıf arz eden özellikler için Bağımsız Örneklem t-testi ikiden fazla sınıf arz eden özellikler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA analizlerinde gruplar arasında ortaya çıkan farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığının tespit edilmesi noktasında çoklu karşılaştırma testlerinden (post-hoc testleri) Tukey, Scheffe ve Games-Howell testleri değerlendirilmiştir.

Araştırmada ele alınan değişkenler olan algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü tayin etmek amacıyla korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama durumunu ortaya koymak amacıyla ise regresyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın soruları doğrultusunda yapılan nicel araştırma kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular paylaşılmıştır. Öncelikle algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik bulgular, algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntüleri, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine yönelik bulgular verilmiş, daha sonra her bir değişkenin sosyodemografik özellikler bağlamında incelendiği fark analizleri sonucunda erişilen bulgular paylaşılmıştır.

4.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik bulgular

Araştırmanın temel problemi doğrultusunda, algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi için korelasyon analizine başvurulmuştur.

Korelasyon analizi, iki sürekli değişken arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü değerlendirmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Korelasyon katsayısı olarak en yaygın kullanılan iki yöntem Pearson ve Spearman'dır. Pearson korelasyonu, verilerin normal dağılım gösterdiği durumlarda tercih edilen yöntemdir (Zou, Tuncali ve Silverman, 2003). Bu nedenle korelasyon analizinde Pearson korelasyon katsayısı baz alınmıştır. Pozitif bir korelasyon katsayısı, bir değişken arttığında diğerinin de arttığını; negatif korelasyon ise bir değişken artarken diğerinin azaldığını ifade etmektedir. Korelasyon katsayısın 1'e yaklaştıkça doğrusal ilişkinin gücü artmakta, -1 değeri tam tersine güçlü bir negatif doğrusal ilişkiyi ifade etmektedir. Katsayı 0'a yaklaştıkça ilişki zayıflamaktadır. Genel olarak, $r \leq 0,4$ ise zayıf, 0,4 ile 0,8 arasındaki değerler orta derecede, $r \geq 0,8$ ise güçlü bir korelasyonu işaret etmektedir (Shi ve Conrad, 2009). Dolayısıyla değerlendirmede bu kıstaslar ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle algılanan ebeveyn ilişkisi ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Algılanan ebeveyn ilişkisi önce anne için sonra baba

için ele alınmıştır. Öncelikle anneyi ele alan ebeveyn ilişkisi için yapılan analiz sonucunda erişilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Algılanan ebeveyn ilişkisi (anne) ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Otoriter tutum (anne)	1								
2	İlgisiz tutum (anne)	.272**	1							
3	Koruyucu tutum (anne)	-.230**	-.349**	1						
4	Demokratik tutum (anne)	-.295**	-.558**	.581**	1					
5	Bağımlı tutum (anne)	-.082	-.068	.258**	.243**	1				
6	Çıkış	.081	.205**	-.019	-.147**	.055	1			
7	Konuşma	-.091	-.243**	.137**	.205**	-.043	-.475**	1		
8	Bağlılık	.007	-.093	.115*	.085	.094	-.132**	.296**	1	
9	Yokmuş gibi davranma	.065	.094	.065	-.054	.052	.672**	-.373**	-.043	1
$\bar{X}$		1.60	0,51	1.81	2.25	0.91	2.06	5.90	2.92	3.15
SS		.952	.577	.669	.742	.700	1.83	1.56	1.50	1.84

n=380, *p<.05, **p<.01

Yapılan korelasyon analizi sonucunda otoriter tutum (anne) ile çıkış tepkisi arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki (r=.081, p>.05) bulunmuştur. Konuşma tepkisi ile otoriter tutum arasında negatif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki (r=-.091, p>.05) tespit edilmiştir. Bağlılık tepkisi ile otoriter tutum arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunmamaktadır (r=.007, p>.05). Yokmuş gibi davranma tepkisi ile otoriter tutum arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmaktadır (r=.065, p>.05).

İlgisiz tutum (anne) ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.205, p<.01). Konuşma tepkisi ile ilgisiz tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-.243, p<.01). Bağlılık tepkisi ile ilgisiz tutum arasında negatif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir (r=-.093, p>.05). Yokmuş gibi davranma tepkisi ile ilgisiz tutum arasında ise pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur (r=.094, p>.05).

Koruyucu tutum (anne) ile çıkış tepkisi arasında anlamlı olmayan negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (r=-.019, p>.05). Konuşma tepkisi ile koruyucu tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.137, p<.01). Bağlılık tepkisi ile koruyucu tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.115, p<.05). Yokmuş gibi davranma tepkisi ile koruyucu tutum arasında ise pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.065, p>.05).

Demokratik tutum (anne) ile çıkış tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.147, p<.01). Konuşma tepkisi ile demokratik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.205, p<.01). Bağlılık tepkisi ile demokratik tutum arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmaktadır (r=.085, p>.05). Yokmuş gibi davranma tepkisi ile demokratik tutum arasında negatif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (r=-.054, p>.05).

Bağımlı tutum (anne) ile çıkış tepkisi arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.055, p>.05). Konuşma tepkisi ile bağımlı tutum arasında negatif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur (r=-.043, p>.05). Bağlılık tepkisi ile bağımlı tutum arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir (r=.094, p>.05). Yokmuş gibi davranma tepkisi ile bağımlı tutum arasında pozitif yönlü ancak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu görülmektedir (r=.052, p>.05).

Genel olarak, ilgisiz tutumun çıkış tepkisi ile pozitif, konuşma tepkisi ile negatif ilişkisi olduğu; demokratik tutumun konuşma tepkisi ile pozitif, çıkış tepkisi ile negatif ilişkisi olduğu; koruyucu tutumun ise konuşma ve bağlılık tepkileri ile pozitif ilişkisi olduğu dikkat çekmektedir.

Babanın ele alındığı ebeveyn ilişkisi ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda erişilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Algılanan ebeveyn ilişkisi (baba) ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Otoriter tutum (baba)	1								
2	İlgisiz tutum (baba)	.374**	1							
3	Koruyucu tutum (baba)	.181**	-.534**	1						
4	Demokratik tutum (baba)	-.375**	-.724**	.684**	1					
5	Bağımlı tutum (baba)	-.093	-.166**	.340**	.314**	1				
6	Çıkış	.212**	.361**	-.143**	-.270**	-.028	1			
7	Konuşma	-.138**	-.240**	.113*	.216**	-.011	-.475**	1		
8	Bağlılık	-.133**	-.019	.140*	.121*	-.081	-.132**	.296**	1	
9	Yokmuş gibi davranma	.155**	.295**	-.124*	-.181**	-.028	.672**	-.373**	-.043	1
$\bar{X}$		1.87	0.94	1.74	2.03	0.84	2.06	5.90	2.92	3.15
SS		.957	.877	.751	.877	.669	1.83	1.56	1.50	1.84

n=380, *p<.05, **p<.01

Tablo 5'te görüldüğü gibi, korelasyon analizinde elde edilen bulgulara göre Otoriter tutum (baba) ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.212, p<.01). Bu durum, babanın ebeveyn ilişkisinde otoriter tutumunun artmasının, bireyin çatışmalarda çıkış tepkisi verme eğilimini artırabileceğini göstermektedir. Konuşma tepkisi ile otoriter tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-.138, p<.01), bu da otoriter tutumun konuşarak çatışma çözmeyi azalttığını düşündürmektedir. Bağlılık tepkisi ile otoriter tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.133, p<.01), yani otoriter babaya sahip bireylerde bağlılık tepkisinin düşük olabileceği görülmektedir. Yokmuş gibi davranma tepkisi ile otoriter tutum arasında ise pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.155, p<.01), bu da otoriter baba tutumunun, bireyin çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğilimini artırabileceğini göstermektedir.

İlgisiz tutum (baba) ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.361, p<.01), yani ilgisiz baba tutumuna sahip bireylerin çıkış tepkisi verme olasılığı daha yüksektir. Konuşma tepkisi ile ilgisiz tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=-.240, p<.01), bu da ilgisiz tutumun konuşarak çatışma çözme eğilimini azalttığını göstermektedir. Bağlılık tepkisi ile ilgisiz tutum arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir (r=-.019, p>.05), yani ilgisiz baba tutumu, bireylerin bağlılık tepkisini de azaltmaktadır. Yokmuş gibi davranma tepkisi ile ilgisiz tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.295, p<.01), bu da ilgisiz babaya sahip bireylerin çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Koruyucu tutum (baba) ile çıkış tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.143, p<.01), bu da koruyucu baba tutumunun bireylerin çıkış tepkisi verme eğilimini azalttığını göstermektedir. Konuşma tepkisi ile koruyucu tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.113, p<.05), bu da koruyucu baba tutumunun konuşarak çatışma çözme eğilimini artırdığını göstermektedir. Bağlılık tepkisi ile koruyucu tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.140, p<.05), yani koruyucu baba tutumu, bireyin bağlılık tepkisini artırabilir. Yokmuş gibi davranma tepkisi ile koruyucu tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.124, p<.05), bu da koruyucu tutumun yokmuş gibi davranma tepkisini azalttığını göstermektedir.

Demokratik tutum (baba) ile çıkış tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.270, p<.01), yani demokratik tutuma sahip babaların çocukları çıkış tepkisini daha az sergileyebilir. Konuşma tepkisi ile demokratik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.216, p<.01), bu da demokratik tutumun konuşarak çatışma çözmeyi artırdığını göstermektedir. Bağlılık tepkisi ile demokratik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=.121, p<.05), yani demokratik baba tutumuna sahip bireylerin bağlılık tepkisi daha yüksektir. Yokmuş gibi davranma tepkisi ile demokratik tutum arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.181, p<.01), bu da demokratik tutumun yokmuş gibi davranma tepkisini azalttığını göstermektedir.

Bağımlı tutum (baba) ile çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi davranma tepkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (p>.05).

Genel olarak, ilgisiz ve otoriter baba tutumlarının çıkış ve yokmuş gibi çatışma çözmeye dönük davranma tepkilerini artırdığı, konuşma ve bağlılık tepkilerini ise azalttığı

anlaşılmaktadır. Diğer taraftan demokratik ve koruyucu tutumların ise çıkış tepkisini azalttığı, konuşma ve bağlılık tepkilerini artırdığı görülmektedir.

Algılanan ebeveyn ilişkilerinin tespitinden sonra bağlanma örüntüleri ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon analizi bulguları

Değişkenler		1	2	3	4	5	6
1	Kaçınma	1					
2	Kaygı	.405**	1				
3	Çıkış	.368**	.324**	1			
4	Konuşma	-.279**	-.168**	-.475**	1		
5	Bağlılık	-.051	.016	-.132**	.296**	1	
6	Yokmuş gibi davranma	.300**	.317**	.672**	-.373**	-.043	1
$\bar{X}$		2.01	2.61	2.06	5.90	2.92	3.15
SS		1.21	1.63	1.83	1.56	1.50	1.84

n=380, **p<.01

Ele alınan ilişkilerde kaçınma ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir (r=.368, p< .01). Bu durum, kaçınma eğilimi yüksek bireylerin çatışmalarda çıkış tepkisi verme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Kaçınma ile konuşma tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.279, p<.01), yani kaçınma düzeyi yüksek bireyler çatışmaları konuşarak çözme eğiliminde daha düşük bir eğilim gösterebilecektir. Kaçınma ile bağlılık tepkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r=-.051, p>.05), bu da kaçınmanın bağlılık eğilimi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Kaçınma ile yokmuş gibi davranma tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=.300, p<.01), yani kaçınma düzeyi yüksek bireyler çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğiliminde olabilecektir. Kaygı ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.324, p<.01), yani kaygı düzeyi yüksek bireyler çatışmalarda çıkış tepkisi verme eğiliminde olabilirler. Kaygı ile konuşma tepkisi arasında

negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-.168, p<.01), bu da kaygılı bireylerin konuşarak çatışma çözme eğilimlerinin düşük olduğunu göstermektedir. Kaygı ile bağlılık tepkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (r=.016, p>.05). Diğer bir ifade ile kaygılı bağlanmanın katılımcıların bağlılık tepkisi üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı görülmektedir. Kaygı ile yokmuş gibi davranma tepkisi arasında ise pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.317, p<.01), bu da kaygılı bireylerin çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğiliminde olabileceğini göstermektedir.

Elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, bağlanma örüntüleri açısından kaçınma ve kaygı düzeyi yüksek olan katılımcıların çıkış ve yokmuş gibi davranma içerikli çatışma çözme tepkilerini daha fazla sergilediği, konuşma tepkisini ise daha az gösterdiği görülmektedir. Öte yandan, kaçınma ve kaygının bağlılık tepkisi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı da diğer bir gözlenebilir bulguyu oluşturmaktadır.

4.2. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntüleri, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine yönelik bulgular (birinci ve ikinci alt problemler)

Ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin korelasyon analizleri sonucunda ortaya konulmasını takiben, bu aşamada algılanan ebeveyn ilişkisi ve bağlanma örüntülerinin, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyinin tespit edilebilmesi amacıyla regresyon analizine başvurulmuştur.

Regresyon analizi, bir bağımsız değişkenin veya bir dizi bağımsız değişkenin bağımlı değişkenle anlamlı bir ilişkisi olup olmadığını hesaplamak, yordayıcılık etkilerinin gücünü tahmin etmek üzere yapılmaktadır (Sarstedt ve Mooi, 2019). Diğer bir ifade ile regresyon analizi bağımlı değişkeni, bağımsız değişken(ler) yardımıyla tahmin etmektedir. Buradaki varsayım, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında yordayıcı bir ilişki olduğudur. Bir regresyon modelinin formu, aşağıdaki genel denklem olarak gösterilebilir (Shi ve Conrad, 2009):

$$Y = f\ (X, \beta)$$

Regresyon analizinde elde edilen bulgular yorumlanırken, p değeri ve R^2 değerleri ele alınmaktadır (Lewis, 2007). Model için bulunan p değeri <,05 ise regresyon katsayısı 0'dan farklı ise, iki değişken arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemlidir. Modelin uygunluk

göstergesi R^2 şeklinde ifade edilmektedir ve bu değeri1'e ne kadar yakınsa bağımsız değişkenin bağımlı değişkende gerçekleşen değişimi açıklama gücünün (yordayıcılığı) o kadar fazla olduğu anlamını taşımaktadır (Kılıç, 2013).

Bu bilgiler ışığında öncelikle algılanan ebeveyn ilişkisi (anne) ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkiyi ele alan regresyon modelleri kurulmuştur. Bu noktada, korelasyon analizi sonucunda aralarındaki ilişkinin anlamlı olmadığı modeller, regresyon analizinin ön şartını karşılamadığından dolayı işleme alınmamış; ilgisiz tutum ile çıkış ve konuşma, koruyucu tutum ile konuşma ve bağlılık, demokratik tutum ile çıkış ve konuşma arasındaki ilişkilere yönelik olarak her bir ilişki için farklı regresyon modelleri kurulmuştur.

Algılanan ebeveyn ilişkisinin alt boyutları birbirinden bağımsız olarak ele alındığından ve her bir boyut ebeveynlerin ikili ilişkilerde birbirine karşı tutumunun farklı bir yönünü temsil ettiğinden, çoklu doğrusal regresyon analizi yerine basit doğrusal regresyon analizinde her bir model bağımsız olarak test edilmiştir. Bu çerçevede, kurulan modeller kapsamında yapılan regresyon analizleri sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Algılanan ebeveyn ilişkisinin (anne) ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları

Yordayan (Bağımsız) Değişkenler	Yordanan (Bağımlı) Değişkenler	B	SH	ß	t	R^2	p
İlgisiz tutum (anne)	Çıkış	1.728	.122	.205	14.117	.042	.000
		.651	.159		4.080		
	Konuşma	6.229	.104	-.243	60.102	.059	.000
		-.658	.135		-4.870		
Koruyucu tutum (anne)	Konuşma	5.319	.229	.137	23.191	.019	.000
		.319	.119		2.680		
	Bağlılık	2.451	.221	.115	11.097	.013	.000
		.259	.115		2.260		
Demokratik tutum (anne)	Çıkış	2.872	.297	-.147	9.660	.022	.000
		-.362	.125		-2.886		
	Konuşma	4.921	.251	.205	19.580	.042	.000
		.433	.106		4.082		

Regresyon analizi sonuçlarına göre, ilgisiz tutum (anne), çıkış tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.205, R^2=.042, p=.000). Bu sonuç, annesini ilgisiz algılayan bireylerin, çatışma sırasında çıkış tepkisi verme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Aynı zamanda, modelin açıklayıcılık düzeyi %4,2 olup, ilgisiz tutumun çıkış tepkisini yordamada sınırlı ancak anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, ilgilisiz tutum (anne), konuşma tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.243, R^2=.059, p=.000). Bu bulgu, annesini ilgisiz algılayan bireylerin, çatışmaları konuşarak çözme eğilimlerinin azaldığını göstermektedir. Bu modelin açıklayıcılığı %5,9 olup, ilgisiz tutumun konuşma tepkisini yordamada görece daha güçlü bir etkisi olduğu görülmektedir. Koruyucu tutum (anne), konuşma tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.137, R^2=.019, p=.000). Bu bulgu, annesinin koruyucu olduğunu algılayan bireylerin, çatışmaları konuşarak çözme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Ancak modelin açıklayıcılığı %1,9 olup, bu yordayıcının etkisinin düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca, koruyucu tutum (anne), bağlılık tepkisini de pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.115, R^2=.013, p=.000). Elde edilen bu bulgu, annesini koruyucu olarak algılayan bireylerin, çatışmalarda bağlılık tepkisi verme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Ancak bu modelin açıklayıcılık düzeyi %1,3 olup, koruyucu tutumun bağlılık tepkisini yordama gücünün oldukça düşük olduğu söylenebilir. Demokratik tutum (anne), çıkış tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.147, R^2=.022, p=.000). Bu bulgu, annesini demokratik olarak algılayan bireylerin, çatışma anında çıkış tepkisini daha az sergilediğini göstermektedir. Bu modelin açıklayıcılığı %2,2 olup, demokratik tutumun çıkış tepkisini yordama gücünün düşük ancak anlamlı olduğu söylenebilir. Buna ek olarak, demokratik tutum (anne), konuşma tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.205, R^2=.042, p=.000). Bu sonuç, annesini demokratik olarak algılayan bireylerin, çatışmaları konuşarak çözme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Bu modelin açıklayıcılığı %4,2 olup, demokratik tutumun konuşma tepkisini yordama gücünün görece daha güçlü olduğunu ifade etmek mümkün görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında, ebeveyn ilişki tutumlarının çatışma çözme tepkilerini yordamada düşük ancak anlamlı etkileri olduğu görülmektedir. Demokratik tutum, konuşma tepkisini artırarak olumlu bir çatışma çözme eğilimiyle ilişkilendirilirken, ilgisiz tutum ise çıkış tepkisini artırarak daha olumsuz bir etki yaratmaktadır. Koruyucu tutumun ise konuşma ve bağlılık tepkileri üzerinde sınırlı bir etkisi olduğu söylenebilecektir.

Bu sonuçları takiben bu kez algılanan ebeveyn ilişkisi (baba) ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkiyi ele alan regresyon modelleri kurulmuştur. Burada yine yapılan korelasyon analizi sonucunda anlamlı olmayan ilişkiler dahil edilmemiştir. Buna göre, otoriter tutum ile çıkış, konuşma, bağımlı ve yokmuş gibi davranma; ilgisiz tutum ile çıkış, konuşma, yokmuş gibi davranma; koruyucu tutum ile çıkış, konuşma, bağımlı ve yokmuş gibi davranma; demokratik tutum ile çıkış, konuşma, yokmuş gibi davranma boyutları ele alınmıştır. Bağımlı tutum ile hiçbir çatışma çözme tepkisi boyutu ilişkilendirilmediğinden, bu boyut dahil edilmemiştir. Kurulan regresyon modelleri için erişilen bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Algılanan ebeveyn ilişkisinin (baba) ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları

Yordayan (Bağımsız) Değişkenler	Yordanan (Bağımlı) Değişkenler	B	SH	ß	t	R^2	p
Otoriter tutum (baba)	Çıkış	1.808	.184	.081	9.850	.007	.000
		.156	.098		1.581		
	Konuşma	6.135	.157	-.091	39.158	.008	.000
		-.149	.084		-1.772		
	Bağlılık	2.901	.151	.007	19.202	.001	.000
		.011	.081		.140		
	Yokmuş gibi davranma	2.950	.185	.065	15.950	.004	.000
		.125	.099		1.263		
İlgisiz tutum (baba)	Çıkış	1.728	.122	.205	14.117	.042	.000
		.651	.159		4.080		
	Konuşma	6.229	.104	-.243	60.102	.059	.000
		-.658	.135		-4.870		
	Yokmuş gibi davranma	3.000	.125	.094	23.936	.009	.000
		.298	.163		1.827		
Koruyucu tutum (baba)	Çıkış	2.151	.271	-.019	7.938	.002	.000
		-.052	.140		-.369		
	Konuşma	5.319	.229	.137	23.191	.019	.000
		.319	.119		2.680		
	Bağlılık	2.451	.221	.115	11.097	.013	.000
		.259	.115		2.260		
	Yokmuş gibi davranma	2.827	.272	.065	10.386	.004	.000
		.179	.141		1.268		
Demokratik tutum (baba)	Çıkış	2.872	.297	-.147	9.660	.022	.000
		-.362	.125		-2.886		
	Konuşma	4.921	.251	.205	19.580	.042	.000
		.433	.106		4.082		

	Bağlılık	2.531	.246	.085	10.300	.007	.000
		.172	.104		1.662		
	Yokmuş gibi davranma	3.454	.302	-.054	11.433	.003	.000
		-.135	.128		-1.057		

Kurulan ilk modelde otoriter tutum (baba), çıkış tepkisini anlamlı ancak düşük düzeyde yordamaktadır (β=.081, R^2=.007, p=.000). Bu bulgu, babasını otoriter olarak algılayan bireylerin çıkış tepkisi verme eğiliminde olabileceğini, ancak bu ilişkinin zayıf olduğunu göstermektedir. Otoriter tutum (baba), konuşma tepkisini negatif yönde ve düşük düzeyde yordamaktadır (β=-.091, R^2=.008, p=.000). Bu sonuç, otoriter baba tutumu arttıkça konuşarak çatışma çözme eğiliminin azaldığını göstermektedir, ancak açıklayıcılığı oldukça düşüktür. Yokmuş gibi davranma tepkisini pozitif ancak düşük düzeyde yordamaktadır (β=.065, R^2=.004, p=.000). Yani, otoriter baba tutumu arttıkça bireylerin çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğiliminde hafif bir artış görülmektedir, ancak bu ilişkinin etkisi oldukça düşüktür. Bağlılık tepkisini ise anlamlı bir şekilde yordamamaktadır (β=.007, R^2=.001, p=.000). İlgisiz tutum (baba), çıkış tepkisini pozitif ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.205, R^2=.042, p=.000). Bu sonuç, babasını ilgisiz algılayan bireylerin çatışmalarda çıkış tepkisini daha fazla gösterdiğine işaret etmektedir. Açıklayıcılığı diğer modellere kıyasla daha yüksektir. İlgisiz tutum (baba), konuşma tepkisini negatif ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.243, R^2=.059, p=.000). Bu bulgu, ilgisiz baba tutumunun konuşma tepkisini azaltarak olumsuz bir etki yarattığını göstermektedir. Modelin açıklayıcılığı %5,9 olup, ilgisiz tutumun konuşma tepkisini yordama gücünün görece daha güçlü olduğu söylenebilir. İlgisiz tutum (baba), yokmuş gibi davranma tepkisini pozitif ancak düşük düzeyde yordamaktadır (β=.094, R^2=.009, p=.000). Bu sonuç, ilgisiz baba tutumu arttıkça bireylerin yokmuş gibi davranma tepkisi verme eğiliminde hafif bir artış olduğunu göstermektedir. Koruyucu tutum (baba), çıkış tepkisini yordamamaktadır (β=-.019, R^2=.002, p=.000). Bu sonuç, koruyucu baba tutumunun çıkış tepkisi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Koruyucu tutum (baba), konuşma tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.137, R^2=.019, p=.000). Bu bulgu, babasını koruyucu olarak algılayan bireylerin, çatışmalarda konuşma tepkisini daha fazla kullandığını göstermektedir. Ancak açıklayıcılık düzeyi %1,9 olup, etkisi görece zayıftır. Koruyucu tutum (baba), bağlılık tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.115, R^2=.013, p=.000). Yani, babasını koruyucu algılayan bireylerin bağlılık tepkisi verme eğilimi daha yüksektir, ancak açıklayıcılığı düşük seviyededir. Koruyucu tutum (baba),

yokmuş gibi davranma tepkisini düşük düzeyde yordamaktadır (β=.065, R²=.004, p=.000). Bu bulgu, koruyucu baba tutumunun yokmuş gibi davranma eğiliminde hafif bir artışa yol açtığını göstermektedir, ancak bu ilişkinin etkisi düşüktür. Demokratik tutum (baba), çıkış tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.147, R²=.022, p=.000). Bu sonuç, babasını demokratik olarak algılayan bireylerin çıkış tepkisini daha az sergilediğini göstermektedir. Demokratik tutum (baba), konuşma tepkisini pozitif ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.205, R²=.042, p=.000). Demokratik baba tutumu arttıkça bireylerin çatışmaları konuşarak çözme eğilimleri de artmaktadır ve bu modelin açıklayıcılığı görece yüksektir. Burada %4.2'lik bir açıklama payı bulunmaktadır ve babanın ebeveyn ilişkilerini ele alan modeller içerisinde en yüksek yordama düzeyini gösteren ilişki olmuştur. Demokratik tutum (baba), bağlılık tepkisini pozitif ancak düşük düzeyde yordamaktadır (β=.085, R²=.007, p=.000). Bu bulgu, demokratik baba tutumunun bağlılık tepkisini hafif düzeyde artırdığını göstermektedir. Demokratik tutum (baba), yokmuş gibi davranma tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.054, R²=.003, p=.000). Yani, demokratik baba tutumu arttıkça yokmuş gibi davranma eğilimi azalmaktadır, ancak bu ilişkinin etkisi oldukça düşüktür. Genel bir değerlendirme ile demokratik ve ilgisiz baba tutumları çatışma çözme tepkilerini en fazla yordayan boyutlar olduğunu söylemek mümkündür. Demokratik tutum, konuşma tepkisini artırarak sağlıklı çatışma çözümüne katkı sağlarken; ilgisiz tutum, çıkış tepkisini artırarak olumsuz etki göstermektedir. Otoriter ve koruyucu tutumların etkileri ise daha zayıftır.

Bu işlemlerden sonra kaçınma ve kaygı olmak üzere bağlanma örüntüleri ile ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkiyi ele alan regresyon modelleri kurulmuştur. Burada da ilişkili bulunmayan boyutlar dahil edilmeyerek, kaçınma ile çıkış, konuşma ve yokmuş gibi davranma, kaygı ile çıkış, konuşma ve yokmuş gibi davranma ele alınmış ve bu modeller test edilmiştir. Buna göre elde edilen bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerini yordama düzeyine ilişkin doğrusal regresyon analizi bulguları

Yordayan (Bağımsız) Değişkenler	Yordanan (Bağımlı) Değişkenler	B	SH	ß	t	R^2	p
Kaçınma	Çıkış	.943	.169		5.573	.135	.000
		.554	.072	.368	7.686		

	Konuşma	6.617	.149		44.312	.078	.000
		-.358	.064	-.279	-5.639		
	Yokmuş gibi davranma	2.235	.175		12.792	.090	.000
		.455	.074	.300	6.118		
Kaygı	Çıkış	1.109	.168		6.608	.105	.000
		.364	.055	.324	6.665		
	Konuşma	6.316	.149		42.282	.028	.000
		-.161	.049	-.168	-3.317		
	Yokmuş gibi davranma	2.217	.169		13.092	.101	.000
		.358	.055	.317	6.505		

Son regresyon analizinde elde edilen bulgulara göre bağlanma örüntülerinden kaçınma, çıkış tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.368, R^2=.135, p=.000). Bu bulgu, kaçınma eğilimi yüksek olan bireylerin çatışmalarda çıkış tepkisi verme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Burada elde edilen yordama düzeyinin %13,5 olması, kaçınmanın çıkış tepkisini yordama gücünün diğer modellere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kaçınma, konuşma tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.279, R^2=.078, p=.000). Dolayısıyla kaçınma eğilimi yüksek olan bireylerin çatışmalarda konuşma tepkisi verme eğilimlerinin azaldığını söylemek mümkündür. Burada yordama düzeyi %7,8 olarak bulunmuştur. Kaçınma, yokmuş gibi davranma tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.300, R^2=.090, p=.000). Bu bulgu, kaçınma eğilimi yüksek bireylerin çatışma sırasında yokmuş gibi davranma eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. Modelin açıklayıcılığı %9 olup, kaçınmanın yokmuş gibi davranma tepkisini yordama gücünün orta düzeyde olduğu söylenebilir. Kaygı, çıkış tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.324, R^2=.105, p=.000). Bu açıdan kaygı düzeyi yüksek bireylerin çatışma sırasında çıkış tepkisi verme eğilimleri artabilecektir. Yordama düzeyi %10,5'tir ve bu da kaygının çıkış tepkisini yordama gücünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Kaygı, konuşma tepkisini negatif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=-.168, R^2=.028, p=.000). Elde edilen bu sonuç, kaygı düzeyi yüksek olan bireylerin çatışmalarda konuşarak çözüm bulma eğilimlerinin azaldığını göstermektedir. Açıklayıcılık düzeyi %2,8 olup, kaygının konuşma tepkisini yordama gücü oldukça düşüktür. Kaygı, yokmuş gibi davranma tepkisini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır (β=.317, R^2=.101, p=.000). Bu bulgu, kaygı düzeyi yüksek olan bireylerin çatışmalarda yokmuş gibi davranma eğilimlerinin arttığını göstermektedir. %10,1 düzeyindeki yordayıcılık, kaygının yokmuş gibi davranma tepkisini yordama gücünün orta düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, araştırmada ele alınan bağlanma örüntülerinden kaçınma ve kaygının ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinden çıkış ve yokmuş gibi davranma stratejilerini anlamlı ve doğrusal düzeyde yordadığı, özellikle kaçınmanın çıkış tepkisini, kaygının ise yokmuş gibi davranma tepkisini daha güçlü bir şekilde yordadığı görülmektedir. Bu anlamda bu bağlanma örüntüleri, sağlıklı olmayan çatışma yaklaşımlarıyla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır ve çatışmalarda bu gibi yapıcı olmayan, yıkıcı nitelikteki tepkileri ortaya çıkarabilecektir.

4.3. Algılanan ebeveyn ilişkisi bağlamındaki fark analizi bulguları (üçüncü alt problem)

Araştırmanın üçüncü, dördüncü ve beşinci alt problemleri, katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin araştırma değişkenleri bakımından istatistiksel anlamlı olarak farklılık sergileyip sergilemediğinin tespit edilmesine ilişkindir. Bu kapsamda her bir değişken altında yer alan alt boyutlar bağlamında fark analizleri gerçekleştirilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı parametrik analizlere başvurulmuştur.

Parametrik analizlerde sınıflı değişken iki alt gruba sahipse bağımsız gruplar t-testi kullanılmaktadır; sınıflı değişken ikiden fazla alt gruba sahipse tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmaktadır. Bağımsız gruplar t-testi iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığı test etmekte ve ortalamalar bazından farkı göstermektedir. ANOVA ise ikiden fazla bağımsız grup ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığı tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Testlerde istatistiksel anlamlılık p<=,05 olarak baz alınmaktadır. Bu değerin eşiti ya da altı anlamlı gruplararası fark olduğuna işaret etmektedir. Yapılan t-testlerinde istatistiksel fark ortaya çıktığında ortalama farkı iki sınıf arasında beliğindir ancak ANOVA'da istatistiksel fark ortaya çıktığında, bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için çoklu karşılaştırma (post hoc) testlerine başvurulmaktadır (Durmuş Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2013). Bazı ele alınan özellikler homojenite göstermediğinden dolayı çoklu karşılaştırma testi olarak varyansların homojenitesi varsayımını aramayan Games-Howell (Mishra Singh, Pandey, Mishra ve Pandey, 2019) testinden yararlanılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında, öncelikle algılanan ebeveyn ilişkisi bağlamında (anne ve baba) katılımcıların sosyodemografik özellikleri anket formunda (ve

sosyodemografik özellikler tablosunda) ele alındığı sıra ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sosyodemografik özelliklere göre sırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10

Algılanan ebeveyn ilişkisinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Kadın	318	1.6520	1.268	.261	2.301	378	.022	.04405	.56101
	Erkek	62	1.3495			2.400	90.079		.05214	.55291
İlgisiz tutum (anne)	Kadın	318	.5217	9.543	.002	1.165	378	.245	-.06420	.25090
	Erkek	62	.4283			1.432	110.502		-.03587	.22256
Koruyucu tutum (anne)	Kadın	318	1.7898	2.618	.106	-1.250	378	.212	-.29870	.06654
	Erkek	62	1.9059			-1.364	94.569		-.28505	.05289
Demokratik tutum (anne)	Kadın	318	2.2307	2.575	.109	-1.194	378	.233	-.32517	.07950
	Erkek	62	2.3535			-1.267	91.706		-.31544	.06977
Bağımlı tutum (anne)	Kadın	318	.8729	.598	.440	-2.318	378	.021	-.41386	-.03396
	Erkek	62	1.0968			-2.207	82.866		-.42567	-.02215
Otoriter tutum (baba)	Kadın	318	1.8711	6.079	.014	.203	378	.839	-.23397	.28793
	Erkek	62	1.8441			.227	97.241		-.20868	.26264
İlgisiz tutum (baba)	Kadın	318	.9539	.016	.900	.518	378	.604	-.17646	.30286
	Erkek	62	.8907			.517	86.267		-.17972	.30611
Koruyucu tutum (baba)	Kadın	318	1.7227	1.833	.177	-.983	378	.326	-.30765	.10260
	Erkek	62	1.8253			-1.044	91.808		-.29758	.09253
Demokratik tutum (baba)	Kadın	318	2.0246	.154	.695	-.173	378	.863	-.26080	.21867
	Erkek	62	2.0457			-.168	84.369		-.27028	.22815
Bağımlı tutum (baba)	Kadın	318	.8167	1.341	.248	-1.706	378	.089	-.34003	.02415
	Erkek	62	.9747			-1.648	83.884		-.34852	.03264

Cinsiyet faktörü bağlamında gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre, bazı ebeveyn ilişki tutumları açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar olduğu, bazı tutumlar açısından ise anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Otoriter anne tutumu boyutu açısından kadın (x̄=1.6520) ve erkek (x̄=1.3495) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=2.301, p=.022). Buradaki ortalama değerlere bakıldığında, kadın katılımcıların daha yüksek şekilde annelerinin diğer ebeveyne yönelik olarak otoriter tutum

olduğu yönünde algı geliştirdiği anlaşılmaktadır. Erkek katılımcılarda bu ortalama kıyasla daha düşük olmuştur. Bağımlı anne tutumu açısından da kadın ($\bar{x}$=0.8729) ve erkek ($\bar{x}$=1.0968) katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur (t=-2.318, p=.021). Erkek katılımcıların annelerini diğer ebeveyne karşı daha bağımlı tutum sergileyen bireyler olarak algıladığı söylenebilir. Buna karşılık, ilgisiz, koruyucu ve demokratik anne tutumu açısından cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunmamıştır (p>.05). Baba tutumları açısından otoriter baba tutumu, ilgisiz baba tutumu, koruyucu baba tutumu, demokratik baba tutumu ve bağımlı baba tutumunda katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>.05).

Tablo 11

Algılanan ebeveyn ilişkisinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Yaş	n	$\bar{x}$	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	P						
Otoriter tutum (anne)	18-22	258	1.6512	1.080	.358	Gruplar arası	1.440	3	1.596	.190	-
	23-30	62	1.6344								
	31-39	30	1.3111								
	40 üzeri	30	1.4111								
İlgisiz tutum (anne)	18-22	258	.4828	1.284	.220	Gruplar arası	.355	3	1.065	.364	-
	23-30	62	.5735								
	31-39	30	.4407								
	40 üzeri	30	.6370								
Koruyucu tutum (anne)	18-22	258	1.7707	.555	.645	Gruplar arası	.495	3	1.106	.347	-
	23-30	62	1.8468								
	31-39	30	1.9722								
	40 üzeri	30	1.8944								
Demokratik tutum (anne)	18-22	258	2.2261	1.188	.314	Gruplar arası	.402	3	.730	.535	-
	23-30	62	2.2285								
	31-39	30	2.4000								
	40 üzeri	30	2.3589								
Bağımlı tutum (anne)	18-22	258	.8455	.708	.548	Gruplar arası	1.169	3	2.413	.066	-
	23-30	62	1.0023								
	31-39	30	1.0952								
	40 üzeri	30	1.0810								
Otoriter tutum (baba)	18-22	258	1.8941	.094	.963	Gruplar arası	.486	3	.531	.661	-
	23-30	62	1.8387								
	31-39	30	1.6667								
	40 üzeri	30	1.8889								
İlgisiz tutum (baba)	18-22	258	.8639	3.048	.029	Gruplar arası	2.360	3	3.119	.026	18-22 < 23-39
	23-30	62	1.2240								
	31-39	30	.9148								
	40 üzeri	30	1.0778								
Koruyucu tutum (baba)	18-22	258	1.7636	.034	.992	Gruplar arası	.596	3	1.056	.368	-
	23-30	62	1.6129								
	31-39	30	1.6667								
	40 üzeri	30	1.8667								

Demokratik tutum (baba)	18-22 23-30 31-39 40 üzeri	258 62 30 30	2.0333 1.9462 2.0833 2.0972	.964	.410	Grup-lar arası	.219	3	.283	.838	-
Bağımlı tutum (baba)	18-22 23-30 31-39 40 üzeri	258 62 30 30	.8034 .9401 .8952 .9238	1.961	.119	Grup-lar arası	.422	3	.943	.420	-

Algılanan ebeveyn ilişkisi değişkeninin yaş gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelendiği ek yönlü varyans analizi (ANOVA) bulgularına göre otoriter anne tutumu, ilgisiz anne tutumu, koruyucu anne tutumu, demokratik anne tutumu ve bağımlı anne tutumu açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>.05).

Baba tutumları açısından yapılan analizlerde de otoriter baba tutumu, koruyucu baba tutumu, demokratik baba tutumu ve bağımlı baba tutumu değişkenlerinde yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>.05). Ancak, ilgisiz baba tutumu açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (*F*=3.119, p=.026). Post-hoc test sonuçlarına göre, 18-22 yaş grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$=0.8639), 23-30 ($\bar{x}$=1.2240) ve 31-39 ($\bar{x}$=0.9148) yaş grubundaki katılımcılara kıyasla babalarının ilgisiz tutumlarını daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Tablo 12

Algılanan ebeveyn ilişkisinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Sosyoekonomik Durum	n	$\bar{x}$	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	p						
Otoriter tutum (anne)	Düşük Orta Yüksek	13 342 25	1.5641 1.6248 1.3200	1.191	.305	Grup-lar arası	1.092	2	1.205	.301	-
İlgisiz tutum (anne)	Düşük Orta Yüksek	13 342 25	.6752 .5026 .4711	.618	.540	Grup-lar arası	.203	2	.608	.545	-
Koruyucu tutum (anne)	Düşük Orta Yüksek	13 342 25	1.3846 1.8085 2.0333	.118	.889	Grup-lar arası	1.800	2	4.080	.018	Düşük <Yük-sek
Demokratik tutum (anne)	Düşük Orta Yüksek	13 342 25	1.6474 2.2447 2.6467	6.534	.002	Grup-lar arası	4.332	2	8.174	.000	Düşük <Yük-sek
Bağımlı tutum (anne)	Düşük Orta Yüksek	13 342 25	.5165 .9332 .7886	1.062	.347	Grup-lar arası	1.283	2	2.641	.073	-

Otoriter tutum (baba)	Düşük	13	1.9744	1.006	.367	Grup-lar arası	.131	2	.143	.867	-
	Orta	342	1.8674								
	Yüksek	25	1.8000								
İlgisiz tutum (baba)	Düşük	13	1.1624	1.433	.240	Grup-lar arası	.352	2	.456	.634	-
	Orta	342	.9392								
	Yüksek	25	.8889								
Koruyucu tutum (baba)	Düşük	13	1.3077	.022	.978	Grup-lar arası	2.246	2	4.043	.018	Düşük <Yük-sek
	Orta	342	1.7349								
	Yüksek	25	2.0267								
Demokratik tutum (baba)	Düşük	13	1.5449	.430	.651	Grup-lar arası	2.737	2	3.607	.028	Düşük <Yük-sek
	Orta	342	2.0236								
	Yüksek	25	2.3400								
Bağımlı tutum (baba)	Düşük	13	.8132	.255	.778	Grup-lar arası	.009	2	.020	.981	-
	Orta	342	.8446								
	Yüksek	25	.8286								

Otoriter anne tutumu, ilgisiz anne tutumu ve bağımlı anne tutumu açısından farklı sosyoekonomik durum grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Ancak, koruyucu anne tutumu açısından sosyoekonomik durum grupları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (F= 4.080, p=.018). Post-hoc test sonuçlarına göre, düşük sosyoekonomik durum grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$=1.3846), yüksek sosyoekonomik durum grubundaki katılımcılara ($\bar{x}$=2.0333) kıyasla annelerini daha az koruyucu olarak algılamaktadır. Benzer şekilde, demokratik anne tutumu açısından da anlamlı bir fark bulunmuştur (F=8.174, p=.000). Post-hoc test sonuçları, düşük sosyoekonomik durum grubundaki katılımcıların ($\bar{x}$=1.6474), yüksek sosyoekonomik durum grubundakilere ($\bar{x}$=2.6467) kıyasla annelerini daha az demokratik algıladığını ortaya koymaktadır.

Baba tutumları açısından yapılan analizlerde, otoriter baba tutumu, ilgisiz baba tutumu ve bağımlı baba tutumu değişkenlerinde sosyoekonomik durum grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05). Bununla birlikte, koruyucu baba tutumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (F=4.043, p=.018). Post-hoc test sonuçları, düşük sosyoekonomik durum grubundaki katılımcıların ($\bar{x}$=1.3077), yüksek sosyoekonomik durum grubundakilere ($\bar{x}$=2.0267) kıyasla babalarını daha az koruyucu olarak algıladığını göstermektedir. Aynı şekilde, demokratik baba tutumu açısından da sosyoekonomik durum grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (F=3.607, p=.028). Post-hoc test sonuçlarına göre, düşük sosyoekonomik durum grubundaki katılımcılar ($\bar{x}$=1.5449), yüksek sosyoekonomik durum grubundaki katılımcılara ($\bar{x}$=2.3400) kıyasla babalarını daha az demokratik algılamaktadır.

Tablo 13

Algılanan ebeveyn ilişkisinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Birlikte	327	1.6106	.046	.830	.405	378	.686	-.22041	.33470
	Ayrı	53	1.5535			.409	70.427		-.22173	.33602
İlgisiz tutum (anne)	Birlikte	327	.4907	.005	.945	-1.324	378	.186	-.28107	.05483
	Ayrı	53	.6038			-1.300	68.982		-.28672	.06049
Koruyucu tutum (anne)	Birlikte	327	1.8135	3.258	.072	.338	378	.735	-.16157	.22874
	Ayrı	53	1.7799			.302	64.930		-.18819	.25535
Demokratik tutum (anne)	Birlikte	327	2.2908	.609	.436	2.640	378	.009	.07344	.50193
	Ayrı	53	2.0031			2.404	65.653		.04877	.52659
Bağımlı tutum (anne)	Birlikte	327	.9135	4.328	.038	.283	378	.777	-.17461	.23342
	Ayrı	53	.8841			.250	64.427		-.20564	.26444
Otoriter tutum (baba)	Birlikte	327	1.8654	.055	.814	-.062	378	.951	-.28711	.26957
	Ayrı	53	1.8742			-.060	68.288		-.30068	.28314
İlgisiz tutum (baba)	Birlikte	327	.8539	6.603	.011	-5.112	378	.000	-.89027	-.39566
	Ayrı	53	1.4969			-4.419	63.725		-.93366	-.35227
Koruyucu tutum (baba)	Birlikte	327	1.8109	9.006	.003	4.731	378	.000	.29931	.72502
	Ayrı	53	1.2987			3.948	62.572		.25291	.77142
Demokratik tutum (baba)	Birlikte	327	2.1228	11.44	.001	5.424	378	.000	.43313	.92574
	Ayrı	53	1.4434			4.598	63.069		.38412	.97475
Bağımlı tutum (baba)	Birlikte	327	.8598	2.363	.125	1.252	378	.211	-.07064	.31847
	Ayrı	53	.7358			1.139	65.608	.259	-.09329	.34112

Otoriter anne tutumu, ilgisiz anne tutumu, koruyucu anne tutumu ve bağımlı anne tutumu açısından anne-baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>.05). Ancak, demokratik anne tutumu açısından anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (t=2.640, p=.009). Ebeveynleri birlikte olan katılımcılar ($\bar{x}$=2.2908), ebeveynleri ayrı olan katılımcılara ($\bar{x}$=2.0031) kıyasla annelerini daha demokratik olarak algılamaktadır.

Baba tutumları açısından yapılan analizde, otoriter baba tutumu ve bağımlı baba tutumu değişkenlerinde anne-baba birliktelik durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>.05). Bununla birlikte, ilgisiz baba tutumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu tespit

edilmiştir (t=-5.112, p=.000. Ebeveynleri birlikte olan katılımcılar ($\bar{x}$=0.8539), ebeveynleri ayrı olan katılımcılara ($\bar{x}$=1.4969) kıyasla babalarını daha az ilgisiz olarak algılamaktadır. Benzer şekilde, koruyucu baba tutumu açısından da anlamlı bir fark bulunmuştur (t= 4.731, p=.000). Ebeveynleri birlikte olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 1.8109), ebeveynleri ayrı olan katılımcılara ($\bar{x}$=1.2987) kıyasla babalarını daha koruyucu olarak algılamaktadır. Aynı şekilde, demokratik baba tutumu açısından da anlamlı bir fark bulunmuştur (t=5.424, p=.000). Ebeveynleri birlikte olan katılımcılar ($\bar{x}$ = 2.1228), ebeveynleri ayrı olan katılımcılara ($\bar{x}$=1.4434) kıyasla babalarını daha demokratik olarak algılamaktadır.

Tablo 14

Algılanan ebeveyn ilişkisinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Hayatta Olma Durumu	n	$\bar{x}$	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Sağ	369	1.6116	.000	.985	1.059	378	.290	-.26426	.88133
	Vefat etmiş	11	1.3030			.974	10.505		-.39266	1.00973
İlgisiz tutum (anne)	Sağ	369	.5077	3.013	.083	.243	378	.808	-.30479	.39086
	Vefat etmiş	11	.4646			.402	11.829		-.19029	.27636
Koruyucu tutum (anne)	Sağ	369	1.7954	.972	.325	-2.269	378	.024	-.86279	-.06158
	Vefat etmiş	11	2.2576			-2.945	11.064		-.80737	-.11700
Demokratik tutum (anne)	Sağ	369	2.2433	6.101	.014	-1.132	378	.258	-.70274	.18928
	Vefat etmiş	11	2.5000			-2.262	12.849		-.50224	-.01122
Bağımlı tutum (anne)	Sağ	369	.9044	.226	.635	-.810	378	.418	-.59479	.24769
	Vefat etmiş	11	1.0779			-.906	10.769		-.59643	.24933
Otoriter tutum (baba)	Sağ	369	1.8636	.100	.752	-.363	378	.717	-.68115	.46895
	Vefat etmiş	11	1.9697			-.357	10.585		-.76305	.55085
İlgisiz tutum (baba)	Sağ	369	.9329	.149	.699	-1.381	378	.168	-.89723	.15687
	Vefat etmiş	11	1.3030			-1.412	10.634		-.94980	.20944
Koruyucu tutum (baba)	Sağ	369	1.7394	2.845	.093	-.013	378	.989	-.45570	.44962
	Vefat etmiş	11	1.7424			-.010	10.342		-.66876	.66268
Demokratik tutum (baba)	Sağ	369	2.0312	.306	.580	.398	378	.691	-.42135	.63520

	Vefat etmiş	11	1.9242			.385	10.564		-.50698	.72083
Bağımlı tutum (baba)	Sağ	369	.8525	1.142	.286	1.695	378	.091	-.05533	.74734
	Vefat etmiş	11	.5065			2.093	10.954		-.01802	.71003

Annesi hayatta olan ve olmayan bireylerin algıladığı otoriter anne tutumu, ilgisiz anne tutumu, demokratik anne tutumu ve bağımlı anne tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Diğer taraftan, koruyucu anne tutumu açısından anlamlı bir fark bulunmuştur (t=-2.269, p=.024). Anneleri hayatta olmayan bireyler ($\bar{x}$=2.2576), anneleri hayatta olan bireylere ($\bar{x}$=1.7954) kıyasla annelerini daha koruyucu olarak algılamaktadır.

Annenin hayatta olma durumu bağlamında otoriter baba tutumu, ilgisiz baba tutumu, koruyucu baba tutumu, demokratik baba tutumu ve bağımlı baba tutumu açısından da anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>.05).

Tablo 15

Algılanan ebeveyn ilişkisinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Hayatta Olma Durumu	n	$\bar{x}$	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Sağ	349	1.5912	.042	.838	-.784	378	.434	-.49105	.21111
	Vefat etmiş	31	1.7312			-.762	35.165		-.51286	.23292
İlgisiz tutum (anne)	Sağ	349	.5024	.502	.479	-.458	378	.647	-.26259	.16342
	Vefat etmiş	31	.5520			-.504	37.053		-.24880	.14963
Koruyucu tutum (anne)	Sağ	349	1.7942	2.778	.096	-1.428	378	.154	-.42532	.06743
	Vefat etmiş	31	1.9731			-1.217	33.737		-.47779	.11990
Demokratik tutum (anne)	Sağ	349	2.2543	.064	.800	.321	378	.748	-.22895	.31828
	Vefat etmiş	31	2.2097			.302	34.777		-.25541	.34475
Bağımlı tutum (anne)	Sağ	349	.9149	.071	.791	.510	378	.610	-.19122	.32508
	Vefat etmiş	31	.8479			.508	35.504		-.20021	.33408
Otoriter tutum (baba)	Sağ	349	1.8873	.965	.327	1.415	378	.158	-.09847	.60425

	Vefat etmiş	31	1.6344			1.318	34.648		-.13681	.64259
İlgisiz tutum (baba)	Sağ	349	.9338	1.805	.180	-.729	378	.466	-.44340	.20343
	Vefat etmiş	31	1.0538			-.635	33.937		-.50397	.26400
Koruyucu tutum (baba)	Sağ	349	1.7388	9.397	.002	-.061	378	.952	-.28579	.26872
	Vefat etmiş	31	1.7473			-.046	32.841		-.38442	.36735
Demokratik tutum (baba)	Sağ	349	2.0294	2.191	.140	.097	378	.923	-.30771	.33957
	Vefat etmiş	31	2.0134			.083	33.759		-.37567	.40752
Bağımlı tutum (baba)	Sağ	349	.8400	2.587	.109	-.247	378	.805	-.27775	.21572
	Vefat etmiş	31	.8710			-.221	34.215		-.31589	.25386

Algılanan ebeveyn ilişkisinin babanın hayatta olma durumuna göre ele alındığı analizde tüm değişkenler için elde edilen p>.05 olduğundan, babanın hayatta olup olmaması ile algılanan ebeveyn ilişki tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile babanın hayatta olup olmaması, bireylerin ebeveynlerini algılama biçiminde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik meydana getirmemiştir.

Tablo 16

Algılanan ebeveyn ilişkisinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Anne Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
				F	p						
Otoriter tutum (anne)	İlkokul	153	1.5142	2.059	.086	Gruplar arası	.949	4	1.048	.382	-
	Ortaokul	53	1.7421								
	Lise	95	1.5579								
	Lisans	58	1.7414								
	Y. Lisans	21	1.7143								
İlgisiz tutum (anne)	İlkokul	153	.5948	3.449	.009	Gruplar arası	1.046	4	3.209	.013	Lise < Y. Lisans
	Ortaokul	53	.5346								
	Lise	95	.3474								
	Lisans	58	.4579								
	Y. Lisans	21	.6455								
Koruyucu tutum (anne)	İlkokul	153	1.7734	.507	.730	Gruplar arası	.425	4	.948	.436	-
	Ortaokul	53	1.8962								
	Lise	95	1.8298								
	Lisans	58	1.7241								
	Y. Lisans	21	1.9841								
Demokratik tutum (anne)	İlkokul	153	2.1679	.685	.603	Gruplar arası	.527	4	.958	.431	-
	Ortaokul	53	2.3223								
	Lise	95	2.3412								

	Lisans	58	2.2486								
	Y. Lisans	21	2.2698								
Bağımlı tutum (anne)	İlkokul	153	.9430	.825	.510	Grup-lar arası	.424	4	.864	.486	-
	Ortaokul	53	1.0000								
	Lise	95	.8947								
	Lisans	58	.7759								
	Y. Lisans	21	.8707								
Otoriter tutum (baba)	İlkokul	153	1.8671	1.255	.287	Grup-lar arası	.029	4	.032	.998	-
	Ortaokul	53	1.8994								
	Lise	95	1.8421								
	Lisans	58	1.8736								
	Y. Lisans	21	1.8730								
İlgisiz tutum (baba)	İlkokul	153	1.0668	1.857	.117	Grup-lar arası	1.204	4	1.575	.180	-
	Ortaokul	53	.7715								
	Lise	95	.8468								
	Lisans	58	.9483								
	Y. Lisans	21	.9048								
Koruyucu tutum (baba)	İlkokul	153	1.6972	.764	.549	Grup-lar arası	.654	4	1.160	.328	-
	Ortaokul	53	1.8868								
	Lise	95	1.7228								
	Lisans	58	1.6695								
	Y. Lisans	21	1.9444								
Demokratik tutum (baba)	İlkokul	153	1.9281	.766	.548	Grup-lar arası	1.251	4	1.637	.164	-
	Ortaokul	53	2.1824								
	Lise	95	2.0009								
	Lisans	58	2.0848								
	Y. Lisans	21	2.3333								
Bağımlı tutum (baba)	İlkokul	153	.8282	.744	.563	Grup-lar arası	1.121	4	2.547	.039	Lise < Y. Lisans
	Ortaokul	53	1.0000								
	Lise	95	.8286								
	Lisans	58	.6675								
	Y. Lisans	21	1.0952								

Anne eğitim durumu faktörüne göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre otoriter, koruyucu, demokratik ve bağımlı anne tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir (p>.05). Annenin ikili ilişkideki ilgisiz tutumu değişkeninde ise eğitim durumu ile anlamlı bir fark bulunmuştur (F=3.209, p=.013). Post hoc test sonuçlarına göre, annesi lise düzeyinde olan katılımcılar ($\bar{x}$=.3474) ile yüksek lisans düzeyinde olan katılımcılar ($\bar{x}$=.6455) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Lise düzeyindeki grupta katılımcılar annelerinin ilgisiz tutumlarını, anneleri yüksek lisans düzeyinde olan katılımcılara kıyasla daha düşük algılamaktadır.

Babanın ilişkideki tutumları açısından yapılan analizlere bakıldığında ise ele alınan boyutların tümünde, yani otoriter baba tutumu, ilgisiz baba tutumu, koruyucu baba tutumu, demokratik baba tutumu ve bağımlı baba tutumu değişkenlerinde babanın eğitim durumu ile istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmemiştir (p>.05).

Tablo 17

Algılanan ebeveyn ilişkisinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Baba Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
				F	p						
Otoriter tutum (anne)	İlkokul	79	1.4810	.958	.431	Gruplar arası	1.716	4	1.911	.108	-
	Ortaokul	63	1.3810								
	Lise	130	1.7000								
	Lisans	86	1.7287								
	Y. Lisans	22	1.6061								
İlgisiz tutum (anne)	İlkokul	79	.6653	.843	.498	Gruplar arası	.762	4	2.319	.057	-
	Ortaokul	63	.3986								
	Lise	130	.5009								
	Lisans	86	.4742								
	Y. Lisans	22	.4040								
Koruyucu tutum (anne)	İlkokul	79	1.7890	.390	.816	Gruplar arası	.898	4	2.025	.090	-
	Ortaokul	63	1.8862								
	Lise	130	1.7244								
	Lisans	86	1.8159								
	Y. Lisans	22	2.1288								
Demokratik tutum (anne)	İlkokul	380	1.8088	2.591	.036	Gruplar arası	.728	4	1.329	.259	-
	Ortaokul	79	2.1774								
	Lise	63	2.3611								
	Lisans	130	2.1827								
	Y. Lisans	86	2.2849								
Bağımlı tutum (anne)	İlkokul	22	2.4659	.364	.834	Gruplar arası	.304	4	.619	.650	-
	Ortaokul	79	.8445								
	Lise	63	.8866								
	Lisans	130	.9780								
	Y. Lisans	86	.9086								
Otoriter tutum (baba)	İlkokul	22	.8052	1.319	.262	Gruplar arası	.602	4	.658	.621	-
	Ortaokul	79	1.8692								
	Lise	63	1.8413								
	Lisans	130	1.9026								
	Y. Lisans	86	1.9070								
İlgisiz tutum (baba)	İlkokul	22	1.5606	.564	.689	Gruplar arası	.808	4	1.051	.380	-
	Ortaokul	79	1.0253								
	Lise	63	.9012								
	Lisans	130	.9692								
	Y. Lisans	86	.9470								
Koruyucu tutum (baba)	İlkokul	22	.6061	.809	.520	Gruplar arası	1.264	4	2.268	.061	-
	Ortaokul	79	1.6139								
	Lise	63	1.8148								
	Lisans	130	1.6846								
	Y. Lisans	86	1.7907								
Demokratik tutum (baba)	İlkokul	22	2.0985	.450	.772	Gruplar arası	1.352	4	1.772	.134	-
	Ortaokul	79	1.9188								
	Lise	63	2.1429								
	Lisans	130	1.9417								
	Y. Lisans	86	2.0921								
Bağımlı tutum (baba)	İlkokul	22	2.3523	1.030	.392	Gruplar arası	.544	4	1.218	.302	-
	Ortaokul	79	.7902								
	Lise	63	.8707								
	Lisans	130	.9165								
	Y. Lisans	86	.7342								
		22	.9351								

Baba eğitim durumu faktörüne göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre gerek anne gerekse baba tutumları bağlamında boyutlarda eğitim durumu ile istatistiksel olarak anlamlı ortalama farkları tespit edilmemiştir (p>.05). Bu bakımdan babanın eğitim durumu belirleyici bir faktör olmamıştır.

Tablo 18

Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Evet	122	1.6120	6.200	.013	.132	378	.895	-.19216	.21982
	Hayır	258	1.5982			.137	258.681		-.18569	.21335
İlgisiz tutum (anne)	Evet	122	.5328	1.879	.171	.611	378	.541	-.08604	.16367
	Hayır	258	.4940			.589	216.837		-.09106	.16869
Koruyucu tutum (anne)	Evet	122	1.7746	3.116	.078	-.684	378	.494	-.19509	.09440
	Hayır	258	1.8249			-.654	213.030		-.20205	.10136
Demokratik tutum (anne)	Evet	122	2.2268	.301	.583	-.432	378	.666	-.19564	.12516
	Hayır	258	2.2620			-.427	230.648		-.19786	.12738
Bağımlı tutum (anne)	Evet	122	.8712	.042	.837	-.731	378	.465	-.20756	.09502
	Hayır	258	.9275			-.724	231.624		-.20939	.09685
Otoriter tutum (baba)	Evet	122	1.8033	.011	.917	-.890	378	.374	-.29968	.11296
	Hayır	258	1.8966			-.893	239.684		-.29931	.11259
İlgisiz tutum (baba)	Evet	122	.9189	.063	.802	-.376	378	.707	-.22598	.15344
	Hayır	258	.9552			-.375	235.770		-.22689	.15436
Koruyucu tutum (baba)	Evet	122	1.6626	2.347	.126	-1.374	378	.170	-.27542	.04888
	Hayır	258	1.7758			-1.330	219.468		-.28108	.05454
Demokratik tutum (baba)	Evet	122	2.0335	.035	.852	.082	378	.934	-.18179	.19770
	Hayır	258	2.0255			.083	238.605		-.18179	.19770
Bağımlı tutum (baba)	Evet	122	.8138	1.204	.273	-.574	378	.566	-.18682	.10239
	Hayır	258	.8560			-.563	225.955		-.19007	.10563

Anne çalışma durumu faktörüne göre yapılan t-testi sonuçlarına göre anne ve baba tutumlarında ele alınan tüm değişkenlerde anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir (p>.05).

Dolayısıyla çalışan ve çalışmayan anneler bağlamında katılımcıların ebeveyn ilişki tutumlarına yönelik algıları arasında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 19

Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Evet	369	1.6125	.371	.543	1.167	378	.244	-.23288	.91236
	Hayır	11	1.2727			1.048	10.481		-.37815	1.05762
İlgisiz tutum (anne)	Evet	369	.5131	5.677	.018	1.305	378	.193	-.11680	.57734
	Hayır	11	.2828			2.545	12.689		.03433	.42621
Koruyucu tutum (anne)	Evet	369	1.8076	.029	.864	-.199	378	.842	-.44420	.36240
	Hayır	11	1.8485			-.204	10.633		-.48482	.40302
Demokratik tutum (anne)	Evet	369	2.2476	.456	.500	-.478	378	.633	-.55513	.33813
	Hayır	11	2.3561			-.566	10.872		-.53101	.31401
Bağımlı tutum (anne)	Evet	369	.8990	3.036	.082	-1.689	378	.092	-.78081	.05924
	Hayır	11	1.2597			-1.347	10.372		-.95466	.23309
Otoriter tutum (baba)	Evet	369	1.8826	.018	.892	1.886	378	.060	-.02323	1.12169
	Hayır	11	1.3333			1.742	10.510		-.14870	1.24716
İlgisiz tutum (baba)	Evet	369	.9533	4.769	.030	1.257	378	.209	-.19011	.86444
	Hayır	11	.6162			1.674	11.125		-.10557	.77990
Koruyucu tutum (baba)	Evet	369	1.7376	.403	.526	-.284	378	.776	-.51806	.38716
	Hayır	11	1.8030			-.353	10.968		-.47314	.34224
Demokratik tutum (baba)	Evet	369	2.0212	1.051	.306	-.880	378	.379	-.76419	.29150
	Hayır	11	2.2576			-1.126	11.029		-.69833	.22563
Bağımlı tutum (baba)	Evet	369	.8339	2.065	.152	-1.449	378	.148	-.69770	.10579
	Hayır	11	1.1299			-1.096	10.332		-.89521	.30330

Algılanan ebeveyn ilişkisi bağlamında babanın çalışma durumu faktörüne göre yapılan t-testinde elde edilen bulgulara göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olmadığı görülebilmektedir ($p>.05$). Burada, çalışan ve çalışmayan babalar bağlamında örneklemi oluşturan katılımcıların algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları algıları arasında istatistiksel açıdan belirgin bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Tablo 20

Algılanan ebeveyn ilişkisinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Kaçıncı Çocuk Olduğu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
Otoriter tutum (anne)	İlk	142	1.7700	1.279	.281	Gruplar arası	2.640	3	2.957	.032	Son < İlk
	Ortanca	91	1.4908								
	Son	126	1.4683								
	Tek	21	1.7619								
İlgisiz tutum (anne)	İlk	142	.5321	1.332	.264	Gruplar arası	.140	3	.418	.740	-
	Ortanca	91	.5311								
	Son	126	.4727								
	Tek	21	.4286								
Koruyucu tutum (anne)	İlk	142	1.6995	1.273	.283	Gruplar arası	1.801	3	4.117	.007	İlk < Tek
	Ortanca	91	1.9286								
	Son	126	1.7751								
	Tek	21	1.9982								
Demokratik tutum (anne)	İlk	142	2.1585	.134	.940	Gruplar arası	.672	3	1.224	.301	-
	Ortanca	91	2.3013								
	Son	126	2.3183								
	Tek	21	2.2500								
Bağımlı tutum (anne)	İlk	142	.8521	1.028	.380	Gruplar arası	.555	3	1.134	.335	-
	Ortanca	91	1.0204								
	Son	126	.9036								
	Tek	21	.8503								
Otoriter tutum (baba)	İlk	142	1.9695	.475	.700	Gruplar arası	1.240	3	1.364	.253	-
	Ortanca	91	1.7656								
	Son	126	1.8651								
	Tek	21	1.6190								
İlgisiz tutum (baba)	İlk	142	1.0149	.210	.890	Gruplar arası	.486	3	.630	.596	-
	Ortanca	91	.9426								
	Son	126	.8677								
	Tek	21	.9206								
Koruyucu tutum (baba)	İlk	142	1.6303	1.334	.263	Gruplar arası	1.284	3	2.298	.077	-
	Ortanca	91	1.8828								
	Son	126	1.7394								
	Tek	21	1.8571								
Demokratik tutum (baba)	İlk	142	1.9102	.529	.663	Gruplar arası	1.064	3	1.387	.246	-
	Ortanca	91	2.1007								
	Son	126	2.1038								
	Tek	21	2.0556								
Bağımlı tutum (baba)	İlk	142	.7827	1.260	.288	Gruplar arası	.922	3	2.079	.102	-
	Ortanca	91	.9874								
	Son	126	.8254								
	Tek	21	.7211								

Katılımcıların aile içerisinde kaçıncı çocuk olduğu faktörüne göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre, bazı ebeveyn ilişki tutumu boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Otoriter anne ilişki tutumu açısından, ilk çocuk ($\bar{x}$=1.7700) ile son çocuk ($\bar{x}$=1.4683) arasında anlamlı bir fark gözlemlenmiştir (p=.032). Son çocuklar, ilk çocuklara göre daha düşük otoriter tutum algısı geliştirmektedir. Koruyucu anne tutumu açısından ise, ilk çocuk

($\bar{x}$=1.6995) ile tek çocuk ($\bar{x}$=1.9982) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p=.007). Tek çocuklar, ilk çocuklara göre daha yüksek koruyucu tutum algılamaktadır. Bunlar haricinde anne ebeveyn ilişki tutumlarının diğer boyutlarında ve baba tutumlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 21

Algılanan ebeveyn ilişkisinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Çocuklukta Bakımı Üstlenen Kişi	n	$\bar{x}$	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
Otoriter tutum (anne)	Anne	218	1.6514	3.154	.025	Gruplar arası	2.155	3	2.403	.067	-
	Baba	3	1.4444								
	Anne-baba	139	1.4700								
	Diğer kişi	20	2.0167								
İlgisiz tutum (anne)	Anne	218	.5928	6.822	.000	Gruplar arası	1.777	3	5.521	.001	Anne-baba < Baba
	Baba	3	.6667								
	Anne-baba	139	.3509								
	Diğer kişi	20	.6222								
Koruyucu tutum (anne)	Anne	218	1.6881	2.844	.038	Gruplar arası	3.485	3	8.220	.000	Diğer kişi < Anne-baba
	Baba	3	1.7222								
	Anne-baba	139	2.0264								
	Diğer kişi	20	1.6250								
Demokratik tutum (anne)	Anne	218	2.1278	5.531	.001	Gruplar arası	4.617	3	8.921	.000	Diğer kişi < Anne-baba
	Baba	3	1.9722								
	Anne-baba	139	2.4952								
	Diğer kişi	20	1.9333								
Bağımlı tutum (anne)	Anne	218	.9371	2.828	.038	Gruplar arası	4.617	3	2.678	.047	Diğer kişi < Baba
	Baba	3	1.6190								
	Anne-baba	139	.8983								
	Diğer kişi	20	.5786								
Otoriter tutum (baba)	Anne	218	2.0596	1.383	.248	Gruplar arası	4.617	3	7.320	.000	Baba < Anne
	Baba	3	1.5556								
	Anne-baba	139	1.6043								
	Diğer kişi	20	1.6333								
İlgisiz tutum (baba)	Anne	218	1.2120	18.109	.000	Gruplar arası	16.343	3	25.335	.000	Baba < Diğer kişi
	Baba	3	.8519								
	Anne-baba	139	.4732								
	Diğer kişi	20	1.3000								
Koruyucu tutum (baba)	Anne	218	1.5734	2.705	.045	Gruplar arası	7.973	3	15.773	.000	Diğer kişi < Anne-baba
	Baba	3	1.9444								
	Anne-baba	139	2.0576								
	Diğer kişi	20	1.3083								
Demokratik tutum (baba)	Anne	218	1.7661	8.878	.000	Gruplar arası	15.848	3	24.418	.000	Diğer kişi < Anne-baba
	Baba	3	2.1944								
	Anne-baba	139	2.4898								
	Diğer kişi	20	1.6500								
Bağımlı tutum (baba)	Anne	218	.8204	.291	.832	Gruplar arası	.370	3	.827	.480	-
	Baba	3	1.1429								
	Anne-baba	139	.8911								
	Diğer kişi	20	.7000								

Çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre, ebeveynlerin ilişki tutumlarında bazı anlamlı farklar bulunmuştur. Otoriter anne tutumu açısından, farklı bakım grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p=.067). Anne, baba, anne-baba ve diğer kişi grupları arasında otoriter tutum açısından bir farklılık gözlemlenmemektedir. Ancak, ilgisiz anne tutumu açısından yapılan analizde anlamlı fark (p=.001) bulunmuş ve Post-hoc testine göre, Anne-baba grubunun ortalama puanı x̄=0.3509 iken, baba grubunun ortalama puanı x̄=0.6667 bulunmuştur. Yani, anne-baba grubunun daha düşük ilgisiz tutum sergilediği anlaşılmaktadır. Koruyucu anne tutumu açısından yapılan ANOVA testinde de anlamlı fark (p=.000) bulunmuş ve Post-hoc testinde diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=1.6250 iken, anne-baba grubunun ortalama puanı x̄=2.0264 bulunmuştur. Bu durumda, diğer kişi grubunun daha düşük koruyucu tutum sergilediği söylenebilecektir. Demokratik anne tutumu değişkeninde de anlamlı fark (p=,000) bulunmuş ve Post-hoc testinde diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=1.9333 iken, anne-baba grubunun ortalama puanı x̄=2.4952'dir. Bu durumda, diğer kişi grubunun daha düşük demokratik tutum sergilediği görülmektedir. Bağımlı anne tutumu açısından yapılan ANOVA testinde anlamlı fark (p=.047) bulunmuş ve Post-hoc testine göre, diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=0.5786 iken, Baba grubunun ortalama puanı x̄=1.6190 bulunmuştur. Diğer kişi grubunun daha düşük bağımlı tutum sergilediği anlaşılmaktadır.

Otoriter baba tutumu açısından yapılan analizde anlamlı fark (p=,000) bulunmuş ve Post-hoc testine göre, baba grubunun ortalama puanı x̄=1.5556 iken, Anne grubunun ortalama puanı x̄=2.0596'dır. Bu durumda, baba grubu daha düşük otoriter tutum sergilemektedir. İlgisiz baba tutumu açısından yapılan ANOVA testinde de anlamlı fark (p=,000) bulunmuş ve Post-hoc testine göre, baba grubunun ortalama puanı x̄=0.8519 iken, diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=1.3000'dir. Bu da baba grubunun daha düşük ilgisiz tutum sergilediğini göstermektedir. Koruyucu baba tutumu açısından yapılan analizde anlamlı fark (p=,000) bulunmuş ve Post-hoc testine göre, diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=1.3083 iken, Anne-baba grubunun ortalama puanı x̄=2.0576'dır. Buradan, diğer kişi grubunun daha düşük koruyucu tutum sergilediği söylenebilir. Demokratik baba tutumu değişkeninde yapılan analizde de anlamlı fark (p=,000) bulunmuş ve Post-hoc testinde, diğer kişi grubunun ortalama puanı x̄=1.6500 iken, anne-baba grubunun ortalama puanı x̄=2.4898'dir. Yani, diğer kişi grubunun daha düşük demokratik tutum sergilediği görülmektedir. Son olarak, bağımlı baba tutumu açısından yapılan analizde anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=.480), bu nedenle gruplar arasında bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Tablo 22

Algılanan ebeveyn ilişkisinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Psikiyatrik Tanı	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	t	SD	p	%95 Güven Aralığı Düşük	%95 Güven Aralığı Yüksek
Otoriter tutum (anne)	Evet	29	1.9540	.400	.527	2.077	378	.039	.02023	.74062
	Hayır	351	1.5736			1.904	31.885		-.02670	.78754
İlgisiz tutum (anne)	Evet	29	.6130	.001	.970	1.034	378	.302	-.10395	.33475
	Hayır	351	.4976			1.088	33.427		-.10033	.33113
Koruyucu tutum (anne)	Evet	29	1.7126	.189	.664	-.804	378	.422	-.35854	.15040
	Hayır	351	1.8167			-.881	34.007		-.34407	.13593
Demokratik tutum (anne)	Evet	29	2.0776	.400	.527	-1.309	378	.191	-.46890	.09407
	Hayır	351	2.2650			-1.242	32.222		-.49473	.11990
Bağımlı tutum (anne)	Evet	29	.9557	.990	.320	.370	378	.712	-.21610	.31628
	Hayır	351	.9056			.425	34.743		-.18931	.28949
Otoriter tutum (baba)	Evet	29	1.8391	.093	.761	-.162	378	.872	-.39305	.33331
	Hayır	351	1.8689			-.165	33.020		-.39880	.33907
İlgisiz tutum (baba)	Evet	29	1.1226	.355	.552	1.144	378	.253	-.13925	.52691
	Hayır	351	.9288			1.114	32.500		-.16027	.54793
Koruyucu tutum (baba)	Evet	29	1.7356	.100	.752	-.029	378	.977	-.29000	.28168
	Hayır	351	1.7398			-.029	32.971		-.29572	.28740
Demokratik tutum (baba)	Evet	29	1.8707	.387	.534	-1.005	378	.315	-.50360	.16284
	Hayır	351	2.0411			-.970	32.399		-.52801	.18724
Bağımlı tutum (baba)	Evet	29	.8473	5.554	.019	.040	378	.968	-.24919	.25960
	Hayır	351	.8421			.051	36.600		-.20214	.21255

Katılımcıların psikiyatrik tanı almış olma durumları ile algılanan ebeveyn ilişkisi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan t-testi bulgularında, Otoriter anne tutumu açısından yapılan t-testinde, anlamlı bir fark bulmuştur (p=.039). Psikiyatrik tanı alan grubun ortalama puanı x̄=1.9540 iken, tanı almayan grubun ortalama puanı x̄=1.5736'dır. Bu, psikiyatrik tanı alan bireylerin, tanı almayanlara göre daha yüksek bir otoriter tutum algıladıklarını göstermektedir. İlgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı anne tutumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p>.05). Benzer şekilde psikiyatrik tanı durumu ile baba tutumları arasında yapılan değerlendirmede ise tanı alan ya da almayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı ortalama farklılığı bulunmamaktadır (p>.05).

4.4. Bağlanma örüntüleri bağlamındaki fark analizi bulguları (dördüncü alt problem)

Kaçınma ve kaygı boyutlarında ele alınan bağlanma örüntülerinin araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların sosyodemografik özellikleri bakımından anlamlı fark gösterip göstermediğinin tespit edilmesi noktasında yapılan fark analizleri sonucunda elde edilen bulgular sırasıyla aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 23

Bağlanma örüntülerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Kadın	318	2.0052	.067	.795	-.240	378	.811	-.37240	.29148
	Erkek	62	2.0457			-.246	88.668		-.36719	.28628
Kaygı	Kadın	318	2.6656	1.110	.293	1.590	378	.113	-.08501	.80335
	Erkek	62	2.3065			1.680	91.317		-.06539	.78373

Cinsiyet faktörü bağlamında gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre, kaçınma ve kaygı olmak üzere iki boyutta da bağlanma örüntülerine ilişkin olarak cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p>.05).

Tablo 24

Bağlanma örüntülerinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Yaş	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	p						
Kaçınma	18-22	258	2.0484	3.299	.021	Gruplar arası	2.378	3	1.620	.184	-
	23-30	62	2.1532								
	31-39	30	1.7278								
	40 üzeri	30	1.6889								
Kaygı	18-22	258	2.7933	4.453	.004	Gruplar arası	18.564	3	7.333	.000	40 üzeri< 18-22
	23-30	62	2.6828								
	31-39	30	1.7333								
	40 üzeri	30	1.7222								

Yaş faktörü bağlamında gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA analizine göre, bağlanma örüntülerinden kaçınma boyutunda yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmazken (p=.184), kaygı boyutunda yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (F=7.333, p=.000). Yapılan Post-hoc analizlerine göre, kaygı bağlanma örüntüsünde 40 yaş ve üzeri bireyler ($\bar{x}$=1.7222) ile 18-22 yaş arasındaki bireyler ($\bar{x}$=2.7933) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu sonuca göre, 40 yaş ve üzeri bireylerin kaygı bağlanma örüntüsüne dair algılarının, 18-22 yaş arasındaki bireylerden daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 25

Bağlanma örüntülerinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Sosyoekonomik Durum	n	$\bar{x}$	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
Kaçınma	Düşük	13	1.6154	2.214	.111	Gruplar arası	2.368	2	1.611	.201	-
	Orta	342	2.0487								
	Yüksek	25	1.7133								
Kaygı	Düşük	13	2.2564	1.171	.311	Gruplar arası	4.354	2	1.643	.195	-
	Orta	342	2.6569								
	Yüksek	25	2.1067								

Sosyoekonomik durum faktörü bağlamında gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA analizine göre, bağlanma örüntülerinde sosyoekonomik duruma göre anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir (p>.05). Sosyoekonomik durumu farklı olan gruplar arasında kaçınma bağlanma örüntüsüne ilişkin algılarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 26

Bağlanma örüntülerinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	$\bar{x}$	Levene Testi F	Levene Testi p	t	SD	p	%95 Güven Aralığı Düşük	%95 Güven Aralığı Yüksek
Kaçınma	Birlikte	327	1.9929	7.358	.007	-.756	378	.450	-.48987	.21774
	Ayrı	53	2.1289			-.617	61.885		-.57697	.30484
Kaygı	Birlikte	327	2.6004	.085	.770	-.196	378	.845	-.52271	.42793
	Ayrı	53	2.6478			-.189	68.078		-.54814	.45335

Anne-baba birlikteliği faktörü bağlamında gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre, kaçınma ve kaygı bağlanma örüntüleri açısından, birlikte yaşayan çiftlerin ve ayrı yaşayan çiftlerin bağlanma örüntüsü açısından katılımcı algılarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p>.05).

Tablo 27

Bağlanma örüntülerinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Hayatta Olma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Sağ	369	2.0140	.587	.444	.201	378	.841	-.65699	.80620
	Vefat etmiş	11	1.9394			.152	10.334		-1.01430	1.16351
Kaygı	Sağ	369	2.6450	8.884	.003	2.650	378	.008	.33843	2.28487
	Vefat etmiş	11	1.3333			5.458	13.067		.79277	1.83054

Anne hayatta olma durumu açısından gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre kaçınma bağlanma örüntüsü açısından anlamlı bir fark bulunmazken (p>.05), kaygı bağlanma örüntüsü açısından sağ olan annelere sahip katılımcılar ($\bar{x}$=2.6450) ile annesi vefat etmiş katılımcılar ($\bar{x}$=1.3333) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t=2.650, p=.008). Burada, kaygı bağlanma örüntüsü açısından annesi hayatta olan katılımcılar, annesi vefat etmiş olan katılımcılara kıyasla daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 28

Bağlanma örüntülerinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Hayatta Olma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Sağ	349	2.0119	.651	.420	.005	378	.996	-.44695	.44932
	Vefat etmiş	31	2.0108			.005	34.693		-.49389	.49626
Kaygı	Sağ	349	2.6055	2.171	.141	-.059	378	.953	-.61974	.58350
	Vefat etmiş	31	2.6237			-.052	34.074		-.72250	.68627

Babanın hayatta olma durumuna göre katılımcıların bağlanma örüntülerinde anlamlı bir fark sergilenmemiştir (p>.05). Babanın hayatta olma durumu katılımcıların bağlanma örüntülerinde belirgin bir faktör olmamıştır.

Tablo 29

Bağlanma örüntülerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Anne Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
Kaçınma	İlkokul	153	1.9510	.858	.489	Gruplar arası	.837	4	.565	.688	-
	Ortaokul	53	1.9528								
	Lise	95	2.1667								
	Lisans	58	2.0172								
	Y. Lisans	21	1.8889								
Kaygı	İlkokul	153	2.6122	4.404	.002	Gruplar arası	3.900	4	1.474	.209	-
	Ortaokul	53	2.1635								
	Lise	95	2.7930								
	Lisans	58	2.5862								
	Y. Lisans	21	2.9048								

Anne eğitim durumu faktörü açısından yapılan analizde bağlanma örüntülerinden hem kaçınma hem de kaygı bağlanma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>.05).

Tablo 30

Bağlanma örüntülerinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Baba Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
Kaçınma	İlkokul	79	2.0970	1.021	.396	Gruplar arası	.541	4	.364	.834	-
	Ortaokul	63	1.8571								
	Lise	130	2.0141								
	Lisans	86	2.0426								
	Y. Lisans	22	2.0152								
Kaygı	İlkokul	79	2.4852	2.141	.075	Gruplar arası	3.768	4	1.424	.225	-
	Ortaokul	63	2.3757								
	Lise	130	2.8487								
	Lisans	86	2.6163								
	Y. Lisans	22	2.2424								

Bağlanma örüntülerinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin yapılan analiz bulgularında hem kaçınma hem de kaygı bağlanma örüntüleri açısından babanın eğitim durumu ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 31

Bağlanma örüntülerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Evet	122	2.0478	.011	.916	.397	378	.692	-.20970	.31566
	Hayır	258	1.9948			.407	253.434		-.20349	.30945
Kaygı	Evet	122	2.6721	.450	.503	.535	378	.593	-.25668	.44849
	Hayır	258	2.5762			.540	242.983		-.25413	.44594

Katılımcıların bağlanma örüntülerinde babanın eğitim durumu açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir (p>.05). Gerek kaçınma gerekse kaygı boyutlarında baba eğitim düzeyinin belirleyici olmadığını söylemek mümkün görülmektedir.

Tablo 32

Bağlanma örüntülerinin babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Evet	369	2.0239	1.588	.208	1.125	378	.261	-.31254	1.14829
	Hayır	11	1.6061			1.507	11.140		-.19158	1.02733
Kaygı	Evet	369	2.6170	.670	.414	.690	378	.491	-.63734	1.32586
	Hayır	11	2.2727			.810	10.856		-.59272	1.28123

Baba çalışma durumu faktörü bağlamında gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre, katılımcıların bağlanma örüntülerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir (p>.05). Babanın çalışması ya da çalışmaması bu anlamda katılımcıların bağlanma örüntülerinde etkin bir faktör olmamıştır.

Tablo 33

Bağlanma örüntülerinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Kaçıncı Çocuk Olduğu	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	p						
Kaçınma	İlk	142	1.9566	1.280	.281	Gruplar arası	.319	3	.215	.886	-
	Ortanca	91	2.0403								
	Son	126	2.0304								
	Tek	21	2.1508								
Kaygı	İlk	142	2.8005	1.015	.386	Gruplar arası	4.607	3	1.743	.158	-
	Ortanca	91	2.3187								
	Son	126	2.5661								
	Tek	21	2.7937								

Katılımcıların aile içerisinde kaçıncı çocuk olduğu faktörü bağlamında gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA analizine göre bağlanma örüntülerinde anlamlı farklılıkların bulunmadığı anlaşılmıştır (p>.05). Bu bulgu, çocuk sırasının kaçınma bağlanma örüntüsü üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 34

Bağlanma örüntülerinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Çocuklukta Bakımı Üstlenen Kişi	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
				F	p						
Kaçınma	Anne	218	2.0757	1.096	.351	Gruplar arası	1.548	3	1.050	.371	-
	Baba	3	2.4444								
	Anne-baba	139	1.8765								
	Diğer kişi	20	2.1917								
Kaygı	Anne	218	2.7080	3.170	.024	Gruplar arası	3.796	3	1.433	.233	-
	Baba	3	3.8889								
	Anne-baba	139	2.4388								
	Diğer kişi	20	2.4833								

Çocuklukta katılımcının bakımını üstlenmiş olan kişi, bir faktör olarak ele alındığında, yapılan analize göre bağlanma örüntülerinde bakımı üstlenen kişiye göre anlamlı farklılıklar gözlemlenmemektedir (p>.05). Bu bulgu, çocuklukta babanın bakımda rol oynadığı durumun hem kaçınma hem de kaygı bağlamında bağlanma örüntüsünde belirgin bir farklılık ortaya koymadığına işaret etmektedir.

Tablo 35

Bağlanma örüntülerinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Psikiyatrik Tanı	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Kaçınma	Evet	29	2.2586	.747	.388	1.139	378	.255	-.19405	.72839
	Hayır	351	1.9915			1.050	31.940		-.25109	.78542
Kaygı	Evet	29	3.2644	5.350	.021	2.271	378	.024	.09560	1.32772
	Hayır	351	2.5527			1.911	31.153		-.04772	1.47104

Psikiyatrik tanı alma durumu faktörü bağlamında gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testi bulgularına göre, Kaçınma bağlanma örüntüsü açısından, psikiyatrik tanı alan katılımcılar ile psikiyatrik tanı almayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Diğer taraftan kaygı bağlanma örüntüsü açısından ise, psikiyatrik tanı alan katılımcılar ($\bar{x}=3.2644$) ile tanı almayan katılımcılar ($\bar{x}=2.5527$) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t=2.271$, $p=.024$). Bu bulgu, psikiyatrik tanı alma durumunun kaygı bağlanma örüntüsü üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ve tanı alan bireylerin kaygı bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.5. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri bağlamındaki fark analizi bulguları (beşinci alt problem)

Araştırmanın beşinci ve son alt probleminde katılımcıların sosyodemografik özellikleri ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri bağlamında ele alınmaktadır. Bu kapsamda yapılmış olan fark testleri sonucunda erişilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 36

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Kadın	318	2.1551	.174	.677	2.383	378	.018	.10513	1.09762
	Erkek	62	1.5538			2.440	88.443		.11162	1.09113
Konuşma	Kadın	318	5.8357	.796	.373	-1.709	378	.088	-.79551	.05560
	Erkek	62	6.2056			-1.836	92.885		-.77020	.03029

Bağlılık	Kadın	318	2.7642	.106	.745	-4.677	378	.000	-1.34760	-.54991
	Erkek	62	3.7129			-4.536	84.141		-1.36468	-.53282
Yokmuş gibi davranma	Kadın	318	3.2272	.903	.342	1.841	378	.066	-.03189	.97016
	Erkek	62	2.7581			1.914	89.766		-.01789	.95617

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin cinsiyete göre incelenmesine ilişkin yapılan t-testi bulgularına göre, cinsiyetler arasında bazı boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öncelikle, çıkış boyutu açısından yapılan t-testi sonucunda, kadın ($\bar{x}$=2.1551) ve erkek ($\bar{x}$=1.5538) katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (t=2.383, p=.018). Bu bulguya göre, kadın katılımcıların, erkeklere kıyasla çatışma durumlarında daha yüksek çıkış tepkisi verdikleri söylenebilir. Konuşma boyutunda ise, kadın ($\bar{x}$=5.8357) ve erkek ($\bar{x}$=6.2056) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (t=-1.709, p=.088). Bu sonuç, cinsiyetler arasında çatışma çözme davranışında konuşma tepkileri açısından belirgin bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bağlılık boyutunda, kadın ($\bar{x}$=2.7642) ve erkek ($\bar{x}$=3.7129) katılımcılar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t =-4.677, p =.000). Erkek katılımcıların, kadınlara kıyasla çatışma çözme bağlamında daha yüksek bağlılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Son olarak, yokmuş gibi davranma boyutunda, kadın ($\bar{x}$=3.2272) ve erkek ($\bar{x}$=2.7581) katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (t=1.841, p=.066). Bu bulgu, iki grup arasında çatışma çözme davranışında yokmuş gibi davranma tepkileri açısından belirgin bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 37

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Yaş	n	$\bar{x}$	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	p						
Çıkış	18-22	258	2.0465	1.793	.148	Gruplar arası	4.739	3	1.421	.236	-
	23-30	62	2.4032								
	31-39	30	1.6222								
	40 üzeri	30	1.8667								
Konuşma	18-22	258	5.9215	.696	.555	Gruplar arası	3.155	3	1.295	.276	-
	23-30	62	5.8105								
	31-39	30	6.2583								
	40 üzeri	30	5.4917								
Bağlılık	18-22	258	2.8597	.202	.895	Gruplar arası	1.843	3	.817	.485	-
	23-30	62	3.1710								
	31-39	30	2.8067								
	40 üzeri	30	3.0200								

Yokmuş gibi davranma	18-22	258	3.0678	1.635	.181	Grup-lar arası	7.141	3	2.125	.097	-
	23-30	62	3.4315								
	31-39	30	2.7250								
	40 üzeri	30	3.7083								

Yaşa göre yapılan incelemelerde çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi davranma boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p>.05). Bu bulgular, araştırmanın örneklemi çerçevesinde yaş faktörünün çatışma çözme davranışlarında belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 38

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Sosyo-ekonomik Durum	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
				F	p						
Çıkış	Düşük	13	2.8974	.819	.442	Grup-lar arası	4.869	2	1.459	.234	-
	Orta	342	2.0205								
	Yüksek	25	2.1200								
Konuşma	Düşük	13	5.8077	1.584	.207	Grup-lar arası	.830	2	.339	.713	-
	Orta	342	5.8816								
	Yüksek	25	6.1400								
Bağlılık	Düşük	13	2.6462	.583	.559	Grup-lar arası	2.727	2	1.212	.299	-
	Orta	342	2.8988								
	Yüksek	25	3.3360								
Yokmuş gibi davranma	Düşük	13	3.2308	.155	.857	Grup-lar arası	2.434	2	.717	.489	-
	Orta	342	3.1170								
	Yüksek	25	3.5700								

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin algılanan sosyoekonomik duruma göre incelenmesine ilişkin yapılan ANOVA sonuçlarına göre, sosyoekonomik durum grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmemiştir (p>.05). Ortaya çıkan bu durum, algılanan sosyoekonomik durumun çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi çatışma çözme tepkilerinin oluşumunda etkin olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 39

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Birlikte	327	1.9541	6.459	.011	-2.747	378	.006	-1.26570	-.20969
	Ayrı	53	2.6918			-2.423	64.434		-1.34589	-.12950
Konuşma	Birlikte	327	5.8937	.003	.956	-.072	378	.943	-.47229	.43900
	Ayrı	53	5.9104			-.073	70.544		-.47345	.44016
Bağlılık	Birlikte	327	2.9009	.175	.676	-.581	378	.561	-.56662	.30807
	Ayrı	53	3.0302			-.586	70.376		-.56912	.31058
Yokmuş gibi davranma	Birlikte	327	3.0558	3.261	.072	-2.512	378	.012	-1.21239	-.14768
	Ayrı	53	3.7358			-2.253	65.057		-1.28294	-.07713

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin anne-baba birlikteliğine göre incelenmesine ilişkin yapılan t-testi bulgularına göre, anne-baba birlikteliği durumu açısından bazı boyutlarda anlamlı farklar bulunmuştur. İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin çıkış boyutunda, ebeveynleri birlikte yaşayan ($\bar{x}$=1.9541) ve ayrı yaşayan ($\bar{x}$=2.6918) katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (t=-2.747, p=.006). Elde edilen bu bulguya göre, ebeveynleri birbirlerinden ayrı durumda olan katılımcıların çatışma çözme bağlamında çıkış tepkilerini daha yüksek bir seviyede verdikleri görülmektedir. Ayrıca yokmuş gibi davranma boyutunda da ebeveynleri birlikte yaşayan ($\bar{x}$=3.0558) ve ayrı yaşayan ($\bar{x}$=3.7358) katılımcılar arasında ortalamalar açısından istatistiksel bağlamda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (t=-2.512, p=.012). Burada, ebeveynleri ayrı yaşayanların bulunduğu grupta, birlikte yaşayanlar grubuna kıyasla çatışma çözme bağlamında daha yüksek seviyede yokmuş gibi davranma tepkisi doğduğu anlaşılmaktadır. Konuşma ve bağlılık boyutlarında ise birlikte yaşayan ve ayrı yaşayan ebeveynleri olan katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 40

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Hayatta Olma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Sağ	369	2.0533	.087	.768	-.229	378	.819	-1.23033	.97328
	Vefat etmiş	11	2.1818			-.255	10.759		-1.24152	.98447
Konuşma	Sağ	369	5.8957	.446	.504	-.028	378	.978	-.95494	.92809
	Vefat etmiş	11	5.9091			-.032	10.820		-.93049	.90364
Bağlılık	Sağ	369	2.9089	.899	.344	-.752	378	.452	-1.24904	.55783
	Vefat etmiş	11	3.2545			-.643	10.432		-1.53678	.84558
Yokmuş gibi davranma	Sağ	369	3.1362	.416	.519	-.888	378	.375	-1.60820	.60783
	Vefat etmiş	11	3.6364			-1.004	10.788		-1.59956	.59919

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin yapılan t-testi bulgularına göre, annenin hayatta olma durumu açısından herhangi bir boyutta anlamlı fark tespit edilmemiştir (p>.05). Ortaya çıkan bu bulgular, katılımcılar açısından annenin hayatta olma durumunun ikili ilişkilerde çatışma çözme davranışlarında belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 41

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın hayatta olma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Hayatta Olma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Sağ	349	2.0764	.506	.477	.693	378	.489	-.43679	.91219
	Vefat etmiş	31	1.8387			.762	37.009		-.39471	.87011
Konuşma	Sağ	349	5.8847	.210	.647	-.476	378	.634	-.71604	.43700
	Vefat etmiş	31	6.0242			-.522	36.979		-.68103	.40198
Bağlılık	Sağ	349	2.9307	.397	.529	.510	378	.610	-.41003	.69715
	Vefat etmiş	31	2.7871			.568	37.239		-.36874	.65586

Yokmuş gibi davranma	Sağ	349	3.1010	1.406	.236	-1.769	378	.078	-1.28526	.06791
	Vefat etmiş	31	3.7097			-1.639	34.593		-1.36282	.14547

Babanın hayatta olma durumuna göre yapılan analizlerde elde edilen bulgular, ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin boyutları olarak çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi davranma boyutlarında istatistiksel olarak gruplar arasında ortalamalar açısından anlamlı bir fark bulunmadığını (p>.05) ortaya koymaktadır

Tablo 42

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Anne Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi		Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
				F	p						
Çıkış	İlkokul	153	1.9390	1.219	.302	Gruplar arası	5.610	4	1.689	.152	-
	Ortaokul	53	1.6415								
	Lise	95	2.2491								
	Lisans	58	2.2471								
	Y. Lisans	21	2.5714								
Konuşma	İlkokul	153	5.7337	1.202	.309	Gruplar arası	3.367	4	1.384	.239	-
	Ortaokul	53	6.0189								
	Lise	95	6.1789								
	Lisans	58	5.8103								
	Y. Lisans	21	5.7262								
Bağlılık	İlkokul	153	2.8418	1.463	.213	Gruplar arası	1.562	4	.691	.598	-
	Ortaokul	53	2.7170								
	Lise	95	3.0126								
	Lisans	58	3.0931								
	Y. Lisans	21	3.0857								
Yokmuş gibi davranma	İlkokul	153	3.0915	1.106	.353	Gruplar arası	2.725	4	.802	.524	-
	Ortaokul	53	2.8585								
	Lise	95	3.2447								
	Lisans	58	3.2543								
	Y. Lisans	21	3.6071								

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin yapılan ANOVA bulgularına göre, annenin eğitim durumu açısından ele alınan hiçbir tepki boyutunda istatistiksel olarak anlamlı ortalama farklılıkları bulunmadığı anlaşılmaktadır (p>.05). Bu sonuç annenin eğitim durumunun çatışma çözme davranışlarında belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 43

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın eğitim durumuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Baba Eğitim Durumu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
Çıkış	İlkokul	79	2.2321	1.793	.130	Gruplar arası	5.135	4	1.544	.189	-
	Ortaokul	63	1.5608								
	Lise	130	2.1000								
	Lisans	86	2.2171								
	Y. Lisans	22	1.9697								
Konuşma	İlkokul	79	5.6646	1.655	.160	Gruplar arası	2.165	4	.885	.473	-
	Ortaokul	63	6.1190								
	Lise	130	5.8846								
	Lisans	86	5.9971								
	Y. Lisans	22	5.7614								
Bağlılık	İlkokul	79	2.7924	.418	.796	Gruplar arası	1.042	4	.460	.765	-
	Ortaokul	63	2.9619								
	Lise	130	2.8569								
	Lisans	86	3.0767								
	Y. Lisans	22	3.0000								
Yokmuş gibi davranma	İlkokul	79	3.3354	.730	.572	Gruplar arası	5.408	4	1.605	.172	-
	Ortaokul	63	2.6468								
	Lise	130	3.1538								
	Lisans	86	3.3343								
	Y. Lisans	22	3.1932								

Benzer şekilde babanın eğitim durumunun ele alındığı analizler sonucunda elde edilen bulgular da babanın eğitim durumu açısından çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi davranma boyutlarında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır (p>.05).

Tablo 44

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin annenin çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Anne Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	t	SD	p	%95 Güven Aralığı Düşük	%95 Güven Aralığı Yüksek
Çıkış	Evet	122	2.0956	.017	.897	.283	378	.778	-.33878	.45252
	Hayır	258	2.0388			.283	238.324		-.33897	.45271
Konuşma	Evet	122	5.8381	.565	.453	-.496	378	.620	-.42333	.25266
	Hayır	258	5.9234			-.492	232.756		-.42674	.25607
Bağlılık	Evet	122	2.9344	.979	.323	.138	378	.890	-.30186	.34746
	Hayır	258	2.9116			.141	251.771		-.29501	.34061

Yokmuş gibi davranma	Evet	122	3.0799	.100	.751	-.515	378	.607	-.50236	.29398
	Hayır	258	3.1841			-.518	241.528		-.50043	.29205

Annenin çalışma durumu ve çatışma çözme tepkileri üzerine yapılan t-testinde elde edilen bulgular, annenin çalışma durumu (çalışan / çalışmayan) ile çatışma çözme tepkilerinin dört boyutunda (çıkış, konuşma, bağlılık, yokmuş gibi davranma) istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir (p>.05). Diğer bir ifade ile annenin çalışma ya da çalışmama durumu çatışma çözüm tepkilerinin oluşumunda anlamlı ölçüde belirleyici bir faktör olmamıştır.

Tablo 45

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin babanın çalışma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Baba Çalışma Durumu	n	x̄	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Evet	369	2.0714	1.318	.252	.885	378	.377	-.60513	1.59635
	Hayır	11	1.5758			1.171	11.109		-.43464	1.42585
Konuşma	Evet	369	5.9194	.000	.993	1.689	378	.092	-.13224	1.74373
	Hayır	11	5.1136			1.597	10.536		-.31106	1.92254
Bağlılık	Evet	369	2.9371	3.278	.071	1.369	378	.172	-.27384	1.52991
	Hayır	11	2.3091			2.212	11.731		.00773	1.24834
Yokmuş gibi davranma	Evet	369	3.1579	.015	.904	.441	378	.659	-.86011	1.35765
	Hayır	11	2.9091			.448	10.625		-.97878	1.47632

Annenin çalışma durumuna göre yapılan t-testi bulgularına göre, annenin çalışma durumu açısından çatışma çözme davranışlarının dört boyutunda da anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>.05). Bu bakımdan annenin çalışma durumunun çatışma çözme davranışlarında anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 46

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin kaçıncı çocuk olduğuna göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Kaçıncı Çocuk Olduğu	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	p	Post Hoc
Çıkış	İlk	142	2.1291	.430	.731	Gruplar arası	.449	3	.133	.940	-
	Ortanca	91	2.0476								
	Son	126	1.9921								
	Tek	21	2.0000								
Konuşma	İlk	142	5.9032	.169	.917	Gruplar arası	.399	3	.162	.922	-
	Ortanca	91	5.8984								
	Son	126	5.8512								
	Tek	21	6.1071								
Bağlılık	İlk	142	2.9662	1.694	.168	Gruplar arası	.314	3	.138	.937	-
	Ortanca	91	2.9121								
	Son	126	2.8571								
	Tek	21	3.0000								
Yokmuş gibi davranma	İlk	142	3.1303	1.026	.381	Gruplar arası	3.973	3	1.174	.320	-
	Ortanca	91	3.3489								
	Son	126	2.9603								
	Tek	21	3.5714								

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin katılımcıların aile içerisinde kaçıncı çocuk olduğuna ilişkin duruma göre yapılan ANOVA incelemesinde elde edilen bulgulara göre, çatışma çözme tepkileri açısından hiçbir tepki boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$). Bu bakımdan ele alınan bu faktörün çatışma çözme tepkilerinin oluşumu bakımından belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 47

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları

Değişken	Çocuklukta Bakımı Üstlenen Kişi	n	x̄	Levene Testi F	Levene Testi p	Varyans Kaynağı	Kareler Ortalaması	SD	F	P	Post Hoc
Çıkış	Anne	218	2.3410	5.724	.001	Gruplar arası	15.432	3	4.749	.003	Anne-baba< Anne
	Baba	3	2.3333								
	Anne-baba	139	1.6043								
	Diğer kişi	20	2.0667								
Konuşma	Anne	218	5.7856	.944	.419	Gruplar arası	4.030	3	1.658	.176	-
	Baba	3	4.6667								
	Anne-baba	139	6.0647								
	Diğer kişi	20	6.1125								

Bağlılık	Anne	218	2.8752	2.144	.094	Grup-lar arası	1.733	3	.768	.513	-
	Baba	3	3.8667								
	Anne-baba	139	3.0014								
	Diğer kişi	20	2.6800								
Yokmuş gibi davranma	Anne	218	3.3704	.254	.858	Grup-lar arası	9.823	3	2.942	.033	Anne-baba< Anne
	Baba	3	3.5833								
	Anne-baba	139	2.7878								
	Diğer kişi	20	3.2125								

Çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre yapılan analizlerde çıkış boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur (F=15.432, p=.003). Post hoc analizlerine göre, anne-baba grubu ($\bar{x}$=1.6043) ile Anne grubu ($\bar{x}$=2.3410) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu, çocuklukta bakımı üstlenen kişi bakımından, anne-baba bakımının daha düşük bir çıkış tepki seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Yokmuş gibi davranma boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur (F=9.823, p=.033). Post hoc analizlerine göre, anne-baba grubu ($\bar{x}$=2.7878) ile anne grubu ($\bar{x}$=3.3704) arasında anlamlı bir fark vardır. Bu, anne-baba bakımının yokmuş gibi davranma tepkilerini daha düşük seviyede tetiklediğini göstermektedir. Fakat konuşma ve bağlılık boyutlarında çocuklukta bakımı üstlenen kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır (p>.05).

Tablo 48

İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin t-testi bulguları

Değişken	Psikiyatrik Tanı	n	$\bar{x}$	Levene Testi		t	SD	p	%95 Güven Aralığı	
				F	p				Düşük	Yüksek
Çıkış	Evet	29	2.1149	.110	.741	.177	378	.859	-.63307	.75849
	Hayır	351	2.0522			.168	32.228		-.69647	.82189
Konuşma	Evet	29	5.4052	1.446	.230	-1.765	378	.078	-1.12355	.06067
	Hayır	351	5.9366			-2.127	35.610		-1.03840	-.02448
Bağlılık	Evet	29	2.9724	6.809	.009	.199	378	.842	-.51301	.62878
	Hayır	351	2.9145			.283	39.644		-.35526	.47103
Yokmuş gibi davranma	Evet	29	3.7759	.058	.810	1.909	378	.057	-.02020	1.37392
	Hayır	351	3.0990			1.805	32.189		-.08661	1.44033

Ele alınan son fark analizinde, ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin psikiyatrik tanı alma durumuna göre incelenmesine ilişkin olarak yürütülen t-testi bulguları hiçbir tepki

boyutunun bu faktör açısından istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir ($p>.05$). Sonuç olarak bu bulgulardan hareketle, bu araştırma örneklemi özelinde, katılımcılar bağlamında psikiyatrik tanı almanın çatışma çözme tepkilerinin oluşumunda belirleyici olmadığını ileri sürmek mümkün görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, yürütülen nicel araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara yer verilmiş, bu sonuçlar literatür ışığında tartışılmış ve değerlendirilmiştir. Daha sonra araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen birtakım öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Algılanan ebeveyn ilişkisi ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere ve yordama düzeyine yönelik sonuçlar ve tartışma

Algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilerin tespit edilmesine ilişkin olarak yürütülen analizler sonucunda, annelerin ebeveyn ilişki tutumları ile katılımcı bireylerin ikili ilişkilerindeki çatışma çözme stratejileri arasında bazı yönlerde anlamlı ilişkiler olduğu anlaşılmıştır. Çoğu ilişki istatistiksel olarak anlamsız olsa da birkaç dikkate değer örüntü ortaya çıkmıştır.

İlgisiz anne tutumu, konuşma tepkisi ile anlamlı bir negatif korelasyon göstermiştir. Buna ek olarak, çıkış tepkisi ile pozitif ve anlamlı bir korelasyon söz konusudur. Diğer taraftan, annelerin diğer ebeveyne karşı koruyucu tutumu hem konuşma hem de bağlılık tepkileri ile pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olarak ortaya çıkmıştır. Bu korelasyonlar zayıf olmakla beraber anlamlıdır. Benzer şekilde, demokratik tutum çıkış tepkisiyle negatif ve önemli ölçüde ilişkilidir ve konuşma tepkisiyle pozitif olarak ilişkilidir. Elde edilen bu örüntü, demokratik aile ortamlarında yetişen bireylerin, bu tür ebeveynler tarafından teşvik edilen eşitlikçi iletişim tarzlarıyla tutarlı olarak, geri çekilme yerine aktif katılımı tercih edebileceğini düşündürmektedir. Buna karşılık, otoriter ve bağımlı tutumlar çoğu çatışma çözme tarzıyla önemli korelasyonlar üretmemiştir; bu da etkilerinin daha az belirgin olabileceğini veya muhtemelen diğer psikososyal faktörler tarafından aracılık edilebileceğini düşündürmektedir.

Ebeveynler arasındaki ilişkilerde baba tutumlarının ele alındığı ve çatışma çözme tepkileri ile ilişkilendiriliği korelasyon analizi, baba ilişki tarzlarının kişilerarası çatışma davranışını nasıl şekillendirdiğini yansıtan bazı anlamlı ilişkileri ortaya koymuştur.

Otoriter ve ilgisiz baba tutumları uyumsuz çatışma tepkileriyle bağlantılıdır, koruyucu ve demokratik tutumlar ise daha yapıcı çatışma yönetimiyle ilişkilidir. Özellikle, otoriter baba tutumları çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkileriyle pozitif ilişkilidir; ayrıca konuşma ve bağlılık tepkileriyle negatif ilişkilidir. Benzer şekilde, ilgisiz baba tutumu çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkileri ile güçlü bir pozitif korelasyon ve konuşma ile negatif bir ilişki sergilemiştir. Tersine, koruyucu baba tutumu çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkileri ile negatif ilişkili ve konuşma ve bağlılık tepkileri ile pozitif ilişkilidir. Demokratik baba tutumları çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkileri ile önemli ölçüde negatif korelasyon gösterirken, konuşma, bağlılık ve bağımlılık tepkileri ile pozitif korelasyonlar göstermiştir. Tüm bunların yanında, bağımlı baba tutumlarıyla çatışma çözüm tepkileri bağlamında önemli bir ilişki gözlemlenmemiştir.

Değişkenlerin yordama düzeyi açısından ele alındığında regresyon analizleri sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, ebeveynlerin ilişki tutumlarının çatışma çözme tepkilerini yordama gücünün düşük düzeyde, ancak istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Demokratik tutum, bireylerin çatışmalarda konuşarak çözüm arama eğilimlerini artırarak, olumlu ve yapıcı çatışma çözüm stratejileriyle ilişkilendirilmektedir. Buna karşılık, ilgisiz ebeveyn tutumu, bireylerin çatışmalarda çıkış tepkisi verme eğilimini yükselterek daha olumsuz bir etki yaratmaktadır. Koruyucu ebeveyn tutumunun ise hem konuşma hem de bağlılık tepkileri üzerindeki etkisi sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Genel bir bakışla, çatışma çözme tepkilerini en çok yordayan ebeveyn tutumlarının demokratik ve ilgisiz baba tutumları olarak ortaya çıkmıştır. Demokratik tutum, sağlıklı iletişim ve çatışma çözümünü desteklerken; ilgisiz tutum, olumsuz tepkileri yordamaktadır. Otoriter ve koruyucu tutumların ise bu süreçlerdeki etkilerinin görece daha zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada ortaya çıkan bu ilişki örüntüleri, literatürde erken aile etkileşimlerinin kişilerarası çatışma çözme stratejilerini şekillendirdiğini öne süren ve buna ilişkin bulgular elde etmiş olan çalışmalar ile kısmen örtüşmektedir. Örneğin Davies ve Cummings (1994) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan öncü bir çalışma, ebeveynler arasındaki ilişkilerde çatışmalı iletişimlere maruz kalmanın çocukların duygusal ve davranışsal tepkilerini nasıl etkilediğini incelemek için uzunlamasına metodoloji kullanmıştır. Çalışmanın bulguları, yüksek ebeveyn çatışmalı ilişkilerine maruz kalan

kişilerin, özellikle bu tür çatışmalar zorlayıcı veya otoriter iletişim tarzlarını içerdiğinde, daha sonraki kişilerarası çatışmalarda artan geri çekilme, düşmanlık ve yokmuş gibi kabullenme gibi yönleri daha fazla sergilediğini ortaya koymuştur. Açık şekilde, bireylerin duygusal güvenlik konusundaki endişeleri, daha sonra kendi ilişkilerinde evlilik çatışmasıyla karşı karşıya kaldıklarında tepki verme motivasyonlarında rol oynamaktadır. Zamanla gelişen bu tepki süreçleri ve ebeveyn ilişkilerinin içselleştirilmiş temsilleri, çocukların uzun vadeli uyumları üzerinde etki göstermektedir. İlgili bir diğer çalışma Harold ve Conger (1997) tarafından yapılmıştır. Yapıcı ebeveynler arasıdaki davranışların, aile içerisinde yer alan ergenlerin müzakere ve duygusal öz düzenleme kullanımını yordadığını, yıkıcı ebeveyn çatışma davranışlarının ise ergenlerde geri çekilme ve saldırganlık gibi tepkilerin kullanımıyla bağlantılı olduğunu keşfetmişlerdir. Yapıcı evlilik çatışması çözümüne (örneğin açık iletişim) maruz kalmanın ergenlere daha iyi çatışma çözme becerileriyle ilişkili olduğunu, yıkıcı çatışmanın (örneğin saldırganlık, kaçınma) ise daha zayıf becerilerle bağlantılı olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgular, demokratik tutumların çatışma çözümünde uyumlu çatışma tepkileriyle olumlu bir şekilde ilişkili olduğu bulgularımızla örtüşmektedir. Reese-Weber ve Bartle-Haring (1998) ebeveynler arası tarzların doğrudan anne-ergen ve baba-ergen ilişkilerinde çatışma çözümlerini etkilediğini, bunun da kardeşler arasında ve romantik çiftler arasındaki çatışma çözümlerini etkilediğini göstermiştir. Çalışma, araştırma sonuçlarımıza benzer şekilde olumlu ilişki tarzlarının olumlu çatışma çözümleriyle ilişki olduğu aile dinamiklerine vurgu yapmıştır.

Bir diğer ilgili çalışma, ebeveynler arası çatışmanın çocukların sosyal problem çözme stratejilerini nasıl aracılık ettiğini analiz eden Kitzmann (2000) tarafından yapılmıştır. Bulgular, ebeveynler arasındaki yapıcı çatışma çözümüne maruz kalan çocukların daha uyumlu ve sosyal davranışlar sergilediğini, yüksek çatışmalı veya ihmalkâr dinamiklere tanık olanların ise akran ilişkilerinde geri çekilme ve saldırganlık sergileme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Belirli ebeveyn tutumları ve çatışma çözümü üzerindeki etkileri açısından Amato (2001) tarafından yapılan araştırma, ebeveyn yapıcı ilişki ve desteğinin (koruyucu tutumlara benzer olarak) çocuklarda daha etkili çatışma çözme becerileri de dahil olmak üzere daha iyi sosyal ve duygusal sonuçlarla bağlantılı olduğunu öne sürmüştür. Genç yetişkinler bağlamında ebeveynler arası ilişkiler ve çatışma çözme stratejileri üzerine Cummings, Goeke-Morey ve Papp (2004) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen benzer bir çalışmada ebeveynler arası çatışmaya maruz kalmanın bireylerin kendi ilişkilerindeki duygusal güvenliklerini ve çatışma tepkilerini nasıl

etkilediğini incelemiş; birbirleri arasında yıkıcı ebeveyn davranışlarının bulunmasının, bireylerde kaçınma eğiliminin artması ve bireylerin kendi ilişkilerinde daha az yapıcı katılım eğiliminde olmasıyla ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Tersine, yapıcı ebeveyn ilişkileri, çatışmaların çözümünde daha fazla müzakere ve duygusal ifade kullanımını öngörmüştür. Bu araştırmada elde etmiş olduğumuz bulgular belirtilen bu araştırmasıyla güçlü bir şekilde örtüşmektedir. Örneğin, duygusal olarak ilgisiz veya geri çekilmiş ebeveyn çatışması davranışlarına benzer şekilde kayıtsız anne tutumları, çıkış stratejilerinin daha fazla kullanılması ve sözlü katılımın azalması ile ilişkilidir. Öte yandan, duygusal olarak destekleyici ve yapıcı ebeveyn etkileşimlerine benzetilebilen koruyucu ve demokratik ebeveyn stilleri, konuşma ve bağlılık gibi daha yapıcı çatışma tepkileriyle ilişkilidir.

Kim, Pears, Capaldi ve Owen (2009) ailelerde, ebeveynler arasındaki duygusal düzensizliğin romantik ilişki çatışmasının kuşaklar arası aktarımındaki rolünü, 190 erkek ve anneleri ile babaları için 21 yıl boyunca çoklu yöntemli ve çoklu ajanlı prospektif uzunlamasına veriler kullanılarak incelemiştir. Öngörüldüğü gibi, bir bireyin duygusal düzensizliği, zayıf ebeveyn ilişkileri ile birlikte ilişki çatışmasının aktarımında önemli bir aracıdır. Ebeveynlerin duygusal düzensizliği, çocuklarının duygusal düzensizliğiyle doğrudan ilişkiliyken, bu da çocukların daha sonraki ilişki çatışmasıyla ilişkilendirilmiştir. Araştırmacılar tarafından elde edilen sonuçlara göre, yüksek düzeyde çatışmalı evlerden gelen bireyler, evlilik çatışmaları sırasında daha düşmanca tepkiler ve daha az etkili sorun çözme sergilemektedir. Çalışma, erken aile çatışması deneyimlerinin eş iletişim kalıplarına taşındığı sonucuna erişmiş, kuşaklar boyunca sürekliliğini açıklayan önemli bir mekanizma olduğunu vurgulamıştır. Cummings ve Davies (2011) tarafından yapılan bir diğer çalışma, çocukların duygusal güvenliklerinin ve çatışma çözme stratejilerinin ebeveynler arası çatışmasından nasıl etkilendiğini incelemiştir. Ebeveynlerinin ilişkilerin çözüme kavuşan yapıcı çatışmalar olduğunu algılayan çocukların kendilerinin de yapıcı çatışma stratejileri kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Ceylan (2017) diğer değişkenler de dahil olmak üzere, yetişkin bireylerin, çocuklukta algılanan ebeveyn biçimleriyle romantik ilişkide çatışma çözme arasındaki ilişkiyi ele almış; çocuklukta algılanan ebeveyn ilişki biçimi reddedicilik anne formu, baba formu ve toplam form puanları arttıkça ikili ilişkilerde çatışma çözme de çıkış, bağlılık ve yokmuş gibi davranma tepkilerinin de arttığını ortaya koymuştur. Ayrıca aşırı koruyuculuk puanları arttıkça kişinin romantik ilişkisinde çatışma çözme tepkileri olarak çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkisi artmaktadır. Zemp, Milek, Cummings ve Bodenmann (2017), 150 ebeveyn

çiftini içeren uzunlamasına bir çalışma yürütmüş ve annelerin ikili ilişkilerde başa çıkma becerilerindeki gelişmelerin zamanla ortak ebeveyn çatışmasının azalmasıyla bağlantılı olduğunu ortaya koymuş, ikili ilişkilerde çatışma çözme eğilimlerinin geliştirilmesinin ebeveynler arası ilişkileri ve destekleyici ortak ebeveyn ilişki tarzı ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Staats, Van Der Valk, Meeus ve Branje (2018), ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişki tarzlarının aile içerisindeki ergenlerin arkadaşları ve romantik partnerleriyle olan ilişkilerine uzunlamasına aktarıldığını bulmuştur.

Van Eldik, de Haan, Parry, Davies, Luijk ve diğerleri (2020), düşmanlık ve ilgisiz içerikli çatışmalar da dahil olmak üzere ebeveynler arası ilişkilerin farklı boyutlarının bireylerin yaşamlarında ve ilişkilerinde genel olarak uyumsuzluk ve çatışmaya karşı uyumsuz tepkileriyle ilişkili olduğunu gösteren bir meta-analiz ortaya koymuştur. Bu meta-analizin kapsamlı ve ayrıntılı yaklaşımıyla ortaya çıkarılan bulgular, ebeveynler arası ilişkinin boyutlarının çocukların ilişkilerindeki çatışma çözümleri için göreceli öncül değişken olduğu hakkındaki teorik hipotezleri desteklemektedir. İlgisiz ve yapıcı olmayan ebeveyn ilişkileri, çocuklarda işlevselliğinin diğer alanları için riskler oluşturmaktadır. Sucu ve Bedel (2021), Türkiye örneklemi bağlamında ebeveyn tutumlarının üniversite öğrencilerinin ilişki sorun çözme stratejilerini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Çalışmada demokratik ebeveyn tutumlarının daha yüksek empati, iletişim ve uzlaşma seviyelerini yordadığını, otoriter ve kayıtsız ebeveyn tutumlarının ise kaçınma gibi tepkilerle ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu bulgular, bu araştırmanın bulgularında gözlemlenen kalıplarla uyumlu şekilde ele alınabilecektir. Çoban ve Turan (2023) ebeveyn tutumları ve ebeveynler arası çatışma algısının genç yetişkinlerin kişilerarası iletişim becerileri ile ilişkisi incelemiş; araştırmanın sonucunda ebeveynler arası çatışmanın, ebeveyn tutumları algısının letişim becerileri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretir (2023), öğrenciler bağlamında yürttüğü araştırmada, bireylerin algıladıkları anne baba tutumlarının çatışma çözme davranışlarını ilişkilendirerek incelemiş, demokratik ebeveyn tutumu ve problem çözme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki; otoriter ebeveyn tutumu ile problem çözme ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir.

Genel olarak ele alındığında, elde edilen bu sonuçlar, ebeveyn ilişki kalitesinin ve ebeveynlerin birbirlerine arasındaki tutumların kişilerarası çatışma çözme stratejilerinin gelişimini etkilediğine dair ortak kanıtlar sunmaktadır. Bu sonuçlar bireylerde çatışma çözme stratejilerini şekillendirmede bazı ebeveyn tutumlarının önemli olduğunu vurgular niteliktedir. Demokratik ve koruyucu tutumlarla ilişkili yapıcı ebeveyn ilişkileri, bireylerde

ikili ilişkilerde daha sağlıklı çatışma çözme davranışlarını teşvik edebilecektir. Tersine, yapıcı olmayan ebeveyn ilişkileri ve kayıtsız tutumlar, ikili ilişkilerde daha ziyade kaçınmaya veya uyumsuz tepkilere yol açabilecektir. Ebeveynler arasındaki koruyucu, demokratik tutumlar ile yapıcı tepkiler (konuşma ve bağlılık) arasındaki pozitif ilişki, sağlıklı ilişki dinamiklerini teşvik etmede destekleyici bir aile ortamının önemini vurgulamaktadır. Tersine, ilgisiz, otoriter tutumlar, bireyler için daha sonra kendi ilişkilerinde bilhassa çatışma durumlarında kaçınma, yok sayma gibi geri çekilmeye dönük stratejilere yol açabilecek ve potansiyel olarak çatışmanın çözüme kavuşturulmasını ve ilişkinin sağlıklı bir biçimde gelişimini engelleyebilecektir.

5.1.2. Bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkilere ve yordama düzeyine yönelik sonuçlar ve tartışma

Araştırma, bağlanma örüntülerinin ikili ilişkilerdeki farklı çatışma çözüm stratejileriyle nasıl ilişkili olduğunu araştırmış ve bu bağlamda birkaç önemli bulguya erişmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kaçınma ile çatışma sırasında verilen çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kaçınma çıkış tepkisini anlamlı bir şekilde yordamakta ve bu bağlamda yüksek kaçınma düzeyine sahip bireylerin çatışma anında uzaklaşma eğiliminde olduğu görülmektedir. Kaçınma ile konuşma çözüm tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ve yine bu bağlanma biçimi, konuşarak çözüm tepkisini anlamlı düzeyde negatif yönde yordamaktadır. Benzer şekilde, kaçınma ile yokmuş gibi davranma tepkisi arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmüş ve kaçınganlık bu tepkiyi anlamlı şekilde yordamıştır.

Kaygılı bağlanma açısından değerlendirildiğinde, bu bağlanma biçimi ile çıkış tepkisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ve kaygılı bağlanma bu tepkiyi anlamlı düzeyde yordamaktadır. Kaygılı bağlanma ile konuşma tepkisi arasında negatif ve anlamlı bir ilişki vardır ve bu bağlanma biçimi bu tepkiyi düşük düzeyde ancak anlamlı şekilde yordamaktadır. Kaygılı bireylerin çatışmaları konuşarak çözme eğilimleri oldukça düşüktür. Ayrıca, kaygılı bağlanma ile yokmuş gibi davranma tepkisi arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ve bu tepki anlamlı düzeyde yordanmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde hem kaçınma hem de kaygılı bağlanma biçimlerinin, çatışma çözümünde daha çok çıkış ve yokmuş gibi davranma tepkilerini öne çıkardığı, buna karşılık

konuşarak çözüm gibi daha sağlıklı stratejilerin kullanımını azalttığı görülmektedir. Sonuç olarak, kaçınma ve kaygılı bağlanma stillerine sahip bireylerin çatışmalara daha çok kaçınmacı ve yıkıcı tepkilerle karşılık verdikleri, çözüm odaklı yaklaşımlardan uzaklaştıkları anlaşılmaktadır. Özellikle kaçınma yönelimli bağlanmanın çıkış tepkisini, kaygılı bağlanmanın ise yokmuş gibi davranma tepkisini daha güçlü bir şekilde yordadığı gözlemlenmiştir.

Mevcut literatürde, bu araştırmada ele alınan bağlanma örüntüleri ile ikili ilişkileri konu alarak incelemiş olan bazı çalışmalara rastlamak mümkündür ve bu çalışmalarda elde edilen bulgular, bu araştırmada elde edilen bulgularla genel bir tutarlılık arz etmektedir. Kaygılı veya kaçıngan bağlanmaya sahip bireyler, çıkış tepkileri ve ihmal davranışları gibi daha az etkili çatışma çözme taktikleri kullanma eğilimindedir. Her iki bağlanma stili de açık iletişim gibi yapıcı stratejilerin kullanımının azalmasıyla ilişkilidir (Shi, 2003; Yıldız, 2023). Çatışmaya tepkilerle ilgili olarak, araştırmalar kaygılı ve kaçıngan insanların çatışma tartışmaları sırasında daha fazla fizyolojik tepkisellik yaşadığını (Powers, Pietromonaco, Gunlicks, Gunlicks ve Sayer, 2006) ve kaçıngan insanların evlilik çatışmasına daha büyük inflamatuar tepkiler yaşadığını göstermiştir (Gouin, Glaser, Loving, Malarkey, Stowell ve diğerleri, 2009; Rholes, Kohn ve Simpson 2014). Uzunlamasına çalışmalar, daha güvenli bağlanan bireylerin çatışma çözme becerilerini zamanla geliştirdiğini, kaygılı ve kaçıngan bireylerin ise çok az gelişme gösterdiğini veya hatta gerilediğini ortaya koymaktadır (Rholes ve diğerleri, 2014).

Çalışmalar, güvensiz bağlanma yönelimlerine sahip bireylerin çatışmayla çok etkili bir şekilde başa çıkamadığını göstermiştir. Örneğin Simpson, Rholes ve Phillips (1996), bağlanma stillerinin çatışma çözme davranışlarını nasıl tahmin ettiğini incelemiş, elde ettiği bulgular ile Güvenli bir şekilde bağlanan bireylerin, güvensiz bağlanma stillerine sahip olanlara kıyasla açık iletişim ve problem çözme gibi yapıcı çatışma çözme stratejilerine girme olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacılar daha kaygılı kadınların çatışmaya karşı güçlü bir stres tepkisi sergilediğini ve daha olumsuz çatışma çözme davranışları sergilediğini belgelemiştir. Shaver ve diğerleri (1988) kaygılı bağlanma biçimine sahip olan bireylerin partnerlerine daha bağımlı olma eğiliminde olduklarını, sıklıkla yokmuş gibi davranma veya geri çekilme içeren çatışma çözme stratejilerine girdiklerini bulmuşlardır. Kaçıngan bağlanmaya sahip bireyler çatışmalardan uzaklaşma eğilimindedir. Bu bireyler kendilerini uzaklaştırmayı ve yüzleşmekten kaçınmayı tercih etmektedir. Bu bulgular, kaçıngan bağlanmanın çıkış tepkilerini ve kaygılı bağlanmanın hem

çıkış tepkilerini hem de konuşma çözümlerine yönelik azalmış eğilimi tahmin ettiği mevcut çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Feeney ve Collins (2001) romantik partnerler arasında çatışma çözümü ve ilişki memnuniyetinde bağlanmanın rolünü inceleyen uzunlamasına bir çalışma yürütmüş, güvenli bağlanmanın açık iletişim ve problem çözme gibi yapıcı çatışma çözme davranışlarıyla bağlantılı olduğunu bulmuştur. Buna karşılık, kaçıngan bireylerin geri çekilme, tartışmadan kaçınma ve bazen başa çıkma mekanizmaları olarak inkâr veya kaçınma eğilimleri gösterdiklerini tespit etmiştir. Bernier ve Dozier (2002) kaygılı veya kaçıngan bağlanma stillerine sahip bireylerin aktif dinleme ve uzlaşma gibi etkili çatışma çözme stratejilerini kullanma olasılıklarının daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Overall, Fletcher ve Friesen (2003) kaygılı bağlanma stillerine sahip bireylerin çatışmaları dengeli bir şekilde çözmede zorluk yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bireyler çatışma çözümünü agresif bir şekilde sürdürme veya tamamen geri çekilme eğilimindedir, her iki strateji de daha az etkilidir. Beklendiği gibi, kaçıngan bireylerin çatışmadan çekilme ve konuları tartışmaktan tamamen kaçınma olasılığı daha yüksektir. Genel olarak, çalışma, kaçıngan bağlanmanın çatışmalarda geri çekilme stratejileriyle ilişkili olduğu fikrini güçlendirmektedir. Shi (2003), yetişkin bağlanma örüntüleri ile romantik ilişkilerde çatışma çözümü arasındaki bağlantıyı istatistiksel olarak araştırmış ve bağlanma boyutlarının romantik ilişkilerde çatışma çözme davranışlarını ve ilişki memnuniyetini yordadığını ortaya koymuştur. Çalışmaya göre kaygılı veya kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerin problem çözme ve uzlaşma gibi yapıcı çatışma stratejilerini kullanma olasılıklarının daha düşük olmaktadır. Marchand (2004) tarafından elde edilen bulgulara göre daha kaygılı ve kaçıngan insanlar ayrıca çatışma sırasında daha saldırgan iletişim göstermektedir; kaygılı ve kaçıngan kadınlar da daha az uzlaşmacı iletişim kurmaktadır. Ayrıca, oldukça kaygılı erkekler ve kadınlar, önemli bir çatışma konusunu tartıştıktan sonra partnerlerini ve ilişkilerini daha az olumlu algılarken, daha az kaygılı erkekler ve kadınlar, önemli bir çatışma konusunu tartıştıktan sonra partnerlerini ve ilişkilerini daha olumlu görmektedir. Daha kaçıngan erkekler, çatışmalı tartışmalar sırasında daha az sıcak ve destekleyici olarak derecelendirilmektedir. Pietromonaco, Greenwood ve Barrett (2004) tarafından yapılan çalışma, kaçıngan ve kaygılı bağlanma stilleri olan bireylerin ilişkisel çatışmaya karşı farklı tepki kalıpları sergilediğini vurgulamıştır. Kaygılı bağlanan bireyler çatışmayı aşırı aktifleştirme, daha fazla duygusal tepki gösterme ve aşırı güvence arama eğilimindeyken,

kaçıngan bağlanan bireyler çatışma durumlarını görmezden gelme, geri çekilme veya küçümseme eğilimindedir.

Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy (2005), kaygılı bağlanma yönelimlerine sahip kişilerin genellikle günlük ilişki çatışmalarının şiddetini artırdığını bulmuştur. Domingue ve Mollen (2009), her iki partnerin de güvensiz bağlanma yönelimlerine sahip olduğu bir ilişkide çiftlerin daha yüksek seviyelerde geri çekilme, karşılıklı kaçınma sergilediğini bulmuştur. Rholes ve diğerleri (2014) tarafından yürütülmüş olan uzunlamasına bir çalışma, ebeveynliğe geçişin ilk 2 yılında çiftlerde çatışma çözme taktiklerini incelemiş, elde edilen bulgular daha kaygılı ve daha kaçıngan kişilerin daha az etkili çatışma çözme stilleri kullandığını göstermiştir. Bonache, Gonzalez-Mendez ve Krahé (2019) tarafından elde edilen bulgulara göre kaygılı ve kaçıngan bağlanma stilleri yıkıcı çatışma çözme stratejileri ile anlamlı bir biçimde ilişkilidir. Kaçıngan bağlanma, çatışma durumlarında daha yüksek geri çekilme tepkisi ile ilişkilendirilmiştir. Demirbilek (2019) tarafından da benzer şekilde birlikte yaşayan çiftler bağlamında güvensiz bağlanma örüntüleri ile çatışma çözümü ile negatif ilişkili bulunmuştur. Kahraman, Erdoğan ve Hüroğlu (2020) Covid-19 pandemisi ile ilişkili olarak, kapanma dönemindeki çiftleri incelemiş, burada benzer şekilde kaygılı bağlanma ve kaçıngan bağlanma stilleri ile çıkış ve yokmuş gibi davranmayı ilişkili olarak tespit etmiştir.

Bretaña, Alonso-Arbiol, Recio ve Molero (2022) yüksek düzeyde kaçıngan bağlanma özelliği gösteren bireylerin ilişkilerde meydana gelen çatışmalar sırasında geri çekilme stratejileri kullanma olasılıklarının önemli ölçüde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu geri çekilme örüntüsü, bireyleri çatışma durumlarında çatışmaya karşı duvar örme, konuları değiştirme veya fiziksel olarak tartışmaları terk etme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kaçıngan bağlanan bireyler çatışmayı özellikle de özerklikleri için tehdit edici olarak algılamaktadır. Bu tür çatışma durumlarında pasif durumlar sergilemesi olasıdır ve bu da ilişki memnuniyetine olumsuz bir biçimde sirayet etmektedir. Gao, Liang, Li, Su, Mei, Zhou ve Meng (2022) tarafından Çinli lise öğrencileriyle yapılan uzunlamasına bir çalışma, algılanan ebeveyn evlilik çatışması ve aile uyumuna dayalı (1) yüksek ebeveyn çatışması ve zayıf aile uyumu (%19,4 örneklem), (2) orta düzeyde ebeveyn çatışması ve aile uyumu (%52,8) ve (3) düşük ebeveyn çatışması ve iyi aile uyumu (%27,8) olmak üzere farklı gizli üç profil belirlemiştir. Yüksek çatışma/zayıf uyum profilindeki ergenler, akran ilişkilerinde önemli ölçüde daha kötü çatışma çözme becerileri ve hem içselleştirme (depresyon, anksiyete) hem de dışsallaştırma (saldırganlık, suç işleme) sorunlarının daha yüksek oranlarını göstermiştir.

Kız ergenler ve her iki ebeveyniyle yaşamayanlar bu sorunlu profilde orantısız bir şekilde temsil edilmiştir. Uzunlamasına analizler, öğrencilerin yaklaşık %75'inin zaman içinde aynı profilde kaldığını ortaya koymuştur.

Yıldız (2023) bağlanma örüntülerinin (kaygı ve kaçınma boyutları ile) ve yakın ilişkilerdeki yapıcı ve yıkıcı çatışma çözme stratejileri üzerindeki yordayıcı rolünü incelemiş, bulgular kaygı ve kaçınmanın çıkış boyutu üzerinde yordayıcı bir role sahip olduğunu göstermiştir. Çatışmayı görmezden gelme davranışlarını içeren pasif-yıkıcı ihmal alt boyutu ise kaygı tarafından yordanmaktadır. Bu iki bağlanma örüntüsü, çatışmaya neden olan faktörlerin diyalog yoluyla tartışıldığı davranışları içeren konuşma alt boyutunu negatif yönde yordamıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile paralellik gösteren bu çalışma, yakın ilişkilerdeki çatışmaları etkili bir şekilde ele almanın ve çözmenin, sağlıklı ilişkileri sürdürmede önemli bir rol oynadığı ve bu anlamda güvenli bağlanma örüntülerinin önemli olduğu vurgusu yapılmıştır. Sarkar ve Bapu (2024), romantik ilişkilerde yetişkin bağlanma stilleri ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş, kaygılı ve pozitif çatışma çözme tepkileri arasında zayıf bir negatif ilişki bulmuştur. Çalışmada kaçıngan bağlanmanın çatışmadan kaçınma ve pasif-agresif davranışlarla önemli ölçüde ilişkili olduğu, kaygılı bağlanmanın ise çatışmacı ve duygusal olarak yoğun çatışma stilleriyle pozitif ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Çaylı (2025) evli bireylerin bağlanma stilleri ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir ve bu çalışmada elde edilen bulgular, güvenli bağlanma örüntülerine sahip olan bireylerin olumlu ve yapıcı çatışma çözme stratejilerini daha sık kullandığını; bunun aksine güvensiz bağlanma stiline sahip olan bireylerinse daha olumsuz stratejilere yöneldiğini ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın sonuçları mevcut literatürle tutarlıdır. Hem kaçınmacı hem de kaygılı bağlanma örüntüleri, kaçınma veya çıkış tepkileri gibi yapıcı olmayan çatışma çözme stratejileriyle bağlantılıdır ve açık iletişim kurma yönlü konuşma gibi daha sağlıklı ve çözüm odaklı stratejilerin kullanımını azaltmaktadır. Literatür ışığında bu sonuçlar, bağlanma örüntülerinin, bireylerin ikili ilişkilerinde çatışmalara nasıl yaklaştıklarını ve onları nasıl çözdüklerini şekillendirmede kritik bir rol oynadığını ortaya koymakla beraber, ikili ilişkilerde etkili çatışma çözümünü teşvik etmede güvenli bağlanma örüntülerinin önemini vurgular niteliktedir.

5.1.3. Fark analizlerine dayalı alt problemlere yönelik sonuçlar ve tartışma

Ebeveyn ilişki tutumları, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri bağlamında katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin ele alındığı fark analizlerinde elde edilen bulgular, bağlanma örüntüleri açısından çoğu özellikte belirgin fark olmadığını gösterirken, ebeveyn ilişkilerinin ve bireylerin çatışma çözme stratejilerinin cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, ebeveynlerin birlikteliği, bakım veren kişi, annenin hayatta olup olmama durumu, çocukluk sırası ve psikiyatrik tanı alma durumu gibi çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Cinsiyet bağlamında, kadınların annelerini erkeklere kıyasla daha otoriter olarak algıladığı, erkeklerin ise annelerini daha bağımlı gördüğü saptanmıştır. Ayrıca, kadınların çatışma anında daha çok çıkış tepkisi verdikleri, erkeklerin ise daha yüksek düzeyde bağlılık geliştirdikleri görülmüştür. Bu bulgular, kadın ve erkeklerin hem ebeveyn tutumlarını algılama biçimlerinde hem de çatışma çözme yaklaşımlarında farklılıklar taşıdığını göstermektedir. Bu bulgular literatürde yer alan bazı çalışmaların bulguları ile örtüşmekte ve bazı yönleriyle farklılıklar da göstermektedir. Öncelikle cinsiyet bağlamındaki farklılıklar literatürle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Örneğin, kadınların çatışma anlarında daha fazla çıkış tepkisi verdiği, erkeklerin ise daha yüksek bağlılık tepkileri gösterdiği bulgusu, Gottman (2023) tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlarla benzerlik arz etmektedir. Burada kadınların ilişkisel sorunlara karşı daha dışa dönük tepkiler verdikleri, erkeklerin ise daha içe kapanık ve uyum odaklı stratejiler geliştirdikleri ifade edilmiştir. Benzer şekilde, kadınların ebeveynlerini daha otoriter, erkeklerin ise daha bağımlı olarak algılamaları, Chao (1994) gibi araştırmalarda kültürel ve toplumsal cinsiyet rollerine atıfla açıklanmıştır. Sucu ve Bedel (2021) Türkiye örnekleminde üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmada, ebeveyn tutumunun alt boyutlarından biri olan demokratik ebeveyn tutumunun cinsiyete göre farklılaştığı; kız öğrencilerin algıladığı demokratik ebeveyn tutumunun, erkek öğrencilerin ortalama puanından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumlarında, erkek öğrencilerin algıladığı koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumlarının kız öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Genç yetişkinler ve yetişkinlerle yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Oğuz (2016) ve Erkan (2019) ebeveyn tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmış; Uysal (2019) erkeklerin ebeveynlerini kadınlara göre daha koruyucu algıladıklarını, diğer tutumlarda anlamlı bir fark olmadığını;

Çakır (2017) kadınların ebeveynlerini daha koruyucu ve otoriter algıladıkları, erkeklerin ise daha demokratik algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Farklı çalışmalarda farklı sonuçlar ebeveyn tutumlarının farklılık gösterdiğini ve erkekler ve kadınlar tarafından farklı algılandığını göstermektedir (Sucu ve Bedel, 2021).

Yaş grupları arasında baba tutumları genel olarak farklılık göstermezken, yalnızca ilgisiz baba tutumu açısından belirgin farklar bulunmuş, daha genç katılımcıların babalarını daha az ilgisiz olarak algıladıkları belirlenmiştir. Bu durum, babaların çocuklarına yönelik ilgisinin çocuk yaşına göre değişebileceğini düşündürmektedir. Daha genç bireylerin babalarını daha az ilgisiz olarak algılaması, günümüz ebeveynlik anlayışındaki dönüşümle ilişkili olabilecektir. Lamb ve Lewis (2010), modern babalık rollerinin çocuk bakımına katılımı artırdığını ve genç neslin bu değişimi daha çok deneyimlediğini vurgulamaktadır.

Sosyoekonomik durumun ise hem anne hem baba ebeveynlik tutumu algılarını etkilediği görülmüştür. Yüksek sosyoekonomik düzeydeki bireyler, ebeveynlerini birbirine karşı daha demokratik ve koruyucu olarak algılarken, düşük düzeydeki bireylerde bu tutumların daha az algılandığı anlaşılmaktadır. Bu da ekonomik refah düzeyinin ebeveyn ilişki algılarını etkileyebileceğine işaret etmektedir. Araştırmalar, daha yüksek sosyoekonomik statünün daha destekleyici ebeveyn ilişki stilleriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Sosyoekonomik düzeyin ebeveyn tutumlarına etkisi konusunda Kotchick ve Forehand (2002) ekonomik stresin tutarlı ve demokratik ebeveyn ilişkilerini ve davranışlarını baltaladığını, ebeveyn sıcaklığını, demokratik tutumları azalttığını ve otoriter davranışları artırdığını vurgulamıştır. Bornstein ve Bradley (2003) sosyoekonomik açıdan daha iyi durumda olan ailelerde bireyler ebeveynler, daha destekleyici ve entelektüel olarak uyarıcı olarak algıladıklarını ileri sürmüştür. Conger ve Donnellan (2007), düşük gelirli ailelerdeki ekonomik baskının daha sert, daha az destekleyici ilişkilerin söz konusu olduğuna dikkat çekmiştir. Düşük sosyoekonomik düzeyin ebeveynlerde daha stresli, otoriter ve katı tutumlara yol açabileceğini belirtirken; yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelerde çocuklara daha destekleyici ve demokratik bir yaklaşımın benimsendiğini göstermiştir. Bu durum, bu araştırmada düşük sosyoekonomik düzeydekilerin ebeveynlerini daha az koruyucu ve demokratik algılamasıyla tutarlı görülmektedir. Örneğin, Dornbusch, Ritter, Leiderman, Roberts ve Fraleigh (2016) daha yüksek bir statüde bulunan ailelerde ebeveynlerin sıcaklık, duyarlılık ve net iletişim ile karakterize edilen daha olumlu ve ılımlı ebeveynlik ilişkilerine sahip olma eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Hoff ve Laursen (2019) yüksek sosyoekonomik statüdeki ailelerde ebeveynlerin daha çok demokratik ve rasyonel

süreçler yürüttüklerini bulmuştur. Bu, sıcaklığı ve açık iletişimi teşvik eden demokratik ebeveynlikle uyumludur. Francis, Pai ve Badagabettu (2021) tarafından yapılan bir çalışma, daha yüksek sosyoekonomik durumda bulunan ailelerde ebeveynlerin çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler ve karar alma süreçlerine daha fazla katılım bildirdiğini bulmuştur.

Ebeveynlerin birlikte yaşayıp yaşamaması da hem ebeveyn tutumlarının hem de bireylerin çatışma çözme tepkilerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Birlikte yaşayan ebeveynlere sahip bireyler, ebeveynlerini daha demokratik ve ilgili olarak algılamakta, ayrıca çatışmalarda daha az çıkış tepkisi ve yok sayma davranışı göstermektedir. Bu bulgular, aile bütünlüğünün bireylerin hem ebeveyn ilişki algılarını hem de sosyal ilişkilerdeki davranış kalıplarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Araştırmalar, birlikte yaşayan ailelerin çocuklarının sağlıklı çatışma çözme stratejilerine örnek teşkil edebilecek olumlu ebeveyn etkileşimleri deneyimleme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla ilişkili olarak örneğin Amato ve Keith'in (1991) boşanmanın çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen meta-analiz çalışması, ebeveyn ayrılığının çocuklarda daha olumsuz davranışsal ve duygusal sonuçlara yol açtığını göstermiştir; bu da bulgularla örtüşmektedir. Amato (2000) boşanmış veya birlikte yaşamayan ebeveynlerin çocuklarının her iki ebeveyniyle de daha düşük kaliteli ilişkiler yaşama ve daha çok kaçınma temelli çatışma çözme stratejileri geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Cummings ve Davies'e (2002) her iki ebeveynin de bulunduğu yapıcı, sağlıklı ailelerde göre çocuklar bu davranışları yansıtma eğilimindedir ve sosyal ilişkilerde daha sağlıklı katılım gösterebilmektedir. King'in (2002) sonuçlarına göre her iki biyolojik ebeveyniyle yaşayan kişiler, ev ortamlarını sıcak ve demokratik olarak tanımlamaya daha yatkınken, tek ebeveynli veya üvey aile evlerinde yaşayanlar daha fazla çatışma ve daha az uyum gösterebilmektedir. Cummings ve Davies (2011) birlikte yaşamayan ailelerde yaygın olarak istikrarsızlığına maruz kalmanın duygusal düzenlemeyi zayıflattığını ve çocuklarda geri çekilme veya saldırgan çatışma tepkilerini nasıl beslediğini vurgulamıştır.

Annenin hayatta olup olmaması, özellikle koruyucu tutum ve kaygı bağlanma örüntüsü açısından etkili olmuş, annesi hayatta olan bireylerin daha yüksek kaygı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, bireylerin kaygı bağlanmalarında anne figürünün yaşamsal varlığının duygusal bir yük taşıyabileceğini göstermektedir. Annenin hayatta olup olmama durumunun bağlanma kaygısı üzerindeki etkisi literatürde daha az ele alınmış olmakla birlikte, annesi vefat eden bireylerde kaygı düzeyinin daha düşük olması, ebeveynin fiziksel varlığı kadar, onunla kurulan duygusal ilişkinin niteliğinin önemli olduğunu

düşündürmektedir. Bu, Mikulincer ve Shaver'in (2016) bağlanma teorisi kapsamında bireyin içsel çalışma modellerinin geçmiş ilişkilerden etkilendiğini savunan görüşüyle açıklanabilecek bir durumdur.

Çocuklukta bakım veren kişi bireylerin ebeveyn tutumlarına ilişkin algılarını ve çatışma çözme tepkilerini etkilemektedir. Anne-baba tarafından yetiştirilen bireyler, diğer bakım verenlere kıyasla ebeveynlerini daha demokratik, ilgili ve koruyucu olarak algılamaktadır. Aynı zamanda çatışma çözme tepkilerinde daha az çıkış ve yok sayma davranışı sergilemektedir. Bu da bakım sürecinde iki ebeveynin ortak rol almasının bireyin psikososyal gelişiminde daha dengeli bir yapı sunduğunu düşündürmektedir. Zira burada çatışma çözme tepkilerinde de yapıcı yönler öne çıkmaktadır. Özellikle anne-baba ortak bakımının çocukların sosyal becerilerini ve ilişkisel düzenlemelerini daha olumlu etkilemesi durumu, örneğin Bowlby tarafından desteklenmektedir. Bağlanma teorisin öncü araştırmacısı olan Bowlby'e (1982; 2008) göre erken bağlanma deneyimleri (özellikle her iki ebeveyn tarafından tutarlı bakım) zihinsel modeller olarak içselleştirmekte ve çatışma çözümü de dahil olmak üzere daha sonraki sosyal davranışları etkilemektedir. Güvenli bağlanmaya sahip çocuklar işbirlikçi ve çözüm odaklı stratejiler benimseme eğilimindedir. Hetherington, Clingempeel, Anderson, Deal, Hagan ve diğerleri (1992) tek ebeveynli veya üvey aile ortamlarında yetişen bireylerin, her iki biyolojik ebeveyn tarafından yetiştirilenlere kıyasla çatışmada daha fazla dışsallaştırıcı davranış ve duygusal geri çekilme gösterdiğini vurgulamıştır. Başka bir araştırmada (Cowan ve Cowan, 1995) bakım verenin tek ebeveyn ya da başka bir birey olması durumunda, çocukların daha az demokratik ve daha ilgisiz ebeveyn tutumları algıladıkları gösterilmiştir. Patterson ve Fisher (2002) iki duyarlı ve ilgili bakıcının olduğu evlerdeki çocukların, daha iyi gelişmiş sosyal sorun çözme becerileri nedeniyle çatışmada saldırgan veya kaçınmacı davranışlar sergileme olasılıklarının daha düşük olduğunu bulmuştur. Bu görüşler Lamb (2012) tarafından da desteklenmiştir. Lamb (2012) iki ebeveynin katılımının (özellikle hem annelerin hem de babaların aktif katılımı) ergenlikte daha fazla duygusal güvenlik, daha az içselleştirme sorunu ve daha dengeli çatışma stratejileriyle ilişkili olduğunu savunmaktadır.

Psikiyatrik tanı alma durumu ise hem ebeveyn algılarında hem de bağlanma örüntülerinde belirleyici olmuştur. Tanı alan bireylerin annelerini daha otoriter olarak algıladığı ve daha yüksek düzeyde kaygı bağlanma geliştirdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, erken dönem ebeveynlerin birbirleri arasındaki ilişki tutumlarının bireylerin ruh sağlığı gelişiminde uzun vadeli etkiler doğurabileceğini akla getirmektedir. Psikiyatrik tanı almış bireylerin daha

otoriter anne algısı ve yüksek kaygı bağlanma düzeyine sahip olmalarına ilişkin olarak benzer şekilde Allen ve Land (1999), olumsuz ebeveyn tutumlarının çocuklukta içselleştirilen bağlanma stillerini şekillendirdiğini ve bu durumun erişkinlikte ruhsal bozukluklara zemin hazırlayabileceğini ortaya koymuştur. Mikulincer ve Shaver (2016) kaygılı bağlanmanın yetişkinlikte kaygı ve depresyonla güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Meta analizleri kaygılı bağlanan bireylerin çocukluklarında tutarsızlık ve müdahalecilik deneyimleri bildirdiklerini bulmuştur; bu özellikler otoriter veya reddedici ebeveynliğin tipik özellikleridir. Araştırmalar, kaygı veya depresyon gibi psikiyatrik tanıları olan bireylerin ebeveynlerini daha otoriter olarak algılama eğiliminde olduklarını ve daha yüksek düzeyde kaygıyla ilişkili bağlanma yaşadıklarını göstermektedir. Örneğin Karayağız Aktan ve Karayağız (2020), kaygı bozukluğu olan çocukların annelerinde ebeveyn bağlanma kalıpları üzerine yapılan bir çalışma, bu kişilerin genellikle daha kaygılı bağlanma stilleri bildirdiğini, bunun ebeveyn tutumlarını etkileyebileceğini ve çocuklarında kaygı gelişimine katkıda bulunabileceğini bulmuştur. Benzer şekilde, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerde bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar, ebeveyn algıları ve tutumlarıyla ilişkilendirilebilen güvensiz bağlanma kalıplarının yaygın olduğu gösterilmiştir (Şimşek, Ünübol ve Bilici, 2021).

Genel olarak fark analizleri çerçevesinde elde edilen bu bulgular, ebeveynlerin ilişki tarzlarının bireylerin duygusal, ilişkisel ve davranışsal örüntülerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ve bu etkilerin bireysel farklılıklarla şekillendiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu araştırmada elde edilen bulguların bir kısmı mevcut literatürle paralellik göstermektedir. Ancak genel bir bağlamda tüm ele alınan sosyodemografik faktörleri tartışmaya müsait bir bilgi birikimi bulunmadığını söylemek mümkün görülmektedir. Bu anlamda bu alanlarda bilgi birikimini ve içgörüleri arttırmaya dönük faydalar sağlayacak yönde farklı çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

5.2. Öneriler

Bu çalışma bireylerin bağlanma stillerinin ve ebeveyn ilişki tarzlarının ikili ilişkilerdeki çatışmayı nasıl ele aldıklarını, çatışma çözmeye ilişkin tepkilerini etkilediğini göstermiştir. Özellikle, kaçıngan bireylerin açık iletişim kurmaktansa geri çekilme veya tepki gösterme olasılığı daha yüksekken, kaygılı bireyler doğrudan çözümden kaçınma eğilimindedir ve

çatışma sırasında kendilerini bastırabilmektedir. Ek olarak, ebeveynler arasındaki ilişki tutumları bu çatışma stratejilerini şekillendirmede anlamlı bir rol oynayabilmektedir. Demokratik ve koruyucu ebeveyn tutumları daha sağlıklı çatışma çözme stilleriyle ilişkilendirilirken, ilgisiz veya otoriter tutumlar kaçınmacı veya olumsuz tepkileri yordama eğilimindedir. Araştırmada elde edilen bu tür sonuçlardan yola çıkarak hem alana ilişkin saha uygulamalarına dönük hem de literatüre, gelecek araştırmalara dönük birtakım öneriler sunmak mümkündür. Bu öneriler aşağıda alt başlıklar biçiminde ele alınmıştır.

5.2.1. Alan uzmanlarına yönelik öneriler

Bu araştırmada erişilen sonuçlar özellikle psikologlar, danışmanlar ve çift terapistleri için önem taşıyabilecektir, çünkü erken aile dinamiklerinin ve bağlanmanın yetişkin ilişkisel davranışlarını nasıl etkilediğine dair içgörüler sunmaktadır.

Ebeveyn ilişki ve bağlanma örüntüleri gibi yapıların çatışma çözümü üzerindeki etkilerini anlamaya odaklanan çalışmaların sonuçlarının dikkate alınması gerekmektedir. Aile, evlilik, çift terapisi gibi uygulamalarda, çiftlerde veya bireysel terapilerde danışanların bağlanma profillerini tespit edip, algıladığı ebeveyn ilişki dinamikleri üzerine rehberli yansımaları bireysel ve çift terapisine entegre ederek özelleştirilmiş müdahale modülleri oluşturmak önemli olabilir.

Kaçıngan ya da kaygılı örüntü arz eden bağlanmaya sahip bireyler için psikolojik terapilerin, ikili ilişkilerde duygusal yakınlık oluşturma ve çatışmayla başa çıkmak için daha sağlıklı başa çıkma mekanizmaları geliştirmelerine, açık iletişim konusunda daha rahat olmalarına yardımcı olmaya odaklanması önem arz edebilir. Örneğin, kaçıngan bireylerde, doğrudan yüzleşmeyi zorlamak yerine, onları sözlü çatışma işlemeye alıştıran kademeli duygusal maruz bırakma egzersizlerine odaklanmak önerilebilir.

Terapi uygulamalarında hem kaçıngan hem de kaygılı bireylerin bağlanma örüntülerini tanımalarına ve bilhassa çatışmalar sırasında iletişimi ve etkileşimi iyileştirmek, çözüm odaklı yaklaşmak için birlikte nasıl çalışacaklarını anlamaları ve içselleştirmelerine, uyumsuz kalıpları tanımalarına ve bunları daha yapıcı davranışlarla değiştirmelerine yardımcı olabilecektir. Bu uygulamalar bireylerin çocukluk deneyimlerinin yetişkin ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini anlayabilmeleri açısından da önemli olabilecektir.

Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma kapmsaında ele alındığında, öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn ilişkilerinin bireysel ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak; okul temelli aile içi iletişim, duygusal farkındalık ve sağlıklı sınırlar gibi konuları içeren psikoeğitim programları düzenleyebilir. Öğrencilerin bağlanma stillerini tanıma ve bu stillerin ikili ilişkiler üzerindeki etkilerini fark etmelerine yardımcı olacak bireysel danışmanlık ya da grup çalışmaları planlanabilir. Öğrencilere yönelik olarak, özellikle ergenlik döneminde ortaya çıkan ikili ilişki problemleri göz önüne alınarak, çözüm odaklı iletişim, empatik dinleme, duygu düzenleme gibi konularda seminer ve atölyeler hazırlanabilir. Rehber öğretmenler, ebeveynlerle çocuğun ihtiyacı göz önüne alınarak bireysel görüşmeler yaparak ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirecek öneriler sunabilir ve bağlanma süreçlerini destekleyici aile tutumlarını teşvik edebilir.

5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar, aile sistemlerinin ve bağlanma teorisinin yetişkin kişilerarası çatışmalarda gösterilen tepkilerin işleyişi üzerindeki etkilerini araştıran literatür bağlamında önemli bazı hususlara dikkat çekmiştir. Çalışmanın en ayırt edici yönü, algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve çatışma çözme tepkilerini tek bir modelde bir araya getirerek incelemesi ve birbiri arasında istatistiksel olarak ilişkilerin olduğunu tespit etmesidir. Literatürde genellikle bu yapılar ayrı ayrı ya da yalnızca ikili kombinasyonlar halinde ele alınmaktadır; bu üçlü yapının bir bütün olarak ele alınması nadirdir. Bu yönüyle araştırma, karmaşık ilişki dinamiklerinin daha kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Davranışların geçmiş yaşantılarla, özellikle aile içi deneyimlerle nasıl şekillendiğini anlamaya çalışan aratırma alanına katkı sunmaktadır.

Araştırma bulgular, sonuçlar ve değerlendirmeler ile literatüre dönük bazı değerli içgörüler sunarken, diğer taraftan da her araştırmada olduğu gibi birtakım sınırlılıklara sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir. En baştan bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmış ve örnekleme yöntemiyle belirlenen 380 katılımcının yanıtları doğrultusunda analizler gerçekleştirilmiştir; dolayısıyla çalışma bu örneklemle sınırlıdır. Elde edilen bulgular yalnızca araştırmada kullanılan nicel psikometrik ölçme araçlarının kapsamı ve ölçtüğü değişkenlerle sınırlıdır. Araştırma, kesitsel tasarıma sahip nicel bir çalışma olup, zamana yayılmış bir gözlem içermemektedir. Bu nedenle, ulaşılan veriler yalnızca belirli bir zaman dilimindeki durumu yansıtmaktadır. Araştırmada katılımcıların algıları belirli bir

dönemde toplanmış olan öznel değerlendirmeye dayalı birincil veriler üzerinden bir defaya mahsus olarak ölçülmüş ve sonuçları raporlanmıştır. Bu anlamda araştırma kesitsel nitelikte olup, boylamsal bir yönü bulunmamaktadır. Dolayısıyla gelecek araştırmada uzunlamasına (boylamsal) yöntemle konuya yaklaşılması, zaman içinde durumun değişip değişmediğine ilişkin çıkarımlar elde etmek açısından faydalı olabilir.

Gelecekteki araştırmalar, ebeveynler arası ilişkilerin farklı yönlerini yetişkin çatışma tepkilerine bağlayan mekanizmaları daha fazla açığa çıkarmak ve konuya ilişkin olarak farklı içgörüler elde etmek noktasında farklı değişkenleri ele alarak ilişkilendirilebilir. Böylece gelecekteki araştırmalar, ebeveynler arası ilişkilerin farklı yönlerini yetişkin bireylerin çatışma tepkilerine bağlayan psikososyal ve bilişsel mekanizmaları daha ayrıntılı biçimde inceleyerek, konuyla ilgili yeni içgörüler elde edebilir. Araştırmalar bağlamında örneğin kültürel değerler, inanç sistemleri ya da toplumsal cinsiyet rolleri gibi değişkenler ele alınabilir. Bunlara ek olarak, ilişki kalitesi, ilişki süresi, ilişki statüsü (evli, nişanlı gibi) ve çocuk sahibi olup olmama durumu gibi ilişki bağlamı ile ilgili faktörler de bireylerin yaklaşım biçimlerini şekillendiren unsurlar olabilir.

Kaçıngan veya kaygılı bireylerin çatışma durumlarına fiziksel olarak nasıl tepki verdiğini keşfetmek için çatışma simülasyonları sırasında nörogörüntüleme veya fizyolojik ölçümler (kalp hızı değişkenliği, kortizol seviyeleri) dahil edilerek biyolojik belirteçleri ortaya çıkarabilecek araştırmalar yürütülebilir.

Disiplinlerarası yaklaşımla hem psikolojik hem de sosyokültürel faktörleri göz önünde bulunduran kapsamlı araştırma modelleri çerçevesinde erişilebilecek sonuçlar literatüre katkı sağlarken bir yandan da daha bütünsel müdahaleler geliştirmeye olanak tanıyabilir.

Diğer taraftan, kültürel normların ve ilişkili faktörlerin bağlanma örüntüleri, ebeveyn ilişki tarzları ve çatışma çözme stratejilerini nasıl etkilediğini araştırmaların elde edeceği bulgular da literatüre katkı sağlamak yönünden potansiyel taşıyabilir.

Ayrıca gelecekte yapılabilecek çalışmalar, katılımcıların konuya ilişkin görüşlerini daha derinlemesine elde etmek noktasında nicel yöntemlerin yanı sıra odak grup görüşmeleri, mülakat (görüşme) gibi nitel yöntemleri, hatta nicel-nitel karma yöntemleri de dahil etmeyi düşünebilir.

KAYNAKLAR

Ablow, J. C., & Measelle, J. R. (2009). Capturing and utilizing young children's perceptions of marital conflict. *Journal of Family Psychology, 23*(4), 485-498. doi: 10.4324/9781315802428

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Akarslan, Y. (2022). *Algılanan ebeveyn ilişkisi ile yetişkinlikte görülen duygusal tepkisellik düzeyi ve evlilikte ebeveyn çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 757193)

Allen, J. P., & Land, D. (1999). Attachment in adolescence. In *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 319-335). USA: Guildford Press.

Allen, J. P., & Tan, J. S. (2016). The multiple facets of attachment in adolescence. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3rd ed., pp. 399-415). Guilford Press.

Allender, J. A., & Spradley, B. W. (2005). *Community health nursing concepts and practice*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Alvi, M. (2016, Kasım). A manual for selecting sampling techniques in research. Munich Personal RePEc Archive. Web: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/70218/1/MPRA_paper_70218.pdf adresinden erişilmiştir.

Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family, 62*(4), 1269-1287. doi: 10.1111/j.1741-3737.2000.01269.x

Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: An update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of Family Psychology, 15*(3), 355. doi: 10.1037/0893-3200.15.3.355

Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: A meta-analysis. *Psychological Bulletin, 110*(1), 26-46. doi: 10.1037/0033-2909.110.1.26

Arslan, C. (2005). Kişilerarası çatışma çözme ve problem çözme yaklaşımlarının yükleme karmaşıklığı açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Dergisi, 14, 75-93. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1723712

Arslan, O. (2020). *Yetişkinlikte gözlenen dikkat eksikliği hiperaktivite, yaygın anksiyete bozukluğu semptomları; algılanan ebeveyn ilişkisi ve bilişötesi farkındalık olgularının birbirleriyle olan ilişkilerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 722575)

Bailey, S. (2009). Couple relationships: Communication and conflict resolution. *MSU Extension, 17*(2), 1-3. Erişim adresi: https://www.montana.edu/extension/health/documents/MT200917HR.pdf

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall, Inc.

Bartholomew, K., Henderson, A., & Dutton, D. (2012). Insecure attachment and abusive intimate relationships. In *Adult attachment and couple psychotherapy* (pp. 43-61). Routledge.

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244. doi: 10.1037/0022-3514.61.2.226

Baştürk, S., ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 129-159). Ankara: Vize Yayıncılık.

Bauer, J. (2002). *Dasgedaechtnisdes körpers. Wiebeziehungenund lebensstileunsere gene steuern*. Frankfurt: Eichborn.

Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence, 11*(1), 56-95. doi: 10.1177/0272431691111004

Bee, H., ve Boyd, D. (2020). *Çocuk gelişim psikolojisi* (Çev. O. Gündüz) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Berman, W. H., & Sperling, M. B. (1994). *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives*. Guilford Press.

Bernier, A., & Dozier, M. (2002). Assessing adult attachment: Empirical sophistication and conceptual bases. *Attachment & Human Development, 4*(2), 171-179. doi: 10.1080/14616730210157457

Blain, M. D., Thompson, J. M., & Whiffen, V. E. (1993). Attachment and perceived social support in late adolescence: The interaction between working models of self and others. *Journal of Adolescent Research, 8,* 226-241. doi: 10.1177/074355489382006

Booth, A., & Amato, P. R. (2001). Parental predivorce relations and offspring postdivorce well□being. *Journal of Marriage and Family, 63*(1), 197-212. doi: 10.1111/j.1741-3737.2001.00197.x

Bonache, H., Gonzalez-Mendez, R., & Krahé, B. (2019). Adult attachment styles, destructive conflict resolution, and the experience of intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence, 34*(2), 287-309. doi: 10.1177/0886260516640776 Full text linksCite

Bornstein, M. H., & Bradley, R. H. (2014). *Socioeconomic status, parenting, and child development.* Routledge.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment.* Basic Books.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.

Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (2008). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.

Bowlby, J. (2012). *Sevgi bağlarının kurulması ve bozulması* (Çev. Meltem Kamer; Ed. Tahir Özakkaş). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

Bowlby, J. (2021). *Bağlanma* (T. V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and personality disorders: Their connections to each other and to parental divorce, parental death, and perceptions of parental caregiving. *Journal of Personality, 66*(5), 835-878. doi: 10.1111/1467-6494.00034

Bretaña, I., Alonso-Arbiol, I., Recio, P., & Molero, F. (2022). Avoidant attachment, withdrawal-aggression conflict pattern, and relationship satisfaction: A mediational dyadic model. *Frontiers in Psychology, 12*, 794942. doi: 10.3389/fpsyg.2021.794942

Campbell, L., & Marshall, T. (2011). Anxious attachment and relationship processes: An interactionist perspective. *Journal of Personality, 79*(6), 1219-1250. doi: 10.1111/j.1467-6494.2011.00723.x

Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J., & Kashy, D. A. (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: The role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology, 88*(3), 510-531. doi: 10.1037/0022-3514.88.3.510

Cassidy, J., & Berlin, L. J. (1994). The insecure/ambivalent pattern of attachment: Theory and research. *Child Development, 65*(4), 971-991. Erişim adresi: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/7956474/

Caughlin, J. P., & Vangelisti, A. L. (2006). Conflict in dating and marital relationships. In The Sage handbook of conflict communication: Integrating theory, research, and practice (pp. 129-158). Sage Publications, Inc.

Ceylan, N. M. G. (2017). *Romantik ilişkide; ilişkiye odaklanma, çatışma çözme tepkileri ve ilişkide affediciliğin algılanan ebeveynlik biçimi ve ebeveyne duygusal erişilebilirlik açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 485486)

Chang, M. (2007). *Cultural differences in parenting styles and their effects on teens' self-esteem, perceived parental relationship satisfaction, and self-satisfaction* (Unpublished doctoral dissertation), Carnegie Mellon University, Pittsburgh, USA.

Chao, R. K. (1994). Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development, 65*(4), 1111-1119. doi: 10.1111/j.1467-8624.1994.tb00806.x

Cherry, K. (2024). *How uninvolved parenting can shape a child's future.* Web: https://www.verywellmind.com/what-is-uninvolved-parenting-2794958 adresinden erişilmiştir.

Christensen, A., & Heavey, C. L. (1990). Gender and social structure in the demand/withdraw pattern of marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(1), 73-81. doi: 10.1037//0022-3514.59.1.73.

Clark, D. M., & Wells, A. (1995). A cognitive model of social phobia. In R. G. Heimberg, M. R. Liebowitz, D. A. Hope (Ed.) ve F. R. Schneier (Ed.), Social phobia: Diagnosis, assessment, and treatment (pp. 69-93). The Guilford Press.

Clements, M. L., Martin, S. E., Randall, D. W., & Kane, K. L. (2014). Child and parent perceptions of interparental relationship conflict predict preschool children's adjustment. *Couple and Family Psychology: Research and Practice, 3*(2), 110-125. doi: 10.1037/cfp0000017

Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2000). A safe haven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*(6), 1053-1073. doi: 10.1037/0022-3514.78.6.1053

Conger, R. D., & Donnellan, M. B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development. *Annual Review of Psychology, 58*, 175-199. doi: 10.1146/annurev.psych.58.110405.085551

Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (1995). Interventions to ease the transition to parenthood: Why they are needed and what they can do. *Family Relations, 1,* 412-423. doi: 10.2307/584997

Cox, M. J., Paley, B., & Harter, K. (2001). Interparental conflict and parent-child relationships. In J. H. Grych & F. D. Fincham (Eds.), *Interparental conflict and child development: Theory, research and applications* (pp. 249-272). Cambridge University Press.

Crittenden, P. M. (2015). Relationships at risk. In *Clinical implications of attachment* (pp. 136-174). Routledge.

Laursen, B., & Hafen, C. A. (2010). Future directions in the study of close relationships: Conflict is bad (except when it's not). *Social Development, 19*(4), 858-872. doi: 10.1111/j.1467-9507.2009.00546.x

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297-324. doi: 10.1007/BF02310555

Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2002). Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process□oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 43*(1), 31-63. doi: 10.1111/1469-7610.00003

Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Press.

Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2011). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Press.

Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C., & Papp, L. M. (2004). Everyday marital conflict and child aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology, 32,* 191-202. doi: 10.1023/B:JACP.0000019770.13216.be

Cutrona, C. E. (1996). *Social support in couples: Marriage as a resource in times of stress.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Çakır, A. (2017). *Anne baba tutumunun, evlilikte uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 460416)

Çalışkan S., Ünler, E., & Tatoğlu, E. (2024). Commitment profiles for employee voice: Dual target and dominant commitment mindsets. *Current Psychology, 43*(2), 1696-1714. doi: 10.1007/s12144-023-04430-6

Çaylı, Ö. (2025). *Evli bireylerin bağlanma stillerinin evlilikte çatışma çözümüne etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 914877)

Çelik, E., ve Öziş, G. (2016). Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education, 5*(2), 50-66. doi: 10.30703/cije.321396

Çifteci, M. (2024). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 902591)

Çoban, R., ve Turan, N. (2023). Çocuklukta algılanan ebeveyn tutumlarının ve ebeveynler arası çatışmanın genç yetişkinlerin kişilerarası iletişim becerisi ile olan ilişkisi: Öz duyarlığın aracı rolü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17*, 79-100. doi: 0.32739/uskudarsbd.9.17.133

Çopuroğlu, A. V. (2022). *Üniversite öğrencilerinde duygusal ilişki mutluluğu: Duygusal ilişki biçimleri, algılanan ebeveyn ilişkisi ve duygusal öz yeterliğin yordayıcılığı* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 736998)

Dağ, İ., ve Gülüm, V. (2013). Yetişkin bağlanma örüntüleri ile psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide bilişsel özelliklerin aracı rolü: Bilişsel esneklik. *Türk Psikiyatri Dergisi, 24*(4), 240-247. Erişim adresi: https://www.turkpsikiyatri.com/Data/UnpublishedArticles/h62u5u.pdf

Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psycholojical Bullentin, 116*(3), 387-411. doi: 10.1037/0033-2909.116.3.387

Demirbilek, Z. (2019). *Birlikte yaşayan çiftlerin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımları: bağlanma, başa çıkma tutumları ve kişiliğin etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 584930)

Deutsch, M. (1973). *The resolution of conflict.* New Heaven: Yale University Press.

Deveci Şirin, H., ve Şen Doğan, R. (2021). Psychometric properties of the Turkish version of the experiences in close relationships–relationship structures questionnaire (ECR-RS). *SAGE Open, 11*(1), 21582440211006056. doi: 10.1177/2158244021100605

Dirik, G., Yorulmaz, O., ve Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi, 26*(2), 123-130. Erişim adresi: https://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C26S2/06.pdf

Domingue, R., & Mollen, D. (2009). Attachment and conflict communication in adult romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 26,* 678-696. doi: 10.1177/0265407509347932

Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F., & Fraleigh, M. J. (2016). The relation of parenting style to adolescent school performance. In *Cognitive and moral development, academic achievement in adolescence* (pp. 276-289). Routledge.

Dreikurs, R. (1993). Determinants of changing attitudes of marital partners toward each other. *Individual Psychology: The Journal of Adlerian Theory, Research & Practice, 49*(3-4)*,* 488-505. Erişim adresi: https://psycnet.apa.org/record/1994-30653-001

Durmuş Sipahi, B., Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2013). Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Düz, L. (2021). *Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 666536)

Erdem, Ş., ve Kabasakal, Z. (2015). Psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 82-90. Erişim adresi: https://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/08.erdem.pdf

Ergun, S. (2022). Kişilerarası ilişkilerde çatışma. A. Temel Eğinli (Ed.), *Kişilerarası ilişkiler: Özellikleri-süreçleri-teorileri* içinde (ss. 190-241). İzmir: Cem Yayınevi.

Ergun, S., ve Eğinli, A. T. (2024). Interpersonal conflict resolution styles: A research on university students. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22*(4), 89-106. doi: 10.18026/cbayarsos.1471470

Erkan, S. (2019). *Erişkinlerde algılanan anne baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 537166)

Ersoy, Ö., ve Şahin, F. (1999). 0-6 yaş döneminde anne baba eğitiminin önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi, 1*(1), 58-62. Erişim adresi: https://avesis.gazi.edu.tr/yayin/27c39d64-c556-45ff-beb1-411e30e814b0/0-6-yas-doneminde-anne-baba-egitiminin-onemi

Ertem Eray, T. (2015). *Çatışma kuramları ve çözüm yolları çerçevesinde halkla ilişkiler rol ve fonksiyonları üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 417867)

Ertürk, Y. D. (2012). *Davranış bilimleri.* İstanbul: Kutupyıldızı Yayınları.

Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships, 9*(1), 39-55. doi: 10.1111/1475-6811.00003

Feeney, B. C., & Collins, N. L. (2001). Predictors of caregiving in adult intimate relationships: An attachment theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 80*(6), 972. doi: 10.1037/0022-3514.80.6.972

Feeney, J. A., & Karantzas, G. C. (2017). Couple conflict: Insights from an attachment perspective. *Current Opinion in Psychology, 13,* 60-64. doi: 10.1016/j.copsyc.2016.04.017

Feeney, B. C., & Van Vleet, M. (2010). Growing through attachment: The interplay of attachment and exploration in adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships, 27*(2), 226-234. doi: 10.1177/0265407509360903

Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice, 3*(2), 95-131. doi: 10.1207/S15327922PAR0302_01

Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: Correlates, structure, and context. *Current Directions in Psychological Science, 12*(1), 23-27. doi: 10.1111/1467-8721.01215

Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family, 72*(3), 630-649. doi: 10.1111/j.1741-3737.2010.00722.x

Fivush, R., & Waters, T. E. A. (2015). Patterns of attachment across the lifespan. In R. Scott & S. Kosslyn (Eds.), *Emerging trends in the social and behavioral sciences.* John Wiley & Sons.

Fraley, R. C., Hudson, N. W., Heffernan, M. E., & Segal, N. (2011). Are adult attachment styles categorical or dimensional? A taxometric analysis of general and relationship-specific attachment orientations. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*(5), 919-940. doi: 10.1037/pspp0000027

Fraley, R. C., Heffernan, M. E., Vicary, A. M., & Brumbaugh, C. C. (2011). The experiences in close relationships—Relationship structures questionnaire: A method for assessing attachment orientations across relationships. *Psychological Assessment, 23*(3), 615. doi: 10.1037/a0022898

Fraley, R. C., & Roisman, G. I. (2019). The development of adult attachment styles: Four lessons. *Current Opinion in Psychology, 25*, 26-30. doi: 10.1016/j.copsyc.2018.02.008

Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology, 4*(2), 132-154. doi: 10.1037/1089-2680.4.2.132

Francis, A., Pai, M. S., & Badagabettu, S. (2021). Psychological well-being and perceived parenting style among adolescents. *Comprehensive Child and Adolescent Nursing, 44*(2), 134-143. doi: 10.1080/24694193.2020.1743796 Full text linksCite

Gao, T., Liang, L., Li, M., Su, Y., Mei, S., Zhou, C., & Meng, X. (2022). Latent transitions across perceived parental marital conflict and family cohesion profiles in high school students. *Frontiers in Psychology, 13,* 954825. doi: 10.3389/fpsyg.2022.954825

Genç, E. S. (2024). *Romantik ilişki doyumu ve rasyonel olmayan ilişki inançları arasındaki ilişkide ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkilerinin aracı rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 863342)

George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update.* Boston: Pearson Education Publication.

Ghanad, A. (2023). An overview of quantitative research methods. *International Journal of Multidisciplinary Research and Analysis, 6*(08), 3794-3803. doi: 10.47191/ijmra/v6-i8-52

Gottman, J. M. (1994). *Why marriages succeed or fail: And how you can make yours last.* Simon & Schuster.

Gottman, J. M. (1999). *The seven principles for making marriage work*. New York, NY: Three Rivers Press.

Gottman, J. (2023). *What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes.* Routledge.

Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work.* Crown Publishing Group.

Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin, 108*(2), 267-290. doi: 10.1037/0033-2909.108.2.267

Gümüş, R. (2021). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin öz anlayış ve algılanan ebeveyn ilişkisinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 693872)

Güney, S. (2013). *Davranış bilimleri.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Gürcan, D. (2015). *Perceived parental relationship, self-discrepancy, and personality characteristics in relation to psychological well-being* (Ubpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University Graduate School of Social Sciences, Ankara.

Gürüz, D., ve Eğinli, A. T. (2013). *İletişim becerileri anlamak-anlatmak- anlaşmak*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E (2014). *Multivariate data analysis*. Essex: Pearson Education Limited.

Hallaç, S., ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 6*(2), 142-153. doi: 10.5455/cap.20130625102321

Harold, G. T., & Conger, R. D. (1997). Marital conflict and adolescent distress: The role of adolescent awareness. *Child Development, 68*(2), 333-350. doi: 10.1111/j.1467-8624.1997.tb01943.x

Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511-524. doi: 10.1037/0022-3514.52.3.511

Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry, 5*(1), 1-22. doi: 10.1207/s15327965pli0501_1

Hetherington, E. M., Clingempeel, W. G., Anderson, E. R., Deal, J. E., Hagan, M. S., Hollier, E. A., ... & Bennion, L. D. (1992). Coping with marital transitions: A family systems perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 57*(2-3), 35-73. doi: 10.2307/1166050

Hirschman, A. O. (1970). *Exit, voice, and loyalty: Responses to decline in firms, organizations, and states.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Hoff, E., & Laursen, B. (2019). Socioeconomic status and parenting. In *Handbook of parenting* (pp. 421-447). Routledge.

Hossan, D., Dato'Mansor, Z., & Jaharuddin, N. S. (2023). Research population and sampling in quantitative study. *International Journal of Business and Technopreneurship (IJBT), 13*(3), 209-222. doi: 10.58915/ijbt.v13i3.263

İmre, E. (2024). *Algılanan ebeveyn ilişkisi ve duygusal öz yeterlilik ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 887303)

Jouriles, E. N., Murphy, C. M., & O'Leary, K. D. (1989). Interspousal aggression, marital discord, and child problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 57*(3), 453-455. doi: 10.1037/0022-006X.57.3.453

Kahraman, A., Erdoğan, B., ve Hüroğlu, G. (2020). Yakın ilişkilerde bağlanma, ilişki doyumu ve çatışma çözme tepkileri: COVID-19 izolasyon süreci. *Türkiye Klinikleri COVID-19, 1*(47), 34-44. doi: 10.21763/tjfmpc.984499

Karamanlı, K. A. (2023). *Bağlanma perspektifinden sosyal kaygıya yeni bir yaklaşım: Bağlanma örüntüleri ile sosyal kaygı arasındaki ilişkide değerlendirilme korkularının*

rollerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 808817)

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karayağız, Ş., Aktan, T., & Karayağız, L. Z. (2020). Parental attachment patterns in mothers of children with anxiety disorder. *Children, 7*(5), 2-11. doi: 10.3390/children7050046

Karreman, A., & Van Tuijl, C. (2009). Parenting and self-regulation in preschoolers: A meta-analysis. *Infant and Child Development, 18*(3), 252-266. Erişim adresi: https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/parenting-and-self-regulation-in-preschoolers-a-meta-analysis

Kartal, S. (2020). *Evli bireylerde çatışma çözme becerileri, evlilik doyumu ve cinsel yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 640537)

Kartal, S. K., ve Dirlik, E. M. (2016). Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenirlikte en çok tercih edilen yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(4), 1865-1879. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/291942

Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3*(2), 321-342. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115119

Kesmodel, U. S. (2018). Cross□sectional studies–what are they good for? *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica, 97*(4), 388-393. doi: 10.1111/aogs.13331

Kılıç, S. (2013). Doğrusal regresyon analizi. *Journal of Mood Disorders, 3*(2), 90-92. doi: 10.5455/jmood.20130624120840

Kim, H. K., Pears, K. C., Capaldi, D. M., & Owen, L. D. (2009). Emotion dysregulation in the intergenerational transmission of romantic relationship conflict. *Journal of Family Psychology, 23*(4), 585-595. doi: 10.1037/a0015935

King, V. (2002). Parental divorce and interpersonal trust in adult offspring. *Journal of Marriage and Family, 64*(3), 642-656. doi: 10.1111/j.1741-3737.2002.00642.x

Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology, 36*(1), 3-13. doi: 10.1037//0012-1649.36.1.3

Kletsina, I. S. (2009). *Psychological violence in gender interpersonal relationships: essence, causes and consequences*. Web: http://www.humanpsy.ru/klyotsina/psikhologichesk-oe- nasilie-v-gendernykh-mezhlichnostnykh-otnosheniyakh adresinden erişilmiştir.

Klusmann, D., & Berner, W. (2011). Veränderungen weiblicher Partnerpräferenzen im Menstruationszyklus. *Zeitschrift für Sexualforschung, 24*(02), 170-186. doi: 10.1055/s-0031-1271481

Koçel, T. (2001). *İşletme yöneticiliği: Yönetim ve organizasyon, organizasyonlarda davranış, klasik-modern-çağdaş yaklaşımlar.* İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Korkulu, A. (2019). *Anne baba tutumunun eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi), YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 616923)

Kotchick, B. A., & Forehand, R. (2002). Putting parenting in perspective: A discussion of the contextual factors that shape parenting practices. *Journal of Child and Family Studies, 11*(3), 255-269. doi: 10.1023/A:1016863921662

Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kunitsyna, V. N., Kozarinova, N. V. & Pogolsha, V. M. (2001). *Strategies and tactics of influence and manipulation. Interpersonal communication.* St. Petersburg: Peter.

Kurbanov, R. A., Kuznetsov, V. V., Tatiana, V. C., & Larisa, A. (2018). Relationship between authoritarianism and tendency to dominate in interpersonal communication of university students. *Revista Espacios. 39*(20), 13-21. Erişim adresi: https://www.revistaespacios.com/a18v39n20/a18v39n20p13.pdf

Lamb, M. E., & Lewis, C. (2010). The development and significance of father–child relationships in two-parent families. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 94-153). Wiley.

Lewis, S. (2007). Regression analysis. *Practical Neurology, 7*(4), 259-264. doi: 10.1136/jnnp.2007.120055

Li, T., & Chan, D. K.-S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European Journal of Social Psychology, 42*(4), 406-419. doi: 10.1002/ejsp.1842

Lopez, F. G., Melendez, M. C., & Rice, K. G. (2000). Parental divorce, parent–child bonds, and adult attachment orientations among college students: A comparison of three racial/ethnic groups. *Journal of Counseling Psychology, 47*(2), 177-187. doi: 10.1037//0022-0167.47.2.177

Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1-101). Wiley.

Mackey, R. A., Diemer, M. A., & O'Brien, B. A. (2000). Conflict-management styles of spouses in lasting marriages. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 37*(2), 134. doi: 10.1037/h0087735

Mahler, M. S. (1968). On human symbiosis and the vicissitudes of individuation. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 15*(4), 740. doi: 10.1177/000306516701500401

Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development, 33*(1), 48-61. doi: 10.1159/000276502

Maldonado, H. D. A., Martínez-Maciel, Y. A., Lugo-González, I. V., & Gálvez, A. L. B. (2021). Problems during a romantic relationship: Conflict identification and resolution styles in heterosexual youth. *Journal of Behavior, Health & Social Issues, 13*(3), 45-53. doi: 10.22201/fesi.20070780e.2021.13.3.78826

Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Attachment & Human Development, 6,* 99-112. doi: 10.1080/14616730310001659575

Masaroğulları G., ve Koçakgöl M. (2011). *Psikoloji sözlüğü.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

McGillicuddy-De Lisi, A. V., & De Lisi, R. (2007). Perceptions of family relations when mothers and fathers are depicted with different parenting styles. *The Journal of Genetic Psychology, 168*(4), 425-442. doi: 10.3200/GNTP.168.4.425-442

McNulty, J. K., & Russell, V. M. (2010). When "negative" behaviors are positive: A contextual analysis of the long-term effects of problem-solving behaviors on changes in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 98*(4), 587-604. doi: 10.1037/a0017479

Meyers, S. (2023, Mayıs). *Understanding the authoritarian spouse*. Web: https://www.psychologytoday.com/gb/blog/insight-is-2020/202305/understanding-the-authoritarian-spouse adresinden erişilmiştir.

Meydancı, E. (2017). *Bağlanma örüntüleri ve obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme şekillerinin aracı rolünün araştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 470350)

Mickelson, K. D., Kessler, R. C., & Shaver, P. R. (1997). Adult attachment in a nationally representative sample. *Journal of Personality and Social Psychology, 73*(5), 1092-1106. doi: 10.1037/0022-3514.73.5.1092

Mikulincer, M., Florian, V., Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (2002). Attachment security in couple relationships: A systemic model and its implications for family dynamics. *Family Process, 41*(3), 405-434. doi: 10.1111/j.1545-5300.2002.41309.x

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2003). The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. *Advances in Experimental Social Psychology, 35,* 53-152. doi: 10.1016/S0065-2601(03)01002-5

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment□related dynamics of emotional reactions to relational events. *Personal Relationships, 12*(2), 149-168. doi: 10.1111/j.1350-4126.2005.00108.x

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2016). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change.* Guilford Press.

Miller, P. H. (2008). *Gelişim psikolojisi kuramları* (Çev. Z. Gültekin). Ankara: İmge Yayıncılık.

Mishra, P., Singh, U., Pandey, C. M., Mishra, P., & Pandey, G. (2019). Application of student's t-test, analysis of variance, and covariance. *Annals of Cardiac Anaesthesia, 22*(4), 407-411. doi: 10.4103/aca.ACA_94_19

Minuchin, S. (2018). *Families and family therapy*. Routledge.

Morris, A. S., Hays-Grudo, J., Zapata, M. I., Treat, A., & Kerr, K. L. (2021). Adverse and protective childhood experiences and parenting attitudes: The role of cumulative protection in understanding resilience. *Adversity and Resilience Science, 2*, 181-192. doi: 10.1007/s42844-021-00036-8

Morsünbül, Ü., ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3*(3), 553-570. doi: 10.5455/cap.20110324

Oğuz, N. (2016). *Genç yetişkinlerde anne-baba tutumu, anksiyete ve benlik saygısı ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 441615)

Olson, D. H., & Gorall, D. M. (2003). Circumplex model of marital and family systems. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes: Growing diversity and complexity* (3rd ed., pp. 514-547). New York: Guilford Press.

Oral, N., ve Şahin, H. N. (2008). Yeme tutum bozukluğunun kişilerarası şemalar, bağlanma, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi, 23*(62), 37-48. Erişim adresi: https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443320080000m000128.pdf

Overall, N. C., Fletcher, G. J., & Simpson, J. A. (2013). Regulation processes in close relationships: An attachment perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 104*(5), 803-820. doi: 10.1037/0022-3514.91.4.662

Öğretir, R. (2023). *Çatışma çözme davranışlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumu ve duygu düzenleme yetisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 789721)

Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek ile altı yaş çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal, 20*(1), 43-62. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/806916

Özcan, Ç. (2019). *Yeme tutumlarının bağlanma örüntüleri ve geçmişi kabul etme ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi

Öziş, G. (2016). *Evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 586957)

Özkan, C. (2023). Yakın ilişkilerin çatışmalı yönü ve çatışma çözme becerileri. *Psikoloji Araştırmaları, 1*(2), 18-30. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3059693

Özdemir, N. K., Tatlı, C. E., Özbay, Y., Akbaş, U., Sümer, Z. H., Kayabol, N. B. A., Çağ, P., Aydın, G., ve Durmuş, E. E. (2023). Development of marital conflict areas index and the conflict styles inventory: Reliability and validity studies. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 15*(1), 74-86. doi: 10.18863/pgy.1219673

Özgül, S. S., Demir, V., ve Ünübol, H. (2019). Kaygılı ve kaçıngan bağlanma örüntülerinin cinsiyet değişkenine göre duygusal şemalarla olan ilişkisinin incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1*(3), 173-179. doi: 10.35365/ctjpp.19.1.22

Öziş, G. (2016). *Evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 431347)

Pak, M. (2018). *Erken gelişim döneminde korunmaya muhtaç çocuklarda bağlanma örüntüleri: Bakım koşulları ve bakım elemanları beyanlarından bir değerlendirme* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 524387)

Pallini, S., Baiocco, R., Schneider, B. H., Madigan, S., & Atkinson, L. (2014). Early child–parent attachment and peer relations: A meta-analysis of recent research. *Journal of Family Psychology, 28*(1), 118. doi: 10.1037/a0035736

Patterson, G. R., & Fisher, P. A. (2002). Recent developments in our understanding of parenting: Bidirectional effects, causal models, and the search for parsimony. In M. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Practical and applied parenting* (2nd ed., Vol. 5, pp. 59-88). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Peker, M., ve Ülgen, M. R. K. (2023). Yetişkinlerde kişilik bozukluklarına yatkınlık: Algılanan ebeveyn tutumları ve bilişsel duygu düzenleme açısından bir değerlendirme. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry, 3*(2), 42-58. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3454085

Peterson, B. E., Kim, R., McCarthy, J. M., Park, C. J., & Plamondon, L. T. (2011). Authoritarianism and arranged marriage in Bangladesh and Korea. *Journal of Research in Personality, 45*(6), 622-630. doi: 10.1016/j.jrp.2011.08.012

Peterson, B. E., & Zurbriggen, E. L. (2010). Gender, sexuality, and the authoritarian personality. *Journal of Personality, 78*(6),1801-1826. doi: 10.1111/j.1467-6494.2010.00670.x

Pietromonaco, P. R., Greenwood, D., & Barrett, L. F. (2004). Conflict in adult close relationships: An attachment perspective. In *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications* (pp. 267-299). Guilford Publications.

Pines, A. M. (2017). *Âşık olmak* (M. Y. Uluengin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with externalizing problems of children and adolescents: An updated meta-analysis. *Developmental Psychology, 53*(5), 873-932. doi: 10.1037/dev0000295

Pinquart, M., & Kauser, R. (2018). Do the associations of parenting styles with behavior problems and academic achievement vary by culture? Results from a meta-analysis. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology, 24*(1), 75. doi: 10.1037/cdp0000149

Powers, S. I., Pietromonaco, P. R., Gunlicks, P. R., Gunlicks, M., & Sayer, A. (2006). Dating couples' attachment styles and patterns of cortisol reactivity and recovery in response to a relationship conflict. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*(4), 613-628. doi: 10.1037/0022-3514.90.4.613

Rahi, S. (2017). Research design and methods: A systematic review of research paradigms, sampling issues and instruments development. *International Journal of Economics & Management Sciences, 6*(2), 1-5. doi: 10.4172/2162-6359.1000403

Ramazanoğlu, B., & Cicerali, E. E. (2025). Kırılgan narsisizm ile kaçıngan bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14*(1), 397-414. doi: 10.15869/itobiad.1588154

Reese-Weber, M., & Bartle-Haring, S. (1998). Conflict resolution styles in family subsystems and adolescent romantic relationships. *Journal of Youth and Adolescence, 27*(6), 735-752. doi: 10.1023/A:1022861832406

Rholes, S. W., Kohn, J. L., & Simpson, J. A. (2014). A longitudinal study of conflict in new parents: The role of attachment. *Personal Relationships, 21*(1), 1-21. doi: 10.1037/a0022802

Rodop, A. (2021). *4-6 yaş aralığındaki çocukların duygusal ve davranışsal problemleri ile ebeveynlerinin bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 699310)

Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology, 45*(1), 101-117. doi: 10.1037/0022-3514.45.1.101

Rusbult, C. E., Johnson, D. J., & Morrow, G. D. (1986). Impact of couple patterns of problem solving on distress and nondistress in dating relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 50*(4), 744-753. doi: 10.1037/0022-3514.50.4.744

Rusbult, C. E., Martz, J. M., & Agnew, C. R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships, 5*(4), 357-387. doi: 10.1111/j.1475-6811.1998.tb00177.x

Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. F., & Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*(1), 53-78. doi: 10.1037/0022-3514.60.1.53

Rusbult, C. E., & Zembrodt, I. M. (1983). Responses to dissatisfaction in romantic involvements: A multidimensional scaling analysis. *Journal of Experimental Social Psychology, 19*(3), 274-293. doi: 10.1016/0022-1031(83)90042-2

Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M., & Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology, 43*(6), 1230-1242. doi: 10.1037/0022-3514.43.6.1230

Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. F., & Lipkus, I. (1991). Accomadation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*(1), 53-78. doi: 10.1037/0022-3514.60.1.53

Sağkal, A. S., ve Türnüklü, A. (2017). Çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algıları: Nitel bir çalışma. *Ege Eğitim Dergisi, 18*(1), 376-407. doi: 10.12984/egeefd.329139

Salcuni, S. (2015). The new frontiers and applications of attachment theory. *Frontiers in Psychology, 6,* 44-60. doi: 10.3389/fpsyg.2015.00273

Saral E. (2018). *Yetişkinlerde cinsiyet algısı ile algılanan ebeveyn ilişkisinin ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 514288)

Sarıhan, G. (2020). *Genç yetişkinlerde romantik kıskançlık düzeyinin kişilerarası problemler ve çatışma çözme tepkileri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 627432)

Sarkar, A., & Bapu, V. K. G. (2024). Adult attachment styles and conflict resolution strategies among romantic relationships. *International Journal for Research in Applied Science and Engineering Technology, 12*(4), 1755-1760. doi: 10.22214/ijraset.2024.60135

Sarstedt, M., & Mooi, E. (2019). Regression analysis. A concise guide to market research: The process, data, and methods using IBM SPSS Statistics. In Sarstedt, M., & Mooi, E. (Eds.), *A concise guide to market research* (pp. 209-256). Berlin: Springer.

Schaeffer, B. (2011). *Sevgi mi? Bağımlılık mı?* G. Akyüz (Çev.). İstanbul: Yakamoz Kitap.

Scheeren, P., Vieira, R. V. D. A., Goulart, V. R., & Wagner, A. (2014). Marital quality and attachment: The mediator role of conflict resolution styles. *Paidéia (Ribeirão Preto), 24*(58), 177-186. doi: 10.1590/1982-43272458201405

Sekaran, U. (2003). *Research methods for business: A skill-building approach.* New York: Wiley.

Set, Z. (2019). Potential regulatory elements between attachment styles and psychopathology: Rejection sensitivity and self-esteem. *Archives of Neuropsychiatry, 56*(3), 205-212. doi: 10.29399/npa.23451

Shaver, P., Hazan, C., & Bradshaw, D. (1988) Love as attachment: The integration of three behavioral systems. In Sternberg, R. J., & Barnes, M. L. (Eds)., *The psychology of love* (pp. 68-99). Binghamton: Yale University Press.

Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development, 4*(2), 133-161. doi: 10.1080/14616730210154171

Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy, 31*(3), 143-157. doi: 10.1080/01926180301120

Shi, R., & Conrad, S. A. (2009). Correlation and regression analysis. *Annals of Allergy, Asthma & Immunology, 103*(4), 35-41. doi: 10.1016/s1081-1206(10)60820-4

Shrout, M. R., Brown, R. D., Orbuch, T. L., & Weigel, D. J. (2019). A multidimensional examination of marital conflict and subjective health over 16 years. *Personal Relationships, 26*(3), 490-506. doi: 10.1111/pere.12292

Siegert, J. R., & Stamp, G. H. (1994). "Our first big fight" as a milestone in the development of close relationships. *Communications Monographs, 61*(4), 345-360. doi: 10.1080/03637759409376342

Simonelli, A., De Palo, F., Parolin, M., & Moretti, M. (2014). Interactive behaviors and attachment patterns in the strange situation procedure: A validation of the Ainsworth model. *Psychology Behavioral Science, 3*(2), 75-84. doi: 10.11648/j.pbs.20140302.17

Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017a). *Attachment theory and research: New directions and emerging themes*. Guilford Press.

Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2017b). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current Opinion in Psychology, 13*, 19-24. doi: 10.1016/j.copsyc.2016.04.006

Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (2002). Support seeking and support giving within couples in an anxiety-provoking situation: The role of attachment styles. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*(3), 434-448. doi: 10.1037/0022-3514.62.3.434

Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Phillips, D. (1996). Conflict in close relationships: An attachment perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 71,* 899-914. doi: 10.1037/0022-3514.71.5.899

Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E. A., & Collins, W. A. (2005). *The development of the person: The Minnesota study of risk and adaptation from birth to adulthood.* New York: Guilford Press.

Staats, S., Van Der Valk, I. E., Meeus, W. H., & Branje, S. J. (2018). Longitudinal transmission of conflict management styles across inter□parental and adolescent relationships. *Journal of Research on Adolescence, 28*(1), 169-185. doi: 10.1111/jora.12324

Stevens, F. L. (2014). Affect regulation styles in avoidant and anxious attachment. *Individual Differences Research, 12*(3), 123-130. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/303810508_Affect_Regulation_Styles_in_Avoidant_and_Anxious_Attachment

Stuart, G. W., & Laraia, M. T. (2011). *Principles and practice of psychiatric nursing*. St Louis: Mosby Elsevier.

Sucu, B. T., ve Bedel, A. (2021). The investigation of university students social problem-solving skills in terms of perceived parental attitudes and cognitive flexibility levels. *Kastamonu Education Journal, 29*(4), 92-100. doi: 10.24106/kefdergi.762868

Sweeney, B., & Carruthers, W. L. (1996). Conflict resolution: History, philosophy theory, and educational applications. *The School Counselor, 43*(5), 326-344. Erişim adresi: https://eric.ed.gov/?id=EJ537254

Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemi üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*(43), 71-106. Erişim adresi: https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443319990000m000245.pdf

Şimşek, G., Ünübol, B., ve Bilici, R. (2021). Attachment styles of parents with alcohol use disorder and the relation of their parenting perception to their parenting attitudes. *Alpha Psychiatry, 22*(6), 308-317. doi: 10.5152/alphapsychiatry.2021.21239

Şirin, H. D., ve Soyer, M. (2018). Yetişkin bağlanma örüntüleri ve güncel romantik ilişki durumunun romantik inançları yordayıcılığı. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 8*(49), 117-136. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/580805

Taluy, N. (2018). İkili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik sınama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları, 38*(1), 33-51. doi: 10.26650/SP399410

Taluy, N., ve Büyükşahin-Sunal, A. (2016). Yapıcı ve yıkıcı çatışma çözme tepkilerinin karşılıklı etkileşiminin ilişki doyumu üzerindeki etkileri. *Journal of Human Sciences, 13*(3), 5163-5173. Erişim adresi: https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/download/4061/2002

Tosun, C. (2021). Perceived parental relationship behaviors, dyadic perfectionism in romantic relationships and relationship quality among college students. *International Journal of Psychology and Educational Studies, 8*(1), 158-165. doi: 10.17220/ijpes.2021.8.1.223

Tosun, C., ve Yazıcı, H. (2021). Algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların evlilik rol beklentileri üzerindeki etkisi: Geleneksel mi, eşitlikçi mi? *Toplum ve Sosyal Hizmet, 32*(1), 173-188. doi: 10.17220/ijpes.2021.8.1.223

Tükel, M. (2018). *Evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin duygusal zekâ ve algılanan ebeveyn ilişkisi yönünden incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 494254)

Uluyol, F. M. (2014). *Bağlanma örüntüleri, eşe yönelik kişilerarası şemalar ve evlilik sorunlarıyla başa çıkabilme düzeyleri arasındaki ilişkiler* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 365023)

Utami, Y. A. H., Muttaqin, D., & Wahyuningsih, S. (2023). Investigation of the relationship between authoritarian personality and marriage readiness of emerging adult women. *Jurnal Ilmiah Psikologi Terapan, 11*(1), 48-57. doi: 10.22219/jipt.v11i1.20050

Uykan, E., ve Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 6*(3), 1620-1644. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/828965

Uysal, Z. Ç. (2019). *Üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımının anne-baba tutumu, benlik saygısı ve sosyal destek ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 587011)

Ülker, G. (2011). *Evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığının bazı değişkenlere göre yordanması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 302850)

Van Eldik, W. M., de Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P. C. M., Arends, L. R., & Prinzie, P. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin, 146*(7), 553-594. doi: 10.1037/bul0000233

Van IJzendoorn, M. H., & Kroonenberg, P. M. (1988). Cross-cultural patterns of attachment: A meta-analysis of the strange situation. *Child Development, 59*(1), 147-156. doi: 10.2307/1130396

Vrtička, P., Bondolfi, G., Sander, D., & Vuilleumier, P. (2012). The neural substrates of social emotion perception and regulation are modulated by adult attachment style. *Social Neuroscience, 7*(5), 473-493. doi: 10.1080/17470919.2011.647410

Weinfield, N. S., Sroufe, L. A., Egeland, B., ve Carlson, E. (2008). Individual differences in infant–caregiver attachment: conceptual and empirical aspects of security. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 78-101). New York: The Guilford Press.

Wilmot, W. W., & Hocker, J. L. (2011). *Interpersonal conflict* (8th ed.). McGraw-Hill.

Yavuzer, H. (2014). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu.* Ankara: Remzi Kitabevi.

Yıldız, B. (2023). Attachment, growth fear and conflict resolution in close relationships. *International Journal of Psychology and Educational Studies, 10*(2), 453-462. doi: 10.52380/ijpes.2023.10.2.1011

Yıldızhan, E. (2017). Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. *Anadolu Kliniği, 22*(1), 66-77. doi: 10.21673/anadoluklin.237462

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 4*(4), 1-10. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198222

Yörük, D. (2023). *Üniversitede öğrenim gören kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 824904)

Watson, R. (2015). Quantitative research. *Nursing Standard, 29*(31), 1-14. doi: 10.7748/ns.29.31.44.e8681

Wei, M., Vogel, D. L., Ku, T.-Y., & Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, affect regulation, negative mood, and interpersonal problems: The mediating roles of emotional reactivity and emotion regulation expectancies. *Journal of Counseling Psychology, 52*(1), 14-24. doi: 10.1037/0022-0167.52.1.14

Whisman, M. A. (2007). Marital distress and DSM-IV psychiatric disorders in a population-based national survey. *Journal of Abnormal Psychology, 116*(3), 638-643. doi: 10.1037/0021-843X.116.3.638

Winn, B., Gameiro, S., Shelton, K. H., & Leekam, S. R. (2016). Conflict management in couple relationships: the experiences of individuals with Asperger syndrome and their partners. *Good Autism Practice, 17*(2), 72-80. Erişim adresi: https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/92987/1/Winn%20et%20al._2016.pdf

Zacchilli, T. L., Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (2009). The romantic partner conflict scale: A new scale to measure relationship conflict. *Journal of Social and Personal Relationships, 26*(8), 1073-1096. doi: 10.1177/0265407509347936

Zemp, M., Milek, A., Cummings, E. M., & Bodenmann, G. (2017). Longitudinal interrelations between dyadic coping and coparenting conflict in couples. *Journal of Child and Family Studies, 26,* 2276-2290. doi: 10.1007/s10826-017-0742-4

Zou, K. H., Tuncali, K., & Silverman, S. G. (2003). Correlation and simple linear regression. *Radiology, 227*(3), 617-628. doi: 10.1148/radiol.2273011499

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

KARAR

11. Melike YAŞA SUMELİ'nin " Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Bağlanma Örüntüleri ve İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Melike YAŞA SUMELİ'nin " Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Bağlanma Örüntüleri ve İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.10.2024-E.409290

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-409290 11.10.2024
Konu : 36/11 Melike YAŞA SUMELİ

Sayın Melike YAŞA SUMELİ

İlgi : 03.10.2024 tarihli ve E--050.99-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 09.10.2024 tarihli ve 36 sayılı toplantısında alınan "11" nolu karar ile Melike YAŞA SUMELİ'nin başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Canan LAÇİN ŞİMŞEK
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı V.

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu :BSMLS951BT Pin Kodu :98362 Belge Takip Adresi : https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5783&eD=BSMLS951BT&eS=409290
Adres:Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31
e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr
Bilgi için: Hanife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Ek 2. Anket Formu

Değerli Katılımcı;

Bu çalışmanın temel amacı algılanan ebeveyn ilişkisi, bağlanma örüntüleri ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi incelenmesidir. Verilen cevaplar gizli tutulacak ve yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Betül Düşünceli & Psk.Dan. Melike Yaşa Sumeli

1. Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet: ( ) Kadın ( ) Erkek	
Yaş: ……	**Algılanan Sosyoekonomik Durum:** ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek
Anne-baba: ( ) birlikte ( ) ayrı/boşanmış **Diğer: ……** **Anne:** ( ) sağ ( ) vefat etmiş **Baba:** ( ) sağ ( ) vefat etmiş	
Anne-babanızın eğitim durumu nedir? **Anne** İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans( ) Diğer: …… **Baba** İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans( ) Diğer: ……...	
Kaçıncı Çocuksunuz? İlk Çocuk ( ) Ortanca Çocuk ( ) Son Çocuk ( ) Tek Çocuk ( )	
Çocukluğunuzda anne-babanızın çalışma durumu neydi? **Anne** Çalışıyordu ( ) Çalışmıyordu ( ) Diğer…… **Baba** Çalışıyordu ( ) Çalışmıyordu ( ) Diğer……	
Çocukluğunuzda bakımınızı daha çok kim üstlendi? Anne ( ) Baba ( ) Anne-Baba Birlikte ( ) Diğer ( ) ……	
Psikiyatrik bir tanınız var mı? ( ) Evet ( ) Hayır	

2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- İlişki Yapısı (YİYE-İY)- Bağlanma Örüntüleri Ölçeği

Bu ölçek romantik ilişki yaşadığınız kişiyi(flört/nişanlı/eş) zihinsel olarak nasıl temsil ettiğinizi değerlendirmek için tasarlanmıştır. Sizden yakın ilişki yaşadığınız kişiyle ilişkinizle ilgili sorulara yanıt vermeniz istenmektedir. Lütfen her ifadeyi okuyunuz ve hangi ölçüde katılıp katılmadığınızı bir rakamı işaretleyerek belirtiniz.

Aşağıdaki soruları lütfen **romantik ilişki yaşadığınız kişi** (flört ilişkisi) ya da **eşinizi** (evlilik ilişkisi) düşünerek cevaplayınız.

Not: Eğer şu an bir romantik ilişkiniz yok ya da evli değilseniz birisi ile yaşamak istediğiniz ilişkiyi ya da geçmişte romantik ilişki yaşadığınız Kişiyi düşünerek cevaplayın.

1. İhtiyacım olduğu zaman bu kişiye danışmanın bana faydası olur.	1	2	3	4	5	6	7
2. Problemlerimi ve kaygılarımı genellikle bu kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
3. Başımdan geçenleri bu kişi ile konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bu kişiye kolayca güvenirim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Kendimi açmak için bu kişiyi tercih etmem.	1	2	3	4	5	6	7
6. Bu kişiye gerçek hislerimi göstermeyi tercih etmem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Bu kişinin beni gerçekten önemsemediğinden sık sık endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bu kişinin beni terk edebileceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
9.Bu kişinin beni, benim onu önemsediğim kadar önemsemeyeceğinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7

3. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Her sorunun karşısında bulunan**; (0) Kesinlikle katılmıyorum (1) Katılmıyorum (2) Katılıyorum ve (3) Tamamen Katılıyorum** anlamına gelmektedir.	**Annem**				**Babam**			
Annem/Babam eşiyle ilişkisinde……	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Her şeyin doğrusunu bildiğini iddia eder.	0	1	2	3	0	1	2	3
2. Dediklerinin olması konusunda ısrarcıdır.	0	1	2	3	0	1	2	3
3. Dediğinden ve bildiğinden şaşmaz.	0	1	2	3	0	1	2	3
4. Eşiyle arasında yaşadığı sorunları önemsemez	0	1	2	3	0	1	2	3
5. Eşinin sıkıntılarına duyarsız kalır.	0	1	2	3	0	1	2	3
6. Eşinin fikirlerini önemsemez.	0	1	2	3	0	1	2	3
7. Eşi yeni kıyafet aldığında fark etmez.	0	1	2	3	0	1	2	3
8. Eşi hastalandığında ilgilenmez.	0	1	2	3	0	1	2	3
9. Eşinin ihtiyaç ve isteklerini anlamaz	0	1	2	3	0	1	2	3
10. Gün içinde eşinin zamanının nasıl geçtiğini hiç sormaz.	0	1	2	3	0	1	2	3
11. Eşinin başardığı hiçbir işi takdir etmez.	0	1	2	3	0	1	2	3
12. Eşini ilgili bir şekilde dinlemez.	0	1	2	3	0	1	2	3
13. Sorunlardan dolayı eşinin incinmesinden aşırı kaygılanır.	0	1	2	3	0	1	2	3
14. Eşinin zor şeyler yapmasına izin vermez.	0	1	2	3	0	1	2	3
15. Eşinin hep zararsız insanlarla ilişki kurmasını ister.	0	1	2	3	0	1	2	3
16. Eşine yardımcı olamadığında kendini huzursuz hisseder.	0	1	2	3	0	1	2	3
17. Eşi mutsuz olduğunda çok endişelenir.	0	1	2	3	0	1	2	3
18. Eşi sorun yaşadığında hemen müdahale etmeye çalışır.	0	1	2	3	0	1	2	3
19. Onun için eşi ilişkinin önemli bir parçasıdır.	0	1	2	3	0	1	2	3
20. Eşine saygı gösterir.	0	1	2	3	0	1	2	3
21. Eşiyle birlikte zaman geçirebilir.	0	1	2	3	0	1	2	3
22. Eşine özen gösterir.	0	1	2	3	0	1	2	3
23. Eşiyle olan ilişkisini ilgilendiren konulara duyarlıdır.	0	1	2	3	0	1	2	3
24. Eşinin değerli olduğunu hissettirir.	0	1	2	3	0	1	2	3
25. Evliliğin devamı için gereken çabayı gösterir.	0	1	2	3	0	1	2	3
26. Eşini arkadaşlarına tanıtırken gururlanır.	0	1	2	3	0	1	2	3
27. Eşinin tercihlerine saygı duyar.	0	1	2	3	0	1	2	3

28. Eşinin haklarına ve değerlerine önem verir.	0	1	2	3	0	1	2	3
29. Eşinin siyasal ve sosyal tercihlerine saygı duyar.	0	1	2	3	0	1	2	3
30. Eşinin fikirlerini söylemesine müsaade eder.	0	1	2	3	0	1	2	3
31. Eşi olmadan bir şey yapamaz.	0	1	2	3	0	1	2	3
32. Kendiyle ilgilenmek yerine eşiyle ilgilenmeyi tercih eder.	0	1	2	3	0	1	2	3
33. Eşiyle ilgilenmekten arkadaşlarına vakit ayıramaz.	0	1	2	3	0	1	2	3
34. Eşiyle çok fazla ilgilendiği için diğer işlerini hep aksatır.	0	1	2	3	0	1	2	3
35. Eşinin kendisini terk edeceğinden çok kaygılanır	0	1	2	3	0	1	2	3
36. İşi dışında eşi olmadan hiçbir yere gitmek istemez.	0	1	2	3	0	1	2	3
37. Eşinin onayı olmadan bir şey yapmak istemez.	0	1	2	3	0	1	2	3

4. İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Ölçeği

İnsanlar ilişki yaşadıkları kişiyle sorunlar yaşayabilirler. İlişkide yaşanan sorunlar karşısında verilen tepkiler aşağıda yer almaktadır.
Aşağıdaki önermeleri okuyup, **SİZİN** şu andaki ilişkinizdeki sorunlara tepki veriş tarzınızı düşünerek yanıtlayınız. Lütfen her bir ifadenin size ne derece uyduğunu belirtmek için aşağıda verilen ölçekteki sayılardan sizin için uygun olanını her maddenin sağındaki yanıt çizelgesine işaretleyiniz.
Teşekkürler.

0 1 2 3 4 5 6 7 8

Hiç yapmam — **Nadiren** yaparım — **Bazen** yaparım — **Sıkça** yaparım — **Sürekli** yaparım

1) Eşim/ilişki yaşadığım kişi gerçekten kötü birşey söylediğinde onu terk etmekle tehdit ederim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
2) Eşim/ilişki yaşadığım kişi bana kaba davrandığında durumu çözmeye ve koşulları düzeltmeye çalışırım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
3) Eşim/ilişki yaşadığım kişi hoşuma gitmeyen birşey yapınca onu affederim ve olayı unuturum.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
4) Eşim/ilişki yaşadığım kişi düşüncesizce birşey yapınca bu konuyla ilgilenmekten kaçınırım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
5) Eşim/ilişki yaşadığım kişi bana kaba davrandığında çok kızarım ve çekip gitmek isterim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
6) Eşim/ilişki yaşadığım kişi hoşuma gitmeyen bir şey yapınca bu konuyu onunla sakince tartışırım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
7) Eşim/ilişki yaşadığım kişi düşüncesizce birşey yapınca sabırla işlerin düzelmesini beklerim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
8) Eşim/ilişki yaşadığım kişi gerçekten kötü birşey söylediğinde somurturum ve konuyla yüzleşmem.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
9) Eşim/ilişki yaşadığım kişi düşüncesizce birşey yapınca ben de karşılık olarak düşüncesizce birşey yaparım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
10) Eşim/ilişki yaşadığım kişi düşüncesizce birşey yapınca durumu toparlamaya ve sorunu çözmeye çalışırım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
11) Eşim/ilişki yaşadığım kişi gerçekten kötü birşey söylediğinde sabırla keyfinin düzelmesini beklerim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
12) Eşim/ilişki yaşadığım kişi bana kaba davrandığında görmezden gelirim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
13) Eşim/ilişki yaşadığım kişi düşüncesizce birşey yapınca ben de onu kendimden uzaklaştıracak şeyler yaparım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
14) Eşim/ilişki yaşadığım kişi hoş olmayan bir şekilde davranınca onunla daha az zaman geçiririm.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
15) Eşim/ilişki yaşadığım kişi gerçekten kötü birşey söylediğinde çözüm bulmak için sorunun ne olduğunu onunla konuşurum.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
16) Eşim/ilişki yaşadığım kişi bana kaba davrandığında onu suçsuz kabul ederim ve bunu unuturum.	0	1	2	3	4	5	6	7	8